Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Tractatus de contractibus et vitaliciis &c.

https://hdl.handle.net/1874/311308

Incipit tractatus de contractibus et vitalicys zc .

Ume tibi librũ grandem yſa. viij. ki̅mi vbi xp̅s nõ
ẽ fundamentũ nullũ boni opis ẽ edificiũ. c. lxxxxj
Paulus fundamentũ enim aliud nemo poteſt po
nere niſi id q̅ poſitum eſt ihesus xp̅s. j. cor. iij.
Glõ id ẽ fides xp̅i ſcz que p dilectõz operat̃ p hanc xp̅us ha-
bitat in cordibus Aliud nõ eſt fundamentũ hoc oſtendit ne
minẽ ſiue pire Hec glõ ſicut eni̅ deus dilexit mundũ ut filiũ
ſuũ vnigenitũ daret ut omnis qui crediderit in eũ non peat
ſed habeat vitã eternam iohis. iij. Quiſquis aũt xp̅m credit
euãgelio credit glõ ad Gal. ij. Quia credere xp̅o eſt crede
re que vera ſunt qui dicit credere vo in xp̅m includit bonam
opationẽ omnis inquit glõ. xp̅us Math. vij Qui audit v̓bã
mea et facit ea aſſimilabit̃ viro ſapiẽti int. futuro prouidẽti
Qui edificauit domũ ſuã ſupra i terris firmitatẽ fidi petrã
id ẽ xp̅m glõ Ille edificat in xp̅o qui q̅ vidit ab illo facit et
deſcendit pluuia aerea p̄catum impugnacõ Et venerũt flu-
uia potentũ pſecucio riue uel blandicie uel maligni ſpiritus
Et flauerunt venti et irruerunt in domũ illam hec omnia ir-
ruerunt in edificiũ v̓tutum et nõ cecidit fundata enim ſupra
firmã petrã Et reſpondit xp̅us dicens Ois qui audit verba
mea hec ſcz in monte dicta et non facit ea non habet excuſa
cionẽ ſed eſt ruina eius magna q̅ monita ſalutis cõtempſit
Ergo ſimilis erit gentili illis iudeo uel dyabulo viro ſtulto
qui non prouidet qui edificauit domũ ſuam ſupra arenã que
feruida eſt in ſpe terrenorũ et deſcendit pluuia et venerunt
flumina et flauerũt venti et irruerũt in domũ illã et cecidit
glõ Ois oſcia que fixa in deum ſpe nõ pmanet Intemptacio
nibus non valet ſubſiſtere et tanto plus augit̃ quanto plus
in hys que mundi ſunt a ſupioribus diſiungit̃ et fere omnes
mali uel ficte boni ingruente qualibz temptacõe peiores fiũt
cadunt ergo q̅ non ſunt edificati in xp̅o glõ Qualicũq̅ ſint

que ſup concupiſcenciā viciorum ſiunt nō ſtabunt Sꝫ proch⸗
dolor ſicut legimus in experiencie li. q̄ multi diuites et multi
alꝫ querunt ocium qd̄ eſt oīm temptationū et malorū cogita
cionū et inutiliū ſentina ut dicit Bern. et etiā heinricus de
haſſia in prologo ſuo ſup gen̄. infinita genera hoīm nituntur
euadere laborē Quidā pfurtū quidā p p̄dam quidā p ludū
Alꝫ p vſurā alꝫ p illicitū ↄtractū ⁊c̄ Et illi oīs cum talibus
iniuſtis acquiſitis cadunt et erit eoꝝ ruina magna cū dicit̄
eis Ite maledicti ⁊c̄ q2 non ſunt fundati in xp̄o Sed q2 kmi
ut dic̄ Greg̃. Omelia et ſr̄ ezech. impio mors debet̄ Sed ei
aſpeculatore via vite nunciāda ē et eius impietas increpan
da eſt Si vō ſpeculator id eſt p̄dicator tacet ipſe impius in
iniquitate ſua morietꝰ q2 impietatis eius meritū fuit ut dig⸗
nus non eſſet ad quē ſpeculatoris ſermo fieret ſed ſanguinē
eius dn̄s de manu ſpeculatoris requirens q2 ip̄e hūc occidit
qui eum tacēdo morti perdidit Et cū michi indigniſſimo ad
hoc officiū incumbit ex obediencia et officio vobis p̄dicare
et oſtendere viā veritatis Et uideo q̄ heu multi errauerunt
a uia ſalutis ut timendū eſt potiſſime laborantes pro reddi⸗
tibus habendꝫ non ad eoꝝ merā neceſſitatē nec ad reipub
lice uel proximoꝝ vtilitatē Sꝫ pure et ſolū ad agendū eoꝝ
ocia voluptatē et auariciā ita q̄ bn̄ poſſum dicere illō yſaie.
lvj. Oīs in viā ſuā declinauerūt vnuſquiſqꝫ ad auariciā ſuā
a ſummo vſqꝫ ad nouiſſimū igitꝰ ne forte alꝫs p̄dicauerim ip̄e
reprobꝰ efficiar. j. Coꝝ. cū dei igitꝰ auxilio a quo cuncta bo
na procedūt et a quo oīs ſapīa eſt Eccīa. j. intendo vobis a
liquas informacōes et doctrinas ſumptas et collectas aplu
ribus doctoribus et mgr̄is dare in quibus poteſtis aliqualitꝰ
informari quomō licet hr̄e redditus perpetuos vel non Et
quomō nō licet caſtra vel villas et alia inmobilia inpigno⸗
rare q2 vſura eſt et de vitalicꝫs et ſignanter quomō ↄtractꝰ
reempcōꝫ p̄t aliqualitꝰ licite hr̄i Et ne videatꝰ proterue repro
bare doctores et mgr̄os tam antiquos q̄ modnos tractātes

de iſta materia contractuū idarco plectis multis tractatibꝰ
faciam ſicut apes que ut dicit Ambroſiꝰ in exameron Inter
herbas et flores q̄ ſibi ſunt ꝯgrua recolligit et requirit Sic
recolligā et requirā int̃ dicta et doctrinas eoꝝ q̄ ſunt michi
magis ꝯgrua et magis vtilia Et illas informacões probabo
auctoritatibꝰ ſacre ſcripture ſanctoꝝ qꝫ doctoꝝ et ſacri euā
gelÿ cū oſtenſiōe reſcripti grandis libri q̄ꝫ quilibꝫ dꝫ recipe
et in eo cū ſtudio legere ſꝫm exhortacōꝫ dn̄i dicentis. Sume
tibi libꝝ grandē Queſo igit̃ notand̄ qꝛ oīpotens deꝰ ab in
icio ineternitate q̄ꝫdā libꝝ dictauit et ſunt m. cccc. xlvij. anni
qꝛ eum ad t̃ram deſtinauit pro quo multitudo angeloꝝ exul
tauit q̄ꝫ quadragita ſeptianis in quod̄ ſtrinio nobiliſſimo oc-
cultauit quē xxxiij annis intra clauſis reſeruauit hic in alto
pulpito ē collocatus et oī populo reſeratꝰ Et quicūqꝫ fideli
um hūc libꝝ didicerit et cottidie in eo legerit diligent̃ cum
ſtudio vitabit viā que ducit ad infernū et forte etiā q̄ ducit
ad purgatoriū qꝛ hō p̄t cum tāto ſtudio iſtū libꝝ legere qꝛ
imediate aīa eiuſdē egredit̃ a corpe euolat ad celeſtē padi
ſum Et dabit̃ vnicuiqꝫ liber iſte et dicet̃ ſibi lege et reſpō
debit neſcio lr̃as pſa. xxix. Quia forte dicis. Quo hūc librū
legā qui nunq̄ꝫ didici lr̃am audi ergo et hūc libꝝ te docebo
et tibi demonſtrabo reſcriptū eius et cū diligent̃ audis et
an̄ oculos cordis tui reponas et ſp̄ i eo om̄ꝫ neceſſitatē aīe
in eo legere valeas ecce iſte liber ē ip̄e vnigenitꝰ dei filius
q̄ꝫ pr̄ celeſtis pro nobis pc̄tōribus de celo ad terrā deſtina-
uit et ī ſtrinio nobiliſſimo ſcꝫ glorioſe marie v̄gis vtero no
uem menſibꝰ occultauit q̄ꝫ xxxiij āīs clauſum ī hoc ſeculo
reſeruauit. ſed ī die paſaphen collocatꝰ eſt ī altiſſimo cru-
cis pulpeto et reſeratꝰ ad ſalutē omī populo Et ſicut libri
explicantur folia ſic criſti explicantur crura et brachia ex-
tendantur ut in paſſione eius tnquā in libro legas et om-
nem anime in eo neceſſitatem et informacionē inuenias hūc
librum ſp̄ debes iſpicere vt ad iſtas vitare de via ꝯtractuū

et aliarum malarum viarum quarum nouiſſima ducunt ad
mortẽ eternam ergo oſtendam tibi ut premiſi reſcriptũ illi⁹
libri et hic oſtendo figurã crucifixi dicendo reſpicite et le=
uate capita vr̃a qm̃ appinquat redemp cio vr̃a Luce. xxi. ec=
ce reſcriptũ libri vite ſcʒ vnigeniti dei filij ſcd̃m humanam
naturã in alto pulpito crucis poſitum et reſeratũ et reuera
vnigenitus dei fili⁹ dñs nr̃ ihũs xp̃s bñ dr̃ liber vite eo qꝫ i
eo eſt forma vite viuendi q꜃ ad formaʒ vite xp̄i p̃t quilibʒ
corrigere vitam ſuã ſicut liber corrigit ad librũ vñ glõ ſup
illõ pſal. Et i libro tuo om̃s ſcribent hoc dixit xp̃s prĩ ex p
ſona ſua i li. tuo ſcʒ i me qꝫ dediſti formã iuſticie hoĩb⁹ ſcri
bent id ẽ ſeruent Et noĩabunt om̃s xp̄iani a xp̄o Nicola⁹
de gota dicit Qui nõ ſunt ſcripti i libro hoc damnabuntur
Appoc. ij. Qui non eſt iuentus ſcriptus i li. vite miſſus eſt
i ſtagnũ ignis Et nota bñ qꝫ iſte liber ſcptus eſt tplici mõ
Pmo tanq̃ icera vt naturalẽ oñderet obe dienciã et ducti=
bilitatẽ et ut ſe oñderet eſſe lucis materiã ut dicit ð ſeipſo
iohĩs viij Ego ſum lux mũdi Et q꜃ talis ſcptura de leui poſ
ſet deleri iõ Scdõ uoluit ſcribi tanq̃ i pelle alba ut oſten
deret ſue nate mundiciã et etiã vite ſanctitatẽ q꜃ pctm̃ nõ
fecit nec iuent⁹ ẽ dol⁹ i ore ei⁹. j. pet. ij Sʒ q꜃ hec ſcptura
etiã deleri poſſet p ignẽ cupiditatis iõ Tercio uoluit ſcribi
uel ſculpi tanq̃ i ſilice vt non poſſet deleri i ſilico manẽte
ſilicis ſubſtancia et ſigt illã ſcripturã qua ſcriptus ẽ i cruce
cũ lancea cũ qua vnus militum latus eius aperuit et con=
tinuo exiuit ſanguis et aqua iohĩs xix hec ẽ ſilex ſeu petra
q̃ figurata eſt Exo. xvij. vbi legit qꝫ dñs ait ad moyſen En
inquit ego ſtabo corã te ibi ſupra petrã oreb pcuciẽs qꝫ p=
trã tibi exibit exea aqua ut bibat pplũs hoc gloſat vuilhel
mus ð milite. d. En ego ſtabo corã te ibi ſup petrã pet eſt
eius ſcd̃m humanã naturã) Cor ꝑ ſup hanc ſtat ſcd̃m diui
nam naturã q꜃ naturaʒ q̃ aſſumpſit nunq̃ deponet pcutit
pet qñ de latere eius pforato fluit aqua ad lrãm vel aqua

baptiſmi qua irrigatꝰ eccia ſeu aqua doctrine Ezech xxxxvij
aque redūdantes a latere dextro et ſanabuntur et viuunt
oms ad quos venerit torrens hec vniibel, cū igiꝰ hec aqua
ſcꝫ doctrina q̄ ſanat et facit oēs viuere ad quos venerit eru
pit de petꝰ ſup quā edifficata eſt eccia Mat. xvj. iō non im-
merito illa doctrina q̄ effluxit de ore ipſius petre ſi xp̄i erit
fundamentū nr̄e ſpeculacōis ſcꝫ ipſiꝰ matie de ꝯtractibꝰ et
hoc iō ut xp̄s ſit fundamentū p̄ntis opis ne ſup edificiū de-
ſtruatꝰ p diuerſas impugnacōnes nr̄i pſecutoris ſcꝫ dyaboli
Qui tanq̄ leo rugiens circuit q̄ris q̄ꝫ deuoret j petꝰ ij Et bn̄
dꝛ leo rugiens ꝓpt fortitudinē et crudelitateꝫ eius qꝛ nulli
pcet Jere. lxj. Crudelis ē et non miſerebitꝰ cui optet fortitꝰ
reſiſtere et hoc ī fide ſcꝫ mediatoris dei et hoim ihū xp̄i p q̄
ſumꝰ liberati a pctō ſine qua fide nullus poterit ſaluari vt
dicit. b. augꝰ Adoptatū ergo reſpice ī reſcriptum libri vite
ſcꝫ ihū xp̄i et in oibus ĭpugnacōibꝰ nr̄i pſecutoris habe re
fugiū ad paſſiōꝫ eiꝰ et ut poſſis fortitꝰ reſiſtere Sume ē libꝝ

Prima pars.

E diuino igitꝰ ꝯfiſus adiutorio q̄ p̄sto eſt oibus
pie deū īuocantibꝰ iuxꝰ illud pſ. ꝓpe eſt dn̄s oibꝰ
īuocantibus eū Intendo p̄nteꝫ materiā ſcꝫ de cō
tractibꝰ diuidere ī tres ptes pricipales ſcdꝫ t̄plicē moduꝫ
quo nr̄ liber grandis ſcriptus ē vt ſupra tactū ē Et pria ps
pricipalis erit de ppetuis redditibꝰ et qui p̄nt tales red-
ditꝰ licite hr̄e Scda ps erit de ĭpignorantibꝰ et vitalicijs
Et t̄cia ps de ꝯtractibꝰ reempcōis Quantū ad prima ptē
iſtius matie Sume ē libꝝ grandē libꝝ vite ĭquo habemus
formā viuendi et q̄uo ſcriptus eſt hoc ipſe deſidat p beatuꝫ
Job xix. d. Quis michi tribuat ut ſcribantꝰ ſmones mei ſp̄
ĭcera glō ītelligitꝰ hoc aūt deſidero ſcribi ad exemplū Vi-
deamꝰ ergo q̄uo prio ſcriptꝰ ē tanq̄ īcera et hoc duplici de
cā Prio ut oñderet natꝰalē obedienciā et ductibilitatē Se-
cūdo ut oñderet ſe eſſe lucis materiā Nūc quantū ad primū

reſpice reſcriptum et attende q̄uo liber nr̄ grandis ſcriptus
tanq̄ȝ incera ut naturalē oñderet obediaȝ Nonne dixit iob.
j. Meus cibus ē ut faciā voluntatē eiꝰ q̄ miſit vt pficiaȝ opꝰ
eius v̓ allexander allex̄. Mirū deſideriū ē vt faciā volūtateȝ
eius qui miſit me ſcȝ obediēdo et ut pficiā opus eius ſaluteȝ
alioꝝ procurādo et qꝛ oīs virtus ab obedia incipit q̄ȝadmo
dū oīe viciū ab inobedia proceſſit. d. hugo de ſa. li. j. piaꝛ
Ergo ſtudeamꝰ in li. nr̄o p̄ıo et p̄ıncipalit̄ obediam qꝛ ap-
poſtolꝰ ad Roma. v. ait Sicut em̄ p inobediaȝ vnıꝰ hoīs ſcȝ
ade pctōres ɔſtituti ſunt multi glō. id ē oīs ſui qui non xp̄i
ſunt ita et p obediaȝ vnıꝰ hoīs id ē xp̄i iuſti ɔſtituunt̄ mul-
ti glō. id ē oīs ſui ſcȝ qui ſunt xp̄i Sȝ qꝛ oēs volumꝰ ex iuſti
et xp̄i qꝛ xp̄iani a xp̄o noīati inſpiciamꝰ ergo formam nr̄aȝ in
xp̄o viuēdi Et ſicut ip̄e factꝰ ē obediēs vſqȝ ad mortē mor-
tē aūt crucis Ad phil. ij. Et ſic fecit mandatū qȝ dedit ſibi
pr̄ Job. xiiij. Sic obediāꝰ deo et dn̄o nr̄o ihū xp̄o ut implea
mus eius p̄cepta alias fruſtra nuncupamur xp̄iani Vn̄ Augꝰ in
li. de vita xp̄iana Criſtianū nomē ille fruſtra ſortit̄ qui xp̄m
mīme imitamur Quid em̄ illō prodeſt vocari qȝ nō es et no
men vſurpare alienū Sȝ ſi xp̄ianū te eē delectat q̄ xp̄ianita
tis ſunt gere et merito tibi nomen xp̄iani aſſume hec ille hoc
iō dixit qꝛ timendū ē qȝ multi ſunt qui glant̄ de xp̄o et vo-
lunt noīari boni xp̄iani Sȝ volūt in nullo ip̄m ymitari et ſig-
nanter in obediēdo et implēdo dei p̄cepta Timendū eſt em̄
valde qȝ q̄ȝ plēs ſunt qui ſtudent euadere primū p̄ceptū et
laborare oībus a deo iniunctū geñ. iij. In ſudore vultꝰ tu.
v. p. t. vt dicit heinricus de haſſia i prolo. ſup geñ. Omnis
em̄ qui ſtudet ſe eximire de iſto p̄cepto non videt̄ eſſe bonus
xp̄ianus qꝛ non eſt verus obediens neqȝ ſequit̄ xp̄m Sic illi
qui in empcōe redditū ſeu in alps ɔtractibꝰ q̄runt ociū vo
luptatē et auariciā illa oīa xp̄us ɔtempſit qꝛ ſtatim ut natus
eſt elegit illud qȝ moleſtius eſt carni non ꝓpter ſe ſed ad in-
formandum nos Vnde in ſermone iiij de natiuitate domini

Criſtus elegit ꝙ carni moleſtius eſt id ergo melius id vtili
us id pocius eligendū Quiſquis aliud doceat vel ſuadeat
ab eo tanq̄ a ſeductore ē cauendū Ecce xp̄us elegit ꝙ ſalu-
brius indicat Vos aūt eligitis ꝙ ille reprobat quis prudē-
cior a duobus ē cuius ſnīa ſanire et iudiciū iuſtius Jere. Et
b. ĝgꝰ. vj moraliū ſup illō iob v hō ad laborandū naſcitur
et auis ad volandū vult ꝙ nullꝰ hō pt̄ adipiſci eternitatē
niſi p corpis afflictōē vñ applūs j ad theſſ. iij Jpi em̄ ſcitis
ꝙ i hoc poſiti ſumꝰ videat ergo vnꝰquiſq̄ vtꝝ vult ſaluari
an non vel vtꝝ ſit bonus xp̄ianꝰ in imitando xp̄m et cuſto-
diendo mādata eius Examina libꝝ ɔſcie tue ad libꝝ vite et
vide ſi ſint defectus in li. ɔſcie corrige eū ad libꝝ iſtū et ſu-
me ē libꝝ grandē in hoc habes formā viuendi laborandi et
acquirendi ſummū bonū ad qđ creatus es Nūc q̄rit̄ exquo
optet nos oīs laborare et nō ociari quare tūc redditus et
cenſus ſunt ītroducti Rn̄det ſc̄m heinricū d̄ haſſꝫ ītractatu
de ɔtractibꝰ Qđ cenſuū introductio potuit hr̄e malā et bo-
nā originē Malā quid ut amorē ocij cū neceſſariorꝝ copiā
hr̄et oīs em̄ ɔtra penalē ſnīam qua dictū ē hoīm in ſudore
vultus tui ve. p. t. licet adeo iuſte lotā cupiunt et ſtudent
varijs modis ſine laboribꝰ neceſſarijs vite habūdare itaq̄
hac de cā qꝛ t̄ra ſine labore non profert fructꝰ potant quid
ɔſtituere cenſus annos ſup vineis et agris et ipos dare he-
redibus Vel vendere potant vineas et agros pro annuis cen-
ſibus vt de illis ſine cura et laborare vitā trāſigere poſſint
Bonā vō originē hr̄e potuerūt cenſus Si non potentes am-
plio labore rōe ſenij vel infirmitatis ɔſtituerūt ſibi redditꝰ
vñ viuerent in bonis q̄ vel heredibꝰ dederūt vel alijs ven-
diderunt Itē ſi cōitas pollitica ɔſtituit redditus ſup bōis
ſingulorꝝ pro ſuſtentacōe eorꝝ quos ipis ciuibus et ſp̄ualibus
p̄ eſſe optebat et expediebat ut ſunt pricipes iudices mili-
tes epi ſacdotes doctores vel v̄bi dei p̄dicatores Cū enim
iſtorū labores digniores cōi populi neceſſarij proſequenda

felicitate pollitica in hac vita et beatitudine ꝑpetua poſt vi
te hui⁹ transitū inpedirent ſolicitudinib⁹ et laboribus ne-
ceſſarioꝝ p̄ntis vite acquiſitis Rōnale fuit et ē vt talibus
a ceťis prouideret᷑ conſtitucōe cenſuū ſup poſſeſſiōe aliorū
vel alῡs ↄueniencib⁹ mōis de cōi ſuſtentarent᷑ Si ergo pre
dictis oībus redditus ↄſtituti ſunt vt alciori labore Hῡs re
cōpenſent quoꝝ laboribus viuūt Iſti ergo et ↄſimiles viue
re p̄nt redditibus et decimis aut laboribus eoꝝ erga quos
ſe talit᷑ h̄nt Sꝫ ſunt alῡ qui rōnabilit᷑ nō ꝑmittāt viuere de
reddittibus vt puta plebani fortes laboribus apperti quia
ocia dant vicia Delicatos autēꝫ et ociosos multiplicare rei
publice nō expedit igit᷑ ꝛc̄ Hec heinric⁹ de haſſꝫ Ex hoc ar-
guit᷑ manifeſte q̄uis reddit⁹ ſeu cenſus ītroductio potuit
h̄re ac habuerit bonā originē expedit tn̄ oīb⁹ viuere de eis
qꝛ aliquid licitū ſolet dici multiplicit᷑ ꝑt ītelligi ut . d . heinri
cus de haſſia Pr̄io illō dꝛ licitū qꝫ eſt ↄforme legi humane
Sed ociari non ē ↄforme humani lege ergo h̄re reddit⁹ ad
hūc finē ſcꝫ ad ociand̄ et vt de illis ſine cura et labore vitā
tranſire poſſit ē licitū non ꝓpt᷑ reddit⁹ qui in ſe illiciti ſunt
ſꝫ ꝓpt᷑ abuſum illi⁹ qui hꝫ qꝫ aūt ociari non ſit cōforme legi
hūane probat᷑ ꝑ btm̄ bern . ī li . de cōtemptu mundi vt dicit
demqꝫ īquit dn̄s Tollite iugū meū ſup vos ſine quid iugo
eſſe nō poſſum⁹ hō em̄ ad laborē naſcit᷑ et ſequit᷑ inſudore
īquit vult⁹ tu . v . p . t . Hn̄ quid meo ſnīaꝫ om̄es accepim⁹ in
quo ſine excepcōe om̄s peccauim⁹ hō igit᷑ ad laborē natus
ſi laborē refugit nō facit id ad qꝫ natus ē ad qd̄ īmundum
venit qꝫ ergo reſpondebit ei qui miſit illū qui vt laboraret
īſtituit hec bern . Itē Scd̄o illō dꝛ licitū qꝫ ē ↄforme diuie
legi Sꝫ lex diuina vult vt nos laboremus ꝛc̄ Vn̄ aſtenſꝫ in
ſumma li . j . ti . xxij . ar . ij . ſup illō exo . ij . Sꝫ dieb⁹ appebe
ris et facies oīa opa tua ibi . d . aſteſꝫ qꝫ ē labor excludēs
ociū aīe inimicū et ad hūc tenemur om̄s qꝛ om̄es tenent᷑ ſe
exercere in aliquo vtili rōe cui⁹ excludant aſe temptacionis

ingreſſuz ſm illō eccia .xxxiij. Mitte illū i opacōz ne vacet
multa em̄ maliciam docuit ocioſitas Et ē labor actiuoꝝ et
hoc ćca tpalia vt habeant vn̄ viuant et alys ſubueniant de
quo dicitur ad Ephe. iiij. Qui furabatur iam non furetur
magis aūt laboret opādo manibꝫ ſuis q₇ bonū ē vt habeat
vn̄ tbuat neceſſitatē pacienti glō qui furabat iam nō furet
id ē non aliquo dolo quid auferat magis aūt laboret vnuſ-
quiſqꝫ opando non ſolū p ſeruos ſꝫ etiā manibꝫ ſuis opādo
Dico non praua opa lucri ſed qd bonū ē vt habeat non tm̄
vn̄ viuat ſꝫ etiā ut tbuat neceſſitatē pacienti Et ad hūc la-
borē ſm ariſtenſꝫ tenēt fortes corpe ne cogant viuere ocio-
ſe d bonis q debent alys ergo ꝛc̄ Itē iij aliquid dr licitum
q₇ eſt oforme vite xp̄i qui eſt liber nr̄ grandis iquo habemꝰ
formā viuendi Pro quo notand q₇ nr̄ liber grandis ſcꝫ xp̄s
qui dr liber vite non ſolum primo fuit ſcriptus tanq̄ icera
ut oſtenderet ſe naturalē obediaꝫ ſꝫ etiā oñderet ſe eſſe lu-
cis materiā vn̄ ioh. viij. Ego ſum lux mūdi ꝛc̄ iuſſis et exem-
plis obediens non ambulat itenebris ſcꝫ ignorancie pctōꝝ ſe-
quamur ergo xp̄m non ſolū primo obediendo mandatis dei
ſꝫ etiā ſcdo exemplis ſuis i laborando Videmꝰ primo quō
laborauit corpalit vt ſequamur veſtigia eius labor enim fa-
cit hoīez feſſum Jheſus aūt fatigatus exſedebat ſicut ſuper
fontē ioh. iiij labor facit hoīez ſudare Et factus ē ſudor xp̄i
ſicut gutte ſanguis de currens in trām luc xxij. labor ledit
hoīez et facit ſibi puſtulas in manibus et pedibꝰ ſꝫ vulnera
labor facit hoīez ſitibundū Jhūs aūt dixit i cruce ſicio ioh.
xix labor cruciat et debilita hoīez in corde ihūs aūt tm̄ la-
borauit pro nobis in cruce q₇ cor eius ſciſſum eſt et emiſſa
voce magna expirauit Mat. xv. Bern. in cruce aſcendit ut
eminencius videret alta uoce clamauit vt nullus excuſaret
et clamari lacrimas addidit vt hō opateret ſꝫ quid clamauit
quid dixit Pater inquid in manus tuas omendo ſpm̄ meuꝫ
Luce xxiij quaſi diceret illud Jere. xliij Laboraui i gemitu

meo et requiem non inueni ſcꝫ in hoc mundo qꝛ vulpes fo-
neas hn̄t et volucres celi nidos filius autē. h. n. h. vbi ca.
ſ. reclinet Mat. viij. ergo pr̄ in manus tuas ꝛc̄ Videāt nunc
xpiani vtꝝ licitū ſit hr̄i redditus ad ociandū et ad repellen
dū penalē iugū laboris a ſe de quibꝰ dicit. h. de haſſia De
ꝯtractibus iſti ſunt iquid qui uolūt a ſe excutere iuſti a deo
impoſitū onus laboꝝ et ſe ſupponūt g̃uiſſimo oneri pc̄tōꝝ
qui poſtq̄ hic duxerūt i bonis dies ſuos i puncto trahūtur
ad īfernū. Sequit̄ correlariū tale qꝫ quilibꝫ adultꝰ tenetur
opare et laborare opa bona et non mala qui ſaltē vult ſal-
uari cū labor ſit p̄cium regni ſꝫm aug̃. vn̄ appoc̄. xiiij. Opa
eñ illoꝝ ſecunt̄ illos vbi di. gilbertꝰ Cū eñ fideli᷑ labora
uerūt i vita requieſcūt poſt mortē et ſecunt̄ eos opa ipoꝝ
ſicut ſerui et familia dn̄m ſuum ad defendendū et p̄parat ei
locū glōſum vt ſtruant̄ inppetuū vn̄ anima talis exuta cor-
pore et itrante celeſte palaciū dicit ſponſus ad angelos vbi
prouer. vlt̄. date ei de fructu manuū ſuaꝝ et laudent eum i
portis opa eius Sꝫ cete dū veniūt raptores vſurarꝫ volup-
tuoſi et alꝫ pc̄tōres nolentes laborare ſꝫ ociose viuere et de
licatā vitā hic ducere dr̄ eis a xp̄o ſcꝫ libro nr̄o vite in quo
non ſunt ſcripti p pmitacōꝫ ꝛc̄ Amen dico vobis neſcio vos
Mat. xxv. q. d. Ido vos deſero qꝛ vite meritū in vobis nō
ꝯgnoſco et ſic hēs vn̄ redditus et cenſus hn̄t originē et q̄uo
oībꝰ uiuere nō licꝫ de eis qꝛ opꝫ nos laborare et n̄ ociare ut
dictū ē Ex p̄dictis igit̄ orit̄ q̄uo ſimpliciū. d. Ex quo ſic ē qꝫ
quilibꝫ hō tenet̄ laborare vt dictū ē quare tūc ſacerdotes et
religioſi nec nō et nobiles et multi alꝫ fortes et apti ad la-
borandū nō laborant Rn̄det̄ ſꝫm arſtenſꝫ ut ſupra Quod nō
ſolū eſt labor actiuoꝝ itroducēs fructū ſꝫ etiā eſt labor itro
ducens fructū vt ē p̄latoꝝ de cura ſubditoꝝ et ē laboꝝ p̄di
catoꝝ et p̄ſpiteroꝝ ſac̄menta miſtranciū Et etiā ē labor con
templatiuoꝝ iquibus et ſi acquieſcat mens a ſtrepitu mundi
tn̄ in vigilat ſolicitādo dō placendi et alꝫs graciā impetrādi

Vnde ſponſa Cañ. iiij. Ego dormio et cor meū vigilat Nam
in dormicōe ē quies ſꝫ in vigilia labor de hys laboribꝰ dici
tur Sap. iij. Bonorꝝ laborꝝ glō id ē fructꝰ et ꝑdictis labo=
ribus laborantes viuere pn̄t de elemoſina qꝫ pro illis a qui=
bus accipiūt vtilit̄ laborauit hec Axſtenſis et ſꝫm h. de h. in
capitlō ca. ſcđe ptis de ɔtractibꝰ Maxime expediebat ut hy
qui cetis oībus in hys q̄ ad deū ptinēt ꝑeſſe debuerūt a cul
tui diuino vacare redditibus dotarent̄ quibꝰ ſine exteriori
labore ɔgruent̄ eorꝝ ſtatui ɔueniētes viuere poſſent Nam
horꝝ labores ſunt ad ɔſecucōꝫ vere felicitatis magis neceſſa=
rꝫ ob etiā maiorē exterioribus vacacōꝫ requirentes. hec ille
Sꝫ pro maiori declaracōe iſtius matie ē notand̄ qꝰ ɔſtitue=
re cum debita diſcrecōe et equitate redditus ꝑpetuos ea in
tencōe et ob hanc cāꝫ ut de illis ſuſtentent̄ illi qui alys pre
ſunt in ſpūalibꝰ et ut ſerui dei ſuſtentent̄ in religionibus et
ex̄ diuino cultui vacantes quorꝝ ꝑcibus et meritis adiuuant̄
ceteri de eccia ad ɔſequendū adeo bn̄dictōꝫ tā in ſpūalibus
q̄ in tpalibus Et vt etiā ex illis redditibus fundent̄ eccie
monaſteria altaria et alia ad diuinū cultū ptinencia Et fun
dentur ex illis redditibꝰ hoſpitalia et domus pegrinorꝝ ut
exinde ſuſtentent̄ paupes et infirmi aut etiam vt ex illis ſu=
ſtentent̄ illi qui alys preſunt in ciuilibus et tpalibꝰ impen=
dant̄ quoqꝫ pro muīcē ac defenſione et bono ſtatu ciuitatis
alicuius aut ville ant patrie licitū eſt et expediens in repub
lica ⁊c̈ Iſta ɔcluſio probat̄ ad ſingulas ſuas ptes Et prima
ps q̄ eſt de hys qui alys preſunt in ſpūalibꝰ probat̄ aucto=
ritate ſcripture ſacre vtriuſqꝫ ſcꝫ noui teſtamēti et vetis Naꝫ
diuina teſtamenti veteris ɔſtituit ſacerdotibus ſac̄ficia dn̄i
et oblacōes eius et primicias vini et frumenti et oley et ce=
tera que ſꝫm legē populus offerre debuit dn̄o de quibꝰ erāt
decime et primicie et quicquid principiuꝫ eſt in muneribꝰ de
quibꝰ habet̄ deutro. xij et xviij et in alys locis Cōſtat etiā
ex nouo teſta. hoc nam ſꝫm applm̄ ad thy. ij. Qui bn̄ ꝑſunt

preſpiteri duplici honore habeantur maxime qui laborāt in
verbo et doctrina dei vbi glō Qui bn̄ preſunt p̄ſpiteri vita
et doctrina digni habeant a ſubditis duplici honore ut ſcꝫ
ſpuat eis obediēs et extiora miſtrent probat etiaꝫ p ſacrū
euangeliū vn̄ luc. x. dicit xp̄s liber vite dign9 eſt mercenari
us mercede ſua Nico. de gota Nō ſolū eterna q̄ debet i pa-
tria ad remuneracōꝫ ſꝫ etiā tpalia q̄ debet in via ad corpis
ſuſtentacōꝫ vn̄ mat. x. Dign9 ē em̄ opamus cibo ſuo grego.
opi p̄dicatoꝝ dn̄e mercedes debent Vna i via q̄ nos in la-
bore ſuſtentat Alia in p̄ria q̄ nos in reſurrectōne remunerat
Hic eſt duplex honor quo digni ſunt qui bn̄ p̄ſunt Hec ille
pꝫ igit ex hys ſcripturis veteris et noui teſtamenti q9 in re
publica prouidendū eſt i tpalib9 et exteriorib9 vite neceſ-
ſarys hys qui alys p̄ſunt in ſpūalibus Sꝫ hoc couenient et
apte fieri p̄t hoc mō q9 ad talē prouiſiōꝫ oſtituat redditus
ppetui cū debita diſcrecōe et equitate Igit talit oſtituere
redditus ppetuis tpibus licituꝫ ē et expediēs in republica
q9 aūt cenſus ſeu redditus hr̄e ppetuis tpibus licitū ſit ha-
betur ex de cenſib9 et acti. ꝛc̄ Cum applūs circa fineꝫ et ca.
ſeqn̄ti prohibem9 ꝛc̄ Scd̄a ps oclusiōis q̄ eſt de ſeruis dei i
religionib9 et ex dīno cultui et orōni vacantib9 patꝫ expro
batione p̄cedenti Niſi fuerint talis profeſſiōis quibus ex eſ
ſencia regule obuiet tales reddit9 hr̄e ſic eſt profeſſio ordi
nis frm̄ minoꝝ cum tales ſerui dei p̄ſunt alys i ſpūalib9 et
ſi non oīs i adminiſtracōe ſacramentoꝝ vel p̄dicacōne vel
huiōi extiori exercicio vel opacōe tn̄ preſunt vel proſunt vi-
te merito et orōe hec heinric9 ocp Tercia ps oclusiōis q̄ eſt
de fundacōne ecciaꝝ et monaſterioꝝ probat Nā lex diuina
vtuſqꝫ teſtamenti noui ſcꝫ et veteris data ē ad ordinanduꝫ
pricipalit homies in deum non ſolū p iteriores actus mētis
ſꝫ etiam p quedā extiora opa quibus hō ſuā ſuitutē et diui-
nam honorificenciā dꝫ profiteri Talia aūt opa ad diuinum
cultum ptinencia deo ſollenniter exhibendum i eccleſys et

templi ad hoc ↄſtructis adhibitis illis quib⁹ dei miſtri ad hoc ſpeāliter deputati et ordiati vtant̄ tanq̄ iſtrumentis colendi deum cuiuſmodi ſunt ſacra vaſa veſtes ſacre et ſi= milia Et talia ī lege veteri vocabant̄ ſacra. Sed expediens ē pmmo debitū et neceſſariū in republica talia procurari qd valde ↄueniēt fieri pt qn̄ pro talibus i ſtaurandū ſunt cō= munes et ppetui redditus ↄſtituti Et reuera procultu dīno ppetuando vel pro alia pia prouiſiōe pro ppetua fundata aut proquibuſ vis bn̄ficijs ecciaſticis cū eccleſiaſtica bn̄ficia debeant eſſe ppetua id ē ī ppetuū tytulū iſtituta neceſſe ē vt dotent̄ talia ppetuis redditibus ſeu cenſibus Actuū. xix placuit et ex̄ de cen. et exorcio capi. j. Alias diuinus cult⁹ qui dz eſſe ppetuus extoto ceſſaret q2 dei miniſtri nō habe rent vnde viuerent cū ſpūalia ſine tpalibus non poſſunt ſub ſiſtere In hoc concordant H. de h. ocp et Jo. de franck. Quarta ps ↄcluſiōis q̄ eſt de paupibus et īfimis ſuſtentan= dis et hoſpitalibus fūdandis patz q2 illō ptinet ad opera miſericordie Ergo pro probacōe iſtius Sume ī libr̄ grandē ſcz xp̄m qui ē nr̄ liber vite et lege ī eo quō oporteat nos mi ſereri proxis nr̄is ſicut ipſe nr̄i miſertus ē et audi eū dicen= tem et p̄cipientē Luce vj Eſtote miſericordes et date et dabi tur vobis Et idē et date elemoſinā et ecce oīa munda ſunt vobis Hic applica et dic quō in paſſione dn̄i excitet̄ et in= flammet̄ cor hoīs ad ſex opa miſericordie ut habes in ſtimu lo amoris Bonauenture et ↄclude ſic Ex oīa bn̄ficia nobis a xp̄o collata tam corpalia q̄ ſpūalia dedit nobis in ppetu am poſſeſſionē oībus diebus vite nr̄e vt p illa bn̄ficia acqui ramus nobis etn̄a bona p⁹ tranſitū h⁹ vite Quapp̄t non im merito debem⁹ ip̄m hic dotare in membris ſuis ſcz paupib⁹ cū ppetuis redditibus fundare hoſpitalia et dom⁹ pegnox̄ vt qn̄ deficiam⁹ recipiamur in etn̄a tabernacula. Quinta ps ↄcluſiōis q̄ eſt de hijs qui alijs preſunt in tpalibus Queād= modū ſunt reges duces principes milites iudices et ceteri

rectores populi ac reipublice rectões ſeu gubernatores pro
bat᷑ Nam rõnabile et iuſtū ē illis ↄſtitui vel dari cenſuꝫ red
ditū vel tributū vñ viuant q̄ bñ p̄ſunt ſeu proſunt ī tpalibꝰ
et ciuilibus q̄ pro defenſiõe t̄re militant et ab hoſtibꝰ et la:
tronibꝰ eā defendūt Qui pacē iuſticiā et veritatē īt hoīes
procurant et ↄſeruant Subquibꝰ alȷ̄ tranq̄llā vitā agunt .
Tales nāqꝫ cuꝫ bñ p̄ſunt miſtri dei ſunt Vñ applūs Ad ro.
xiij di . Non ſine cā gladium portat ſcꝫ talis dei miniſter eſt
vindex ī ira ei q̄ malū agit Idoqꝫ neceſſitate ſubditi eſtote
non ſoluꝫ ꝓpt̄ iram ſꝫ et ꝓpt̄ ↄſciaꝫ Ideo eñ et t̄buta p̄ſtatis
miſtri eñ dei ſunt in hoc ip̄m ſ᷑uientes reddite ergo oībus
debita Cui t̄butum t̄butū cui vectigal vectigal ꝛc̄ glō. Sub
diti eſtote quaſi ex neceſſitate et hoc non ſolū ꝓpt̄ irā prīci
pis vel t̄ram dei vitandā ſꝫ etiaꝫ ꝓpt̄ ↄſciaꝫ ſcꝫ vt munda ſit
vr̄a mens p̄latum a deo diligendo Dictat eñ recta rō qꝫ p̄:
latus a deo reuerendꝰ eſt Et iō ad oñdendū ſubiectōꝫ p̄ſta
tis t̄buta Vos dico ſ᷑uientes dō ī hoc ip̄m ſ᷑uitis dō qꝛ illis
t̄buta dat vere p hoc ſeruitis deo Miniſtri eñ dei ſunt ad
hoc eñ īſtituti ſunt vt boni laudent᷑ mali vero puniant᷑ q̄re
debetis p̄ſtare t̄buta qꝛ miſter dei Dico ſ᷑uientes vobis dū
p̄riaꝫ defēdūt ī hoc ip̄m id ē ſ᷑ hoc ſcꝫ ꝓpt̄ t̄butū ſ᷑uiūt vo:
bis in defenſiõe p̄rie et qꝛ miſtri di ſunt ergo reddite omni
bus debita . q . d . p̄ſtatis t̄buta et iuſtū ē p̄ſtari qꝛ p̄lati ſunt
miſtri dei ꝛc̄ Nõne legit᷑ Mat . xvij . qꝫ dñs ſoluit t̄butū pro
ſe et pro petro Dicit᷑ eñ ibi qꝫ cū ihūs et diſcipuli eius ve:
niſſent capharnaū . Acceſſerūt q̄ dydragma accipiebant ad
petrū dixerūt ei Mgr̄ vr̄ non ſoluit dydragma Ait etiā Et
cum itraſſet in domū p̄uenit eum ihūs . d . Quid t̄ videt᷑ ſy:
mon reges terre a quibus accipiūt t̄butum vel cenſuꝫ a filȷ̄s
ſuis an ab alienis . At ille dixit alienis Dixit illi ihūs liberi
ſunt filȷ̄ aut non ſcandalizemus eos vade ad mare et mitte
hamū et eū piſcem q̄ primꝰ aſcendit tolle et apto ore eius ī:
uenies ſtaterem illū ſummens da eis pro me et te ꝛc̄ et quia

omnis xp̄i actō eſt nr̄a inſtructio xp̄s ergo eſt liber vite In
quo habemus formā viuendi Inſtruit nos in hoc q̄ ipſe de
dit tributū q̄ multo forcius mō ſubditi plebei dn̄t ſuis ſupio-
ribus tributum dare et alia inquibus ſuſtentent̄ qui pſunt ſeu
proſunt itpalibus ergo rc̄. Sexta ps ɔcluſiōis que ē de mu-
nicione et defenſiōe et bono ſtatu cōitatis ſcꝫ ciuitatis ville
aut prie pꝫ p hoc q̄ clerico municō defenſio et bona ordina
cio deſeruiūt ad pacē in qua pro magna pte ɔſiſtit felicitas
policica vn̄ aug9 xix d ciui. di ca. xvj Tantū ē pacis bonum
vt etiā in rebus trenis atqꝫ mortalib9 michil grui9 ſoleat au-
diri vel deſiderabilius ɔcupiſci Nichil poſtremo poſſit meli-
us inueniri Et ibidē dicit Sic nemo ē qui gaudere nolit ita
nemo ē qui pacē hr̄e nolit Sꝫ dicit franciſcus de ma. q̄ pax
oīm rex̄ eſt tranq̄llitas ordis Ergo ad ſuandū Hanc tran
quillitatē in policia ciuili optꝫ hr̄e ſtipendarios miſtros of-
ficiales et ſuitores et cetā huiōi Et q̄ tales non hn̄t temp9
prouidendi ſe ipſos cū laboribus manuū ſuax̄. Ideo neceſſe
ē pmmo debitū ut tales prouideant̄ vt habeāt vite neceſſa-
ria rc̄ Nonne legit̄ luce. iij. q̄ milites id ē ſubromanis mili-
tātes et priaꝫ defendentes expte romanox̄ venert̄ ad iohē-
baptiſtā et iterrogabāt eum dicētes Quid faciem9 nos ſcꝫ
vt ſalui ſimus Et ait illis iohēs Neminē concuciatis ſcꝫ ſub
textu officꝫ vr̄i eū opprimendo vel corpalit̄ affligendo vel
indebite terrendo Necqꝫ calumpniā faciatis ſcꝫ aliq̄ꝫ in cā-
iiuſte trahendo vel falſe crimen iponendo Sꝫ cōtenti eſtote
ſtipēdꝫs vr̄is q̄ ſcꝫ ſtipendia debent̄ eis de publico erario
pro defenſiōe reipublice Audi etiā ad hoc ſniaꝫ xp̄i dicit em̄
Jere. q̄ aup ſubceſare Auguſto iudea ſubiecta romanis ſti-
pendaria facta fuerat et idcirco i pplō ſedicio magna erat
Nam alp dicebant tributum debere ſolui pro cōi terre defen-
ſione Alp vt phariſei q̄ ſibi de iuſticia applaudebāt dicebāt
pplm̄ dei non teneri ad ſoluendū tributū cū redderet ſummo
regi decimas et primicias Sic em̄ dicit Criſo9 Hō in iurnā

facit ſuo regi ſi ſubiacet ſe alieno Intm̄ autē valuit pſuaſio
ſcribaꝝ et phariſeoꝝ q⁊ negarent t̄butum ceſari ꝓpt qđ ſpe
cialit̄ miſſi ſunt a nerone tytus et veſpeſianꝰ ad deuaſtanđ
iheruſalē ⁊c̄ ꝓpter qđ miſerūt ad ihm̄ quoſdaꝫ phariſeos et
quoſdā milites Herodē ad inquirenđ ab eo ſcꝫ licebat cen-
ſum dare ceſari an nō Et ait illis ihūs Reddite q̄ ſunt ce-
ſaris ceſari et q̄ ſunt dei đo mat. xxij. id ē reddite q̄ ſunt ce-
ſaris ſcꝫ t̄butum et pecuniā ꝑ quā ꝯfitemīi vos eſſe illi ſubie-
ctos et q̄ ſunt đi deo ſcꝫ ſpūalia t̄buta id ē vos ipos đi yma
gne inſignitos qđ non ꝯuenient poſſumꝰ facere ñ habemꝰ
tranqllam ordinacōꝫ ꝑ quā poterimꝰ pacifice et ſecure ſta-
re in ſeruicys đi et politica ciuili ergo pro iunctione ac de
fenſiōe et tranqllo bono ſtatu ciuitatis alicꝰ aut ville aut
pr̄ie licitū ē et expediens in re publica ut pro talibꝰ qui hn̄t
defendere ⁊c̄ ꝯſtituant̄ redditus ſiue cenſus pro eoꝝ ſuſten-
tacōe Conſtituere ergo cū debita diſcrecōe et eq̄tate ꝑpetu
os cenſus ca īcencōe et ob hanc cāꝫ vt primo de illis ſuſten-
tent̄ illi qui alys preſunt in ſpūalibus Scđo vt ſuī đi nutri
ent̄ in religionibꝰ et ex̄ diuino cultui vacātes. Tercio vt ex
illis redditibus fundent̄ eccľie monaſteria altaria et alia ad
diuinū cultū ptinēcia Quarto ut ex illis cenſſibꝰ hoſpitalia
et cetera ſuſtentent̄ Quinto vt ex illis ſuſtentent̄ q̄ alys p̄-
ſunt in ciuilibꝰ Sexto impendant̄ promunicōe ac defenſiōe
et bono ſtatu alicꝰ ciuitatis aut ville aut pr̄ie Licitū ē et ex
pediens in republica Si ergo p̄dictis cibus redditꝰ ꝯſtitu-
ti ſunt vt aliciori labore hys recompenſant quoꝝ laboribꝰ vi-
uunt peccant ſinguli p̄dictoꝝ q actu eoꝝ ſtatibꝰ debitis ce-
teris non proficiūt ſꝫ vel inutiles ſunt vel ꝯtraria laboranti-
bus inferunt ut ſi quoꝝ ē defendere offendant quoꝝ opp̄ſ
ſos ē liberare opprimant quoꝝ pacē facere guuerrent quoꝝ
rapinas prohibere ſpoliant Iſti et ꝯſilēs apud deū priuati
ſunt et apud eccľiaꝫ priuandi ſunt digne omī iure viuendi de
redditibꝰ vel decimis aut đ laboribꝰ eoꝝ erga quos ſe talit̄

habent Liquet itaqꝫ qui de redditibꝰ viuere ꝑmittendi ſunt
Dummō alioꝝ labores fidelit̄ recōpenſent opibꝰ eoꝝ ſtatı-
bus debitis Non credāt ergo qꝛ ſi crediderint fallent̄ quid
vocati nobiles q̄ſi nobilitati eoꝝ debeat̄ ut ſcꝫ a ruſticanis
vel mechanicis laboribꝰ vacent et de redditibꝰ vel decimis
ſup bonis alioꝝ ꝯſtitutis viuāt non ſic ſꝫ huiōi ab inicio tāq̄
ſtipēdia ꝯſtituta q̄bꝰ a certa opa et ſuicia clīcas et eccleſijs
obligantur et qꝛ bona parentū cū oneribꝰ trāſeūt in heredes
Adhuc etiā filij nobiliū obligant̄ ad eadē Habebūt ergo nō
ſolū clerici ymmo etiā nobiles q̄ decimis et cenſibꝰ ꝓpt milita
ria ſuicia ipſis ꝯſtitutis viuūt diſtrictā rōꝫ reddere ſi alioꝝ
ita conſumant vt nichil eis rependant et in nullo reipublice
ſpūali vel ciuili proficiant Hec heinricꝰ de .h. Patꝫ igit̄ ex
hijs oībus ſupradictis q̄ rōnabilit̄ ꝑmittunt̄ viuere de red-
ditibus et q̄ non Et quō oms tenemur laborare exemplo xpi
q̄ oībus et ſingulis dedit formaꝫ viuendi ergo dꝫ liber vite
qꝫ ſp debes hr̄e ante oculos cordis tui et legere in eo omnia
q̄ ſunt facienda vel dimittenda ad acquirendū vitā eternaꝫ
Sume ergo tibi librum grandem ꝛc̄. De rebus.
Ed vt magis clarent dicta et dicenda redditus vel
cenſus ꝯſtituit̄ i rebus quaꝝ vſus nō eſt eaꝝ ꝯſump
cio vel diſſipaō ut ſcꝫ in agris vineis domibus et ce
teris imobilibꝰ Intellige ergo diligent̄ qꝛ ſm doctores et
ꝓcipue ſcdm ſctm̄ thomā de aquino in ſcda ſcde q̄ſti .lxxviij
Duplices ſunt res Quedā em̄ ſunt quaꝝ vſus eſt ipſaꝝ con
ſumpcio ſicut vinū ꝯſumimꝰ eo vtendo ad potū .Et triticum
ꝯſumimꝰ eo vtendo ad cibum vn̄ talibus non dꝫ ſeorſum ꝯpu
tari vſus rei a re ſed cuicūqꝫ concedit vſus ex hoc ipo ꝯcedi
tur res et ꝓprie hoc in talibus ꝑ mutuū transfert̄ dominium
Si q̄s ergo vellet vendere vinum et ſeorſuꝫ vellet vendere
vſum vini venderet eandē rem bis vel venderet illud qd̄ nō
eſt Vn̄ manifeſte ꝑ in iuſticiā peccaret et ſimili rōne in iuſti-
ciam cōmittit qui mutuat vinū aut triticuꝫ petens ſibi duas

recōpenſaciones Vnā quid̄ reſtitucōꝫ equalis rei Aliā vero
precium vſus quod vſura dicitur Quidam vero ſunt quorum
vſus non ē ipſius rei ꝯſumpcio ſicut vſus domus ē in habita=
cio non aūt diſſipacō et iō in talibꝰ ſeorſum p̄t vtrūqꝫ ꝯcedi
Puta cū aliq̄s t̄dit alteri dominiū domꝰ reſꝫuat̄ aūt ſibi vſu
ad aliqd tps vel ecōuerſo cūꝫ q̄s ꝯcedit alicui vſum domus
reſꝫuato aūt ſibi dominio Et ꝓpt hoc licite p̄t hō accipe p̄ciū
pro vſu domꝰ et p̄t petere domū ꝯmodacio ſic pꝫ ī ꝯductiōe
et locacōe domus Pecunia aūt ſꝫm ph̄m. in q̄nto ethi. et in
primo politice p̄ncipalit̄ eſt īuenta ad ꝯmutacōes faciendos
et ita ꝓprius et p̄ncipalis pecunie vſus ē ipſiꝰ ꝯſumptio ſiue
diſtractio ſꝫm q̄ in commutacō expendit̄ Et ꝓpt hoc ſꝫm ſe ē
illicitū pro vſu pecunie mutuate accipe p̄ciū qd d̄r vſura Et
ſicut alia īiuſte acq̄ſita tenet̄ hō reſtituere pecuniā q̄ ꝑ vſu
ram accepit Hec thomas Hoc dixi ad ꝯſiderand equitateꝫ
vel īequitatē cenſuū Pro quo ſciend ſꝫm hein. de. h. q̄ cen
ſus reddit̄ iniquꝰ vel īiuſtus ſcꝫ ꝯſtituat̄ ī re non hn̄teꝫ vſuꝫ
vtilē p̄ter rei ꝯſumpcōꝫ Vt ſcꝫ ſi ꝯſtituat̄ ī nudam pecuniam
aut vino aut pane aut aliquo huiōi vn̄ pꝫ q̄ non ſꝑ ī rebꝰ eq̄
lis valoris pn̄t equales cenſus ꝯſtitui vbigr̄a Si domꝰ mea
et centū libre equiualent. non pn̄t cōcedere centū libras pro
ãno cenſu. 10. lib. ſicut poſſum ꝯcedere domū qꝛ ī primo eſt
maīfeſta vſura licet vocabulo cenſus appellent̄. In ſcd̄o vo
non cuius rō dicta fuit hec ille Quia ſꝫm hein. de gandauo
doctorē ſollemnē viij quodlibꝫ xxiiij Pecunia ē tale quid in
quodā ꝑ ſe non cadit empcio vel vendicō vt extremuꝫ ſed vt
mediū vtruſqꝫ et iō ubicūqꝫ et q̄ncūqꝫ tradit̄ pecunia in con=
tracta tanq̄ extremū et non tanq̄ mediū empcōis et vendi=
cionis mutuo tradit̄ ꝓpt qd ſpes accipiendi aliq̄d pro huiōi
pecunie tradicōe procul dubio ſꝫm dictū Aug̃. vſura ē qꝛ di=
cit. h. augꝰ et habetur xiiij. q. iij. Si feneraueris ubi ſic ait
ſi feneraueris hoī id ē ſi mutuā dederis pecuniā tuaꝫ aquo
plus dediſti expectes non ſolum pecuniā ſed aliquid pluſq̄

dediſti Seu illud triticū ſit ſiue vinū ſiue oleū ſiue qd̄libet
aliud Si pluſq̄ dediſti expectas accipere fenerator es ac-
tende quid facit fenerator minus vult dare et plꝰ accipere
hoc facit emens redditus id ē nuda pecunia vbi nulla oīno
empcio et vendicō alicꝰ rei interueniat que ꝑ vſum ſuū non
ꝯſumit᷑ Nota ergo bñ cuiuſcūq̨ ē aliqua ſubſtācia eiuſdem ē
vſus ſubſtācie ſʒm egidiuʒ vel ergo emēs hʒ ſubſtanciā aliq̄
apud vendentē vel non Si dr̄ q̄ ſic Tunc q̄rit᷑ vtꝝ ſubſtā-
cia ſit pecuīalis vel alia vſu fructualis q̄ non primū probat᷑
q: illa vlterius nō eſt ementis v̓bigr̄a Si emo panē pro de-
nario poſtq̄ dedero denariū vendenti michi panē vltra nō
hēo aliquā ꝑtē ī denario et ſic de denario ego nichil poſſuʒ
vltra ꝑcipe ſʒm iuſticiā Si vō dr̄ q̄ ſit aliq̄ alia ſubſtācia pu-
ta domus vel agre vel vinetum vel pratū. Tunc q̄rit᷑ vltra
vtꝝ hoc ſit empto iuſto p̄cio Jta q̄ ſit ꝓporcio equalitatis i-
ter rem emptā et preciū Tūc dico ex quo res illa empta ē ip-
ſius emētis vt ſi ꝑeat ſibi ꝑeat et nō vendenti. Dico q̄ etiā
fructus talis fundi ſunt eiuſdē emētis illos p̄t accip̄e ſingu-
lis ānis poſito eñ q̄ emens velit annuatim hr̄e cenſuʒ ſuum
etiā ſi huiōi bona non fructificarent ſignū ē q̄ nō recipit de
bonis ſʒ de capitali pecunia et ſic de nō ſuo recipit optet eñ
q̄ habeat᷑ reſpectꝰ ad res vſu fructuales vt de illis recipia-
tur alias vſura omittit᷑ ſi de nuda pecunia dat᷑ q̄ ſʒm beatū
thomā ſcḋa ſcḋe. q. lxxviij. Vſura non aliud quā recip̄e de
vſu rei cuius vſus nō diſtinguit᷑ ab ipā vt de vſu pecunie pꝰ
q̄ ipſaʒ pecuniā recip̄e ergo iniquū et iniuſtū eſt ſi redditus
ꝯſtituit᷑ in nuda pecunia ꝛc̄ Et. h. de. h. dicit q̄ de cōi cur-
ſu cenſus et res in quibus cōſtituunt᷑ ſunt coeui Jtaq̨ ſi res
ſine negligencia poſſidentis vel ipſo prohibere non petente
deſinat eſſe aut inutilis fiat aut auferat᷑ cenſus nō poterit
amplꝰ exigi iuſte ab illo qui ip̄m dare ꝯſueuit Rō eſt quia
obligacio ad cenſum cadit primarie in rem in qua ꝯſtituitur
et non in ꝑſonā poſſidentis Hec ille Dicit eñ heinricꝰ opa-

habent Liquet itaqꝫ qui de redditibꝫ viuere pmittendi sunt
Dummõ alioꝝ labores fideliť recõpensent opibꝫ eoꝝ statu-
bus debitis Non credãt ergo qꝛ si crediderint fallenť quod
vocati nobiles q̃si nobilitati eorum debeat ut scꝫ a rusticanis
vel mechanicis laboribꝫ vacent et de redditibꝫ vel decimis
sup bonis alioꝝ ꝯstitutis viuãt non sic sꝫ huiõi ab inicio tãq̃
stipẽdia ꝯstituta q̃bꝫ a certa opa et s'uicia clicis et ecclesijs
obligantur et qꝛ bona pentũ cũ oneribꝫ trãseũt in heredes
Adhuc etiã filij nobiliũ obligant ad eadẽ Habebũt ergo nõ
solũ clerici pmmo etiã nobiles q̃ decimis et censibꝫ ꝓpt milita
ria s'uicia ipsis ꝯstitutis viuũt districtã rõnẽ reddere si alioꝝ
ita consumant vt nichil eis rependant et in nullo reipublice
spũali vel ciuili proficiant Hec heinricꝫ de . h . Patꝫ igiť ex
hijs oĩbus supradictis q̃ rõnabiliť pmittunť viuere de red-
ditibus et q̃ non Et qũo oĩs tenemur laborare exemplo xp̃i
q̃ oĩbus et singulis dedit formaꝫ viuendi ergo dꝛ liber vite
q̃ꝫ sp̃ debes hr̃e ante oculos cordis tui et legere in eo omnia
q̃ sunt facienda vel dimittenda ad acquirendũ vitã eternaꝫ
Sume ergo tibi librum grandem ꝛc. De rebus.

Ed vt magis clarent dicta et dicenda redditus vel
census ꝯstituunť i rebus quaꝝ vsus nõ est eaꝝ ꝯsump
cio vel dissipaõ ut scꝫ in agris vineis domibus et ce
teris ĩmobilibꝫ Intellige ergo diligenť qꝛ s'm doctores et
ꝑcipue scd̃m sctm̃ thomã de aquino in scda scde q̃sti . lxxviij
Duplices sunt res Quedã eñ sunt quaꝝ vsus est ipsaꝝ con
sumpcio sicut vinũ ꝯsumimꝰ eo vtendo ad potũ . Et triticum
ꝯsumimꝰ eo vtendo ad cibum vñ talibus non dꝫ seorsum ꝯpu
tari vsus rei a re sed cuicũqꝫ concedit vsus ex hoc ipo ꝯcedi
tur res et ꝓprie hoc in talibus p mutuũ transferť dominium
Si q̃s ergo vellet vendere vinum et seorsum vellet vendere
vsum vini venderet eandẽ rem bis vel venderet illud qđ nõ
est Vñ manifeste p in iusticiã peccaret et simili rõne in iusti-
ciam cõmittit qui mutuat vinũ aut triticum petens sibi duas

q̄ huiõi reddituū ꝯſtitucio fieri debꝫ cū diſcrecione et equi-
tate ita videlicꝫ vt diſcrete et cū eq̄tatis liberamie reſpect⁹
habeať ad rē inqua redditus ꝯſtituuntur ut ipa res ſit ta-
lis q̄ hēat vſum vtilē ꝑter ſui ꝯſumpcōꝫ aut diſſipacōꝫ et ut
nō onereť vltra hoc qđ rōnabiliť et ꝯueniēť ferre pt accen-
tis īpenſis procōſꝫuacōe rei et de ductōe ipſius ad fructū ne-
ceſſarys Ita oīno q̄ ibi ſint p̄ciū et merces ſcꝫ res q̄ emiť et
qđ emať pro iuſto p̄cio rōnabiliť taxato qđ fieri pt taxando
valorem rei q̄ vendiť ſꝫm ꝯſuetudinē regionis loci et tpis et
ſꝫm ea q̄ ſꝫm iudiciū bone rōis expedire videnť vtcꝫ ſcꝫ ven-
denti et ementi et etiā reipublice Ita q̄ ibi fiat adequacio
dati et accepti ſꝫm ꝓporcōꝫ quā hn̄t ad vſum hoim in quē ve-
niunt ſeu nata ſunt venire Sꝫ eñ q̄ ibi ſit equalitas iuſticie
ꝯmutatiue et iō ſi vel p̄ciū excedat q̄titatē valoꝝ rei et ecō-
uerſo res excedat p̄ciū tolleť iuſticie equalitas ut dic. tho.
ſcđa ſcđe. q. lxxvij. ergo ꝛc̄ Et inde ibiđ inſolucōe pmi ar-
gumenti dicit q̄ lex diuina nichil impunitū relinq̄t quod ſit
v̉tuti ꝯtrariū vn̄ ſꝫm diuinā legē illicitū reputať ſi i empcōe
et vendicōe non ſit equalitas iuſticie obſꝫuata ergo ꝯſtitucō
ſeu empcō reddituū ſiue cenſuuꝫ dꝫ fieri cū diſcrecōe et eq̄ta-
te Reſpectus etiā hr̄e dꝫ ad illos q̄ tales reddit⁹ dn̄t pape
et de eis ſuſtentari vt ſcꝫ ſint tales q̄ proficere poſſent alys
in ſpūalib⁹ vel tp̄alib⁹ vel ſint paupes aut īfirmi aut vacā-
tes diuino cultui ꝛc̄ Ita de cetis dequib⁹ ſupra habitū ē et
nullaten⁹ reddit⁹ ꝯſtitui dn̄t pro hoibus de quib⁹ ꝯſtat q̄
eos hr̄e redditus non ē ad eoꝝ neceſſitatē nec ad reipubli-
ce vel proximoꝝ vtilitatē Sꝫ pure et ſolū ad augendū eorū
auariciā et voluptatē et ociū et alioꝝ q̄ tales reddit⁹ ſup ſe
et ſup bona ſua ꝓpť defectus ſuos appelluntur opp̄ſſionē et
dampnificacōꝫ vn̄ ꝯtra tales ſic multiplices redditus hn̄tes
dr̄ pſa. v. ve qui ꝯiugitis domū ad domū et agrū agro copu-
lāt vſcꝫ ad terminū loci nunq̄ habitatis ſoli vos in medio tr̄e
Intelligis Hoc gn̄aliť dr̄ ad oīs auaros q̄ aliorū nccitatē

faciunt voluptatē ſuam Audiant tales quid dicit xpus liber nr̄ grandis. Luce. vj. Ve inq̄ vobis diuitibus qui hic hētis ɔſolacōz vr̄am id ē a vobis optatā q̄ non hēbitis meā nec in pn̄ti nec in fuẗo In pn̄ti non q̄ ſic dicit bern. Delicata ē diuina ɔſolacō nec facile daẗ admittentib9 alienaꝫ In futuro nō q̄ facili9 ē camelū itrare pforamē acus q̄ꝫ diuitez intre i regnū celoꝝ Mat. xix. Exemplū de diuite epulōe Luce. xvj glō hic Ad hoc regno ſe alienat q̄ ɔſolacōꝫ q̄rit in tpalibus nec tā diuicie q̄ꝫ amor diuiciaꝝ i culpa ē Hec Nico. d̄ gor. Et timend̄ ē q̄ multi filij hui9 ſcl̄i ꝓpt amorē diuiciaꝝ ocium et voluptatē emunt ſibi redditus in pdicōꝫ aīaꝝ ſuaꝝ quia non bn̄ pſunt i ſpūalib9 nec in tpalibus nec proſunt reipublice ergo licitū ē eis hr̄e redditus non ꝓpt reddit9 q̄ in ſe liciti ſunt ſꝫ ꝓpt ab vſum illoꝝ q̄ hꝫ in decrementū aīe ſue teneñt em̄ laborare ſi ſunt ſani corpis et fortes et non impediti i re publica Audi ergo ꝓpt ſalutē aīe tue q̄d dicit bern. ſꝫmone iiij. de natiuitate dn̄i Bane inq̄ accedit ad ɔſolacōꝫ paupū Ipa quoqꝫ q̄ paſtorib9 exhita ē viſitacō et allocucō angelorū Ve vobis o diuites qui veſtram habetis ɔſolacōꝫ vt non mereami hr̄e celeſtem Quā multi nobiles ſꝫm carnē q̄ꝫ multi huius ſeculi ſapiētes illa hora in ſtratis mollib9 quieſcebāt et nemo eorū dignus habitus eſt nouā lucē videre magnum illud gaudium ſcire angelos audire cantantes Glā in excelſis deo Et intra pax hoībus bone volūtatis Agnoſcāt igiẗ hoīes quia qui non in laboribus hoīm exerceñt ab angelis videri non mereñt Agnoſcāt quantū placeat ſupnis ciuib9 labor cuius itencō ſpiritalis Añ quid et illos ſuo tam felici dignañt colloquio affari qui corpali vrgente neceſſitate laborant pro victu corpis nimirū in eis agnoſcūt ordinē quo conſtituit de9 abinicio vt in ſudore vultus ſui veſcaẗ adam pane ſuo Hec bern. Et quia kariſſimi ſꝫm beatū Bern. illam ſentenciā In ſudore vultus tui veſceris pane tuo omnes accipimus in adam quia in eo omnes peccauim9 cōmedamus

intelligit̉ incordibus hoim̄ forti ſnīa. q. d. Quis michi det
vt ſcribant̉ ſermões mei ſtilo ferreo icordibus hoim̄ tã forti
ſnīa vt nunq̄ꝫ recedãt de memoria eoꝝ ſic̄ ego pro eis ſtilis
ferreis i manib⁹ et pedibus ſcriptus et cruci affixus ſum ad
manendū cū eis vſqꝫ ad ɔſumacōꝫ ſeculi Sꝫ poſſet aliqs di=
cere qui ſunt hy ſꝫmones quos dēo ſcribere ſtilo ferreo Ita
fortit̉ in corde meo vt nunq̄ꝫ recedant de meōria mea rn̄det̉
mit̉ alios ſꝫmones quos xp̄s fecit ſcribere pronūc iſtos duos
videlicꝫ vulpes foueas hn̄t et volucres celi nidos fili⁹ autē
hoīs nō hꝫ ubi caput ſuū reclinet Luc̄. ix. Et iſtū verſuꝫ xp̄s
di. Oīs exuobis q̄ nō renūciat oībus q̄ poſſidet nō p̄t meus
eē diſcipul⁹ luc. xiiij Et q̄ꝫuis q̄libet fidelis dꝫ hr̄e ſp in ſuo
corde hos ſꝫmões ad ɔpaciend xp̄o et ad ymitand paupta=
tē eius tn̄ ſpālit̉ auari et inclinati ad iſta tp̄alia et mūdana
dn̄t iſtos ſꝫmões exarare ſtilo ferreo et forti ſnīa icorda eoꝝ
ne a xp̄o repellant̉ Sicut iſte ad q̄ꝫ primū ſermonē fecit. d.
vulpes foueas hꝫ fili⁹ aūt ꝛc̄ Legit̉ eni ibi q̄ꝫ ambulantibus
ſcꝫ xp̄o cum diſcipulis et turbis i via dixit quidã ad illū Se
quar te quocūqꝫ ieris Nico. de got. Sic̄ di. glō Seq̄ vole=
bat dn̄m et fieri eius diſcipul⁹ vt ei ɔferret̉ pctis faciēdi mi=
racula ſicut et alys xp̄i diſcipulis et ſic p opacōꝫ miraculoꝝ
poſſet acquirere lucꝝ vt ꝓpt̉ manēꝫ glãꝫ q̄ꝫ itendebat aſſeq̄
ex opacōe miraclōꝝ dixit ergo dn̄e ſequar te quocūqꝫ ieris
et iō ad repellend iſtū prauū diſcipulū vtit̉ xp̄s exēplo vul=
pis ꝓpt̉ fraudulenciã lucrandi quã cupido icendebat et ex=
emplo volucris ꝓpter glē excellenciaꝫ quã inanit̉ appetebat
Dixit ergo ad illū vulpes id ē itendētes fraudulēcps lucrã
di hn̄t foue. id ē cordis doloſitates et duplicitates et volu
cres celi id ē vane glē cupidi q̄ admod volucris i altū volã
tis ſunt corde elati hn̄t nidos id ē cogitacōes et affectōnes
ſupbas i quib⁹ morant̉ ſicut aues i nidis ſuis fili⁹ aūt hoīs
ſcꝫ xp̄s non hꝫ vbi caput ſuū reclinet ſcꝫ italibus id ē in frau
dulentib⁹ et ſupbis Et q̄ꝫ fraudulent⁹ et ſupb⁹ es iō filius

hominis nō habz inte vbi poſſet quieſcere Hec nico. de got
Vbi ſunt mō nobiles nr̄i ficti vani glorioſi et auari q̄ volunt
ſaluari eſſe diſcipuli xp̄i et a xp̄o xp̄iani appellari Sz poci2
antixp̄i Vt dicit Galffer q2 vulpes ſunt ꝓpt aſtucoꝫ et volu=
cres ꝓpt eoꝝ vanā glāꝫ p̄mo bn̄ vulpes dū ipſi cū eoꝝ dolo=
ſitate volunt palleare vſurā in otractib2 eoꝝ ſubnoie pigno=
ris ergo de illis modo dicend̄ eſt Et primo ī quo ſtatu ſunt
Scdo de pena eoꝝ ſi ſe nō emendāt et peniteāt. Quantum
ad primū di. He. de. h. Qui tenet ꝓpecunia mutuata caſtra
villas dom2 vineas et huiōi fruct2 expenſis deductis in ſor
tem non cōputat cōiter om̄s īſtatu dampnacōis ſunt Patet
q2 ſtant in pctō mortali cū manifeſte vſurā omittāt Hec ille
et Joh. de erdfordia vtuſq3 iuris doctor in tabula ſui iuris
ca. de vſuris lr̄as ſic dicit inpignore fructis deductis primo
expenſis q2 null2 caſus inuenire pt̄ q̄ hoc genus deductōis
impediat nec tm̄ fruct2 ꝑcepti dn̄t cōputari ī ſortē ſz etiaz q̄
papi potuerīt ca. de pignoraticia actinoe li. ij Hec ille Hic
applica vſq3 ad dictū aug. vbi dicit filius hois non hēt vbi
caput ſuuz reclinet ſcz in fide tua. vulpes em̄ foueas hn̄t in
corde tuo q2 doloſus es. volucres celi hn̄t nidos ī corde tuo
q2 elat2 es doloſus et elat2 n̄ me ſeq̄ris qūo em̄ doloſus ſe=
quit' ſimplicitatē Hec ille Hoc ē q7 xp̄s clamauit ī cruce. d.
Deus me2 deus me2 ut quid dereliq̄ſti me. Legit' em̄ ī libro
vite xp̄i pte et ca. Sz q2 vna cā fuit quare ſic clamauit quia
om̄es diſcipuli eius tunc exciderant a fide nec non clamauit
exp̄cioſi ſanguīs ta multiplici d̄ pdicōe q2 oſiderauit q7 p̄ciū
ſue redempcōnis intot hominibus ingratis annichilari debuit
Hec em̄ ſcdm Bn̄. maiorē dolorē ei itulit quā om̄s pene quas
extīſice protulit magnā em̄ paciebat' exteri2 amaritudīnē ſz
longo pl2 cruciebat' interius ꝓpt noſtrā ingr̄itudinez Vnde
hugo īducit eū incruce ſic loquentē Cerne hō q̄d prote pa=
cior vide penas quib2 afficior vide clauos quib2 ofodior et
cum ſit tant2 dolor exterior Int2 tamen planctus ē grauior

tam ingratum dum te expedit Hec ibi quaſi · d. Dum me totum dedi pro te non inuenio tm̄ ite vbi fili9 hois caput ſuū reclinet et qꝛ nullū pctm̄ impunitū Videam9 igit̄ qua pena tales puniant̄. Nota ergo ſcd̄o de tplici pena int̄ alias qb9 dn̄s punit vſurarios ſm̄ mgr̄m i ſumma vicioꝝ d̄ vicio vſure ca. viij. vbi dicit. qꝫ vna pena ē inter alias qꝫ vſurarius non hꝫ ptātē reſtituēdi vſuras ſuas vult em̄ dn̄s ut cū re furtiua cōprehēdat̄ et ſuſpendat̄ Et notand̄ qꝫ raro accidit qꝫ vſurarius vſuras reſtituat qꝛ vel prodig9 eſt et tm̄ expendit qꝫ reſtituere nō p̄t vel auar9 ē et iō non vult reſtituere vel licꝫ non ſit auar9 vel prodigus tñ ſibi poci9 placet i elemoſinas c. libras dare qꝫ̄. c. ſolidos reſtituere vñ compatur auarus cuidā vaſi i quo dn̄. reponunt̄ hñti vnū foramē p qꝫ dn̄ mittunt̄ nec pidē pn̄t retrahi optꝫ etiaꝫ vas illd̄ ofringi anteqꝫ̄ retrahent̄ pecunie Sic etiā de vſurario Illi em̄ de qua hobuit non reſtitueret ſꝫ forſitan paupib9 daret nec etiā illud facit ñ in morte ſua vñ ſeneca Auar9 nunqꝫ̄ bñ facit ñ in morte Sꝫ exemplo latronis nullus dꝫ ſuā pniaꝫ differre ad mortē qꝛ priuilegia paucoꝝ non faciunt legē cōem et pauci ſunt qui in morte vere peniteat Nā ſicut monſtruoſuꝫ eſſet qꝫ lupus caudā ouis hr̄et ita monſtruoſuꝫ eſſe videt̄ qꝫ vita mala bono fine claudat̄ Hec i vita xp̄i pte ſcd̄a ca. lxiij. Alia pena ē qꝫ vſurarꝫ et eoꝝ filꝫ ſibi i inferno in inuicē maledicent Dicit pr̄ filio maledict9 ſis fili qꝛ ꝓpt̄ te ſum i iſtis tormētis fui etiā vſurari9 ne tu eſſes pauper cui ecōuerſo dicet filius pmo tu pr̄ maledict9 ſis non em̄ ñ male ꝯgregaſſes michi diuicias nō male ꝯgregatas ꝯſeruaſſem eas Ad hoc p̄t referri qꝫ legit̄ Eccia. xlj. De pr̄e impio q̄runt̄ filꝫ qm̄ ꝓpt̄ illū ſunt i obprobriū Vltima pena vſurarioꝝ erit pena dampnacōis etne Cuius magtudo iſinuat̄ Eze. xxij. Vſurā et ſup habūdanciā accepiſti et auare proxios tuos calūpniaberis meiqꝫ oblitus es ait dn̄s de9 Ecce compleſi man9 meas ſup auariciā tuā quā feciſti. Cōploſa manu et nō palma apta percuciat

dñs vſurarium et mento q̄ ipſe manus comploſas habuit et
non aptas ad paupes hec oīa mgr̄ in ſūma vicioꝝ hic appli
ca Nunc audi ſcḋm ſermonē q̄ debes ſcribere ī coꝛ tuū cum ſti
lo ferreo id ē forti ſnīa Oīs ex uobis m̄q̄ xp̄s qui ñ renūciat
omib2 q̄ poſſidꝫ non p̄t meus eſſe diſcipul2 glō Hoc diſtat
int renūciare oībus et relinq̄re oīa qd renūciare ouenit omi
bus q̄ licite vtunt mūdanis q̄ poſſident vt tñ mente tendāt
ad etna Relinq̄re tm̄modo ē pfectoꝝ qui oīa tplia poſtpo-
nunt et ſolis etnis inherent Hec glō ꝛc Jo ėco kriñi Si nō
poſſum2 oīa relinq̄re et in altiſſima pauptate ſeq̄ xp̄m q̄ nō
habuit vbi caput ſuū bn̄dictū reclinaret vt faciūt pfecti Re
nūciem2 tñ oībus vt nō ſimus vulpes doloſitate et auaricia
nec volucres inani glā et ſupbia Sꝫ ſim2 ſimplices et humi
les diſcipuli xp̄i boniq̄ꝫ xp̄iani vt ſic ī nſeam2 p bona tpalia
q̄ nō āmittam2 etna et hoc tm̄ de ipignoratorib2 Pro ma-
iori declaracōe h2 ſermonis ſcꝫ xp̄us dicit Oīs ex uobis q̄ non
obrenūciat omibus q̄ poſſidet nō p̄t meus eſſe diſcipul2 Eſt
ſciendū q̄ i prima pte vite xp̄i ca. liiij. Legit q̄ ē duplex diſci
plinat2 xp̄i Vnus eſt neccitatis et ſic ī primitiua eccīa omes
dicebant diſcipuli q̄ nūc dicunt xp̄iani Ali2 eſt ſuperoga-
cionis quo quis xp̄m ſequit ī oſilijs euāgelicis Primo diſci-
plinatui neceſſariū ē renūciare oībus q̄tū ad affectū ne q̄s
ita afficiat ad bona tpalia et poſtponas etna et amore tpa
liū ſupatus ordine pverſo creaturā diligat ſup creatorem.
Scḋo aūt diſciplinatui neceſſariū eſt oīa relinq̄re non ſolum
quantū ad affectū ſꝫ etiā q̄tū ad rē in affectu Sic apli oīa
relinq̄runt p volūtariā pauptatē Nā ergo omes tenent oīa
relinq̄re quātū ad affectum ñ pfecti voti q̄ pauptatis ſunt a
ſtricti Oms v̄o tenent renūciare omibus quantū ad affectuꝫ
ne plus afficiant ad iſta quā ad dñm Hec in vita xp̄i appli-
ca ꝛc Audite ergo vt ſcribatis cū ſtilo ferreo forti ſnīa et illū
ſermonē xp̄i i corda vr̄a ſcꝫ nolite ſolliciti eſſe dicētes. Quid
manducabim2 aut quid bibem2 aut quo operiemur Vbi dicit

Criſoſtimꝰ qꝫ dicitur ſollicitu eſſe non inde eſt qꝫ opare Sꝫ
nolite rebus mūdanis mentē affigi ꝯtingit eñ aliqꝫ opantē
nichil ſollicitū eſſe et ſcꝫm eundē Si pro neceſſariis ñ optet
eſſe ſollicitos qua pena digni erūt q̃ pro ſupfluis nō dormi-
unt et aliena rapiūt Hec ille Nota ergo aplm̄ ad roma. viii
dicentē Prudencia carnis mors ē glō etna id ē dignꝰ ē mor
te etna qui hꝫ prudenciā carnis qd̓ ē cū ſtudio ſuo implet q̃
carnis ſunt appetēdo bona tpalia quā fugiendo mala et cū
naturas rerꝝ tm̄ ſequit̃ qd̓ eſt gue pctm̄ hec glō et allexand̓
de allex̄. di. Qui p prudenciā carnis ſtudioſe procurat que
ſunt carnis morit̃ ſpūalit̃ Nūc audi qꝫ di. Hem. de. h. Oīs
inqꝫ ſollicitudo prouiſiua qua q̃s nitit̃ ſe oīno certificare d̓
ſufficiēcia rerꝝ vtiliū pro vita ſua ex prudencia ſeculi venit
Sꝫ manifeſtum ē qꝫ empcō reddituū ad vitā ſufficienciā ta
lē includit Si ergo empcō reddituū ad vitā eſt ſollicitudo
prouiſiua qua q̃s nitit̃ ſe oīno certificare de ſufficiencia rerū
tpaliū q̄ ſollicitudo venit ex prudencia carnis Et prudencia
carnis ē mors ſcꝫ etna vt dictū ē videāt ergo illi ī quo ſtatu
ſeu piculo ſunt q̃ hn̄t et procurauerūt ſibi tali mō redditus
ad vitā Pro īformacōne igit̃ huiōi q̄rit̃ vtrꝫ licitū ſit emere
et vendere reddit9 ad vitā rn̄det̃ pmo qꝫ nō. Et ſcdo dicet̃
q̄uo aliquibꝰ doctoribꝰ viſum ē ꝯtrariū Et q̄uo vix ſine ſcru-
pulo eē pt illa empcō reddituū ad vitaꝫ eomō quo cōit̃ fieri
ꝯſueuit rn̄det̃ igit̃ ad q̄ſtionē qꝫ nō eſt licitū emere et ven-
dere redditus ad vitā probat̃ pmo p hein. de opa freq̄nt in
q̄ꝫ in tali ꝯtractu emens timore deficiendi motꝰ ſollicitꝰ de
vite ſue neceſſariis ſollicitudine ſuperflua quā prohibet dn̄s
Mat. vi. d. Nolite ſolliciti eſſe dicētes Quid mādūcabimꝰ
aut bibemꝰ aut quo opiemur. Sūt nāqꝫ multi tā ſolliciti ad
procurand̓ tales redditꝰ tanto deficiendi timore ac ſi deus
de rebꝰ hūanis nullā hrēt prouidenciā vn̄ glō ſupra p̄dictuꝫ
bonū euāgelii eſt ſollicitudo ſupflua ex vicō hoīm qn̄ fructꝰ
et pecuniā pluſqꝫ neceſſe ē reſ̄uāt et dimiſſis ſpūalibꝰ illis

intenti ſunt quaſi de bonitate dei deſperãtes et hoc prohi-
bet͛ vñ ſubdit͛ Hec eñ oĩa gentes inquirũt id ẽ hoĩes mun-
dani cũ ſollicitudine imoderata et nimia inquirũt qꝛ magis
bona pñcia q̃ꝫ futura q̃runt et iõ talis ſollicitudo facit eos ĩ
fidelibus ſilẽs Similit͛ et videns reddit⁹ quantũ deſe ẽ mi-
nus dare cupit de ſuo q̃ꝫ recipit de alieno ſperãs emptorem
minꝰ victuꝝ vñ et ſi ꝓpt neceſſitatẽ hñdi patã pecuniã illõ
abinicio fecit nõ ſperando ementẽ minus acceptuꝝ tñ ſi ↄtin
git illũ citius mori gaudet de illius morte ꝓpt lucꝝ qd̃ inde
ſibi prouenit vel ſi diucius ſup viuit delet Itẽ ſepe ↄtingit
qꝫ ĩ tali ↄtractu emẽs ſe fingit deficientẽ ꝑſenio aut egritu-
dine et vendẽs ex hoc ſperat lucꝝ ſuũ et ſi poſtea emens ap
paruerit robuſtior et longeuior vendens diſplicencia hꝫ de
vita ipſius volens pocius eũ eſſe mortuũ q̃ꝫ viuũ et ex vna p
te ẽ decepcõ et alia pte inuidia ↄtra proximũ et vtrobiqꝫ fit
ↄtra proxĩ caritatẽ ergo illicitũ ẽ emere et vendere reddit⁹
ad vitã Hec ẽ ſnĩa hein. opa. ex vna pte. Scd̃o probat͛ qꝫ
ille ↄtractus ſit illicitus p. He. de. h. q̃ int alia argumenta
ſic arguit iſte ↄtractus de quo agitur eſt vſurari⁹ igit͛ eſt il-
licitus argum̃. probat͛ qꝛ ↄtractus in quo fieret pactum de
dando alicui preſencialiter vbigr̃a. c. libras et de recipien
do p⁹ xj ãnos ſilr̃. c. lib. et. x. vlt͛ manifeſte eſſet vſurarius
ↄtract⁹ nemo dubitat mõ iſta quo adeſſe vſurariũ oĩno idẽ
videt͛ dare iã. c. lib. ſubpacto recipiendi in quolibꝫ annorũ
vite decẽ lib. rõ eſt qꝛ ĩ hoc cãu dans. x. lib. xj. ãnis elapſis
recipiat vlt͛ ſortẽ. x. lib. et nõ obſtat qꝫ ſucceſſiue recipiat
qꝛ maior vtiqꝫ pietas fieret illi aquo emit͛ reddit⁹. 10. lib.
pro. 100. ſi emens de toto expectaret vſqꝫ ad finẽ dicti tpis
ſcꝫ xj ãnoꝝ igit͛ ꝛc̃. Arguit ulterius ↄtractũ empcõis reddi-
tuũ ad vitã accidit ſpes et expectacõ recipiendi vltra ſorteꝫ
igit͛ eſt vſurarius qꝛ cõiter ſꝫm doctores Sola ſpes huiõi fa
cit vſurariũ ſꝫ aſſumptũ patet qꝫ ꝓpoſito tpe p quod emens
recipiet ſucceſſiue tantũ quantũ nunc dat Certũ eſt qꝫ ipſe

cupit et ſperat vltra illud viuere ſicut de hoc īterrogatus ī
dubitant̄ cuilibꝫ cōfiteret̄ ergo oīs talis ſperat plus recipe
quā dedit vn̄ ſi vltra tm̄ tps viuere ſparet quare poci⁹ red=
ditus emere vellet quā pecuniā ſuā alicui ſecure repoſitam
ſucceſſiue ꝯſumere non videt̄ nec eſt rō Et eodem mō ī hoc
ꝯtractu venditoꝛ cupit de alieno gratis recipere ſpans cito
emptoꝛē moꝛtuū ob hoc em̄ receptis pn̄cialit̄ pecunijs ſe ob=
ligat ad annuales redditus vt in pluribꝰ repit̄ Dat etiam
hic ꝯtractus multiplicat̄ occaſiōeꝫ peccandi qꝛ deſiderando
moꝛtē pꝛoxi expſſe vel interp̄tatiue et foꝛte non nunq̄ etiaꝫ
moꝛtē inferendo Cū igit̄ hijs modis et alijs ex tali cōtractu
plā mala ſequantur et paꝝ vel nichil boni in re publica ipſa
erecta lege pꝛohibendꝰ ē et intꝛoductꝰ miſericoꝛdie ſuſtinendꝰ
Hec .h. de .h. Itē pono cām qꝫ aliqs dedit .100. floꝛenos
pꝛo decē annuatim Tunc q̄ro vel talis recipit x. flo. de ipſis
100 vel nō ſi ſic ergo vſurā ꝯmittit qꝛ illi floꝛeni n̄ ſunt talis
nat̄e qꝫ pꝛoducūt partū Sꝫ ſunt metallū ſterile p btm̄ g̃go.
Aueri̇t̄ ergo vtꝝ 100 floꝛeni pꝛompti plus valent q̄ centuꝫ
in 10 ānis date ſic qꝫ oī anno decē et notū ē qꝫ pecunia ipſa
quantū ē de ſe non ē res vſu fructualis qꝛ ſi iacerent centum
flo. in ciſta p 10 ānos nichil pꝛoducerēt de ſe Si ergo qꝛ de=
di 100 pꝛomptos plus recipio q̄ dedi etiaꝫ ſi in centū annis
recipere omi anno vnum flo. denudis centū floꝝ. vſura erit
quantūcūqꝫ om̄es lucratꝰ ſit qꝛ nō ex pecunie natura ſed ex
ſua induſtria lucrat̄ Itē nec ex eo p̄t plus recipe qꝛ ſi floꝝ.
retinuiſſet plus lucratus fuiſſet qꝛ non dꝫ vendere illd̓ qd̓
non hꝫ et p̄t impediri multiplicat̄ ab habendo p btm̄ thomā
ſcda ſcd̓e. q. lxxviii. argum̄. et in ſolucōe pꝛimi argum̄ti Ter
cio qꝫ illicitus ille ꝯtractus ſit pꝛobat̄ p doctoꝛē ſollēpnem
h. d̓ gaudano pꝛio quolibꝫ ſuo. q. xxxix. et ſcd̓o quolibꝫ ſuo
q. xv. In pꝛio quolibꝫ ſuo. q. xxxix. tractat illā q̄ſtionē vtꝝ
liceat emere redditus ad uitā Et arguit̄ qꝫ non liceat quia
vbicūqꝫ dat̄ minꝰ ſub ſpe recipiēdi maius vſura ē Hec ē om̄

natura ↄtractus vſurarꝫ Talis vero ↄtractus eſt huiōi ergo vſurarius ē ergo non licꝫ oīno qꝛ oīs vſura illicita ē Ad pro bacōꝫ formatꝰ tale argumentū ex dictis eiꝰ in eadeꝫ qōe vbi dicit qꝫ vſus nummi ſiue pecunie p ſe eſt eius diſtractio ſeu a lienacō igitꝰ pro nummi locacōe michil pt iuſte ultra ſubſtan ciā eius recipi qđ ſi fiat ab aliquo ille accipit aliqđ pro quo michil dedit et ita cū ſuo alienū tollit qđ ē directō ↄtra eq tatem naturalis iuſticie ↄmutatiue In qua dꝫ eſſe equalitas oīmoda in pcio dati et recepti Et hoc ē qꝫ dic Criſoꝰ ſuper Mat. Et eiecebat oīs ementes et vendētes Sup oīs inqꝫ mercatores ſp malos plus maledictus ē vſurarius qꝛ merca tor dat illā ut nō illam repetit Iſte aūt poſtqꝫ feneraueris et ſuū iterꝫ repetit tunc alienū tollit cū ſuo Idē ſi pro cer ta ſumma pecunie ab eccleſiis vel cōitatibꝰ penſiones acci piantꝰ ad vitam ſpe et expectacōe recipiendi aliqđ vltꝰ ſortē Hec em ſolū facit vſurā qꝫ vltra datū aliqꝫ ſperatꝰ ſcđm qꝫ a perte dicit ganfredus in ſumma ſua qꝫ inqꝫ dequibuſdā qui dant pecuniaꝫ eccleſiis et ab eis recipiūt certas poſſeſſiōes tenēdo toto tpe vite ſue credo dicit ipſe qꝫ illicitꝰ ē ↄtractꝰ eo qꝫ diu hoīes ſperant viuere et ſic totalitꝰ ↄtrahentes cre dunt ſe amplius pceptu:os de prouentibus poſſeſſionū quā ſit pecunia qꝫ dederūt Sola aūt ſpe ↄtrahitꝰ viciū vſurariuꝫ ꝛc̄ Et ſubdit H. de gaudano Eſto enim qꝫ faciat vſurarius ↄtractū ſub tali pacto Accomodo tibi x lib. et reddas michi in fine anni duodeci qꝫ ſi interim moriar michil reddas alicui ex parte mea et ſors ipſa ſit etiaꝫ tua Nunqꝫ eſt plana vſura ppt ſpem ſup viuendi et amplius percipiendi non obſtāte du bio mortis certe ita ↄtractus ergo ille in quo emuntꝰ reddi tus ad vitā vt pdictū eſt cū ſit inde in forma cū iſto ut viſuꝫ eſt ſimpliciter eſt vſurarius nec in aliquo accuſatꝰ ppt dubium mortis memento Sꝫ ↄtra ut dicit opponens hoc conſulūt re ligioſi viri qui ſupponuntꝰ eſſe pmitores religioſis feminis ut beginis qđ non facerent niſi licitum eſſet ergo ꝛc̄ Rńdetꝰ

cum arguit͛ in contrariū ꝙ ſcitur viri religioſi et ſapientes
dant ꝯſiliū emendi tales redditus religioſis femīs ut begi=
nis Dico et firmit͛ credo ꝙ ſi tale ꝯſiliū dant ſapientes non
ſunt ſꝫ ignorantia iuris naturalis ī vſurario ꝯtractu decepti
decipiūt aīas ꝑmo vt verius credo licet forte aliq̄n ī hoc de
ceperint in longo tp̄e non fecerūt nec facient de cetero iā me
lius inſtructi et forte licet muliercule ad ſui cupiditatis ex
cuſacōꝫ tale cōſiliū a religioſis accepiſſe dicant menciunt͛ in
hoc ꝛc̄ Hoc totū. he. de gaudano Itē in ſcđo quolibꝫ. q. xv
ꝑtractat idē hanc qōꝫ videlicet. u. liceat vendere redditus
ad vitā Et arguit͛ ꝙ nullo mō licet vendere redditꝰ ad vi=
tam qꝛ nō licet emere redditꝰ ad vitā vt dictū ē Et eadeꝫ ē
rō illiciti ex ꝑte vendentis q̄ ē ex ꝑte ementis qꝛ emens plus
expectat accipe ď alieno ꝑpartes ſucceſſiue q̄ꝫ dedit de ſuo
ſperando diucius viuere poſtq̄ꝫ ſortē recepit Et eađ ē rō ex
ꝑte vendentis expectat em̄ minus dare de ſuo ꝑpartes ſuc=
ceſſiue quā recipit ſimul de alieno ſperādo ꝙ emptor cicius
moriatur quā accepit vltra ſortē Et ſubdit dicens Scio ꝙ
magni viri idē ſenciūt ī dicta qōe qđ ego ſꝫm ꝙ dixerit michi
dictū ē michi etiā aliquid. ꝙ vidit duas bullas papales im
petratas contra ementes ad vitam reſtituendum perceptuꝫ
vltra ſortē Probat igit͛ vlteriꝰ ꝙ illicitū ſit vendere reddi=
tus ad vitā. d. ꝙ iuſticia q̄ eſt moralis v̄tus medietas q̄daꝫ
eſt int͛ plus et minus certa ꝯmutacōes et cōicacōis reꝝ faciē
das hoim int͛ ſe ut eſt mutua ꝯuerſacōe ſiue cōicatione natu
ralē ſꝫuent equitatē Nec īdebite ſubtrahat͛ vni qđ addatur
alteri et ſic fiāt ī equales et recedat ab equalitate quā priꝰ
habuerūt int͛ ſe qn̄ neut͛ alteri ōndebat aliud quā mutuā ca=
ritatis dilectōꝫ Iux̄ illō qđ dicit applūs Ad Ro. xiij. Nemi
quicq̄ꝫ debeatis n̄ vt ī vicē diligatis talis em̄ ē equitas ſiue
equalitas q̄ dꝫ cuſtodiri in mutuis ꝯtractibus int͛ homīes et
hoc fit qn̄ neut͛ plus recipit qđ ē alterius q̄ꝫ det de ſuo dico
igit͛ ꝙ qꝛ in mutuis ꝯtractibꝰ ꝯmutacōis nullus voluntate

abſoluta et ſciens plus dare vellet q̄ꝫ recipe et ſi daret qd̄ amō iam coactū ſe ſentiret ꝓpt̄ neceſſitatē emēdi alienū vel vendendi ſuū uel p9modū papet deceptū ſe intelligeret. qꝫ aūt aquo q̄s obtinet quaſi coactū et ita p extorſiōꝫ vel p ei9 neſcientiā et ita p decepcōꝫ iniuſte obtinet igit̄ itali ɔtractu quo q̄s vendit redditus ad vitā intendit minus dare de ſuo q̄ꝫ accipiat vel accepturꝰ ē de alieno ſpans ut dictū ē illum minus victuꝝ Dicenđ ē idē cū eo qꝫ di. Ganfredꝰ de ementibꝰ ad vitaꝫ Sic eñ vt ibideꝫ dictū fuit ganfredus inq̄ꝫ qꝫ de quibuſdā q̄ dant pecuniā eccleſijs et ab eis recipiūt certas poſſeſſiōes tenendas tanto tp̄e vite ſue Credo di. qꝫ illicitus ſit ɔtractꝰ eo qꝫ hoīes ſperant diu viuere et ſic talit̄ ɔtrahentes credūt ſe amplius pcepturos de prouētibꝰ poſſeſſionū q̄ꝫ ſit pecunia q̄ꝫ dederūt Sic non video ego et forte non video qꝫ decipioꝛ et res alit̄ ſe hꝫ q̄ꝫ michi apparet qꝫ hic dicenđ ſit đ vendentibꝰ qꝫ hic de ementibꝰ. Quid ergo inq̄ꝫ ganfredꝰ de quibuſdā qui accipiūt pecuniaꝫ et ɔcedūt certas poſſeſſiōes tenendas toto tp̄e vite illorū aquibꝰ pecuniā accipiūt Non video ait q̄uo nō ſit illicitꝰ ɔtractus eo qꝫ hoīes ſperant alios cito mori ſic talit̄ ɔtrahentes credunt illos minus accepturos de prouentibꝰ poſſeſſionū q̄ꝫ ſit pecuniā q̄ꝫ dederūt vñ et ſi ꝓpt̄ neceſſitatē hñdi patā pecuniā iſtud abinicio fecerūt non ſperando emētes minꝰ pcepturos Sꝫ ſi ɔtingat illos citꝰ mori et numerꝰ p̄ape nō video quo titulo naturalis iuſticie p̄t venditoꝛ tenere qđ ſup ē pro quo nichil dedit Non eñ rōe p accidens dediſſet emptoꝛ aliq̄d de ſuo niſi ſperaſſet ſe pcepturꝫ tantundē vel amplius de alieno Videt̄ ergo qꝫ eque licitum ſit vendere ſpe plus papiendi ſic emere eadē ſpe ergo ꝛc̄ Incōtrariū eſt q̄m facto approbat̄ a multis et rō a nullo contdicit̄ et non videt̄ poſſe ñ eſſet licitū Dicenđ ad hoc qꝫ qui illud aꝓbāt faciēdo ipſi videant michi videt̄ qꝫ pniciosum exemplū dant quod vero addit̄ qꝫ uerbo non ɔtradicit̄ dicendū ut credo qꝫ hoc ido

est quia ad iudicium non deducatur et multa per paciencia tollerant Hec oia supradicta i duab⁹ proxis qoib⁹ Hei. de gaudano Intelexistis hec oia scȝ quō H. opa dicat illū con tractū esse illicitū ꝓpt sup fluā sollicitudiē quā prohibȝ dn̄s et ↄcludit q frequent in emptore ē deceptio ex vna pte et i venditore est inuidia ex alia pte ↄtra proximū et vtrobiqȝ fit ↄtra caritatē proxi Et qꝛ dicit. j. ioh. iij. Qui nō diligit frēȝ debitor ē mortis etne ꝛc̄ Intellexistis ne etiā quō dicat He. de h. q ille ↄtract⁹ sit vsurari⁹ et ↄcludit q plā mala sequā tur ex hoc ↄtractu et pax vel nichil boni i re publica ergo ipse recta lege prohibend⁹ ē et introductus mime sustinen dus Sȝ tcio audistis doctorē sollemnē H. de gaudano Pri mo dicentē q oīno illicitū sit emere redditus ad vitā Et se cūdo eadē rōe etiā nullo mō licitū esse vendere redditus ad vitā Et ↄcludit q si aliq̄ aꝓbant i ↄtrariū faciendo videāt ipsi ne dent exemplū pnicīosum Pro quo nota dictum bn̄· in sermōe de ↄuersacōe sancti pauli Si inq̄ xp̄s ꝓpriū sanguineȝ dedit in pciū redempcōnis aīar nonne tibi videt̄ g̃uiorē ab eo sustinere psecucōȝ q̄ sugestione maligna exēplo pnicioso scandalosa actōe avertit abeo aīas quas redemit et i salute impedit q̄ a iudeo q̄ sanguinē illū fudit Hec ille O vtinam oms religiosi qui fecerūt votū pauptatis p hoc actendētes ad pfectōȝ qꝛ relinq̄runt oia ut sapent id ē cū rōe agnoscerent picula illius ↄtractus scȝ reddituū ad vitā Et itelligerent q et quāta mala ex tali ↄtractu sequunt̄ Ac nouissima prouiderent scȝ mortē eternā scȝ multor ruenciū qꝛ pcipiūt pnicīosuȝ exēplū dicentes Si esset male factū tales sancti et deuoti religiosiqȝ viri non facerent vn̄ Criso⁹ nichil intm̄ ↄ struit ecciam dei sic̄ clericos lapsis esse deteriores Et si hoc est vm̄ quantū putas tūc destruit scandala vita religiosorū q̄ plusq̄ oms status xp̄ianitatis tendūt ad pfectōȝ vn̄ aug⁹ simplicit autē fateor caritati vr̄e corā dn̄o deo nr̄o qui testis est sup animam meam exquo deo seruire cepi qm̄ sicut illud

difficile ſum expertus meliores q̄ qui in monaſterio defecerīt
xxxvii. d. Quantulibꝫ Sꝫ quid de illis qui dicunt religioſi
et non proficiūt neqꝫ ſunt peſſimi ꝛc̄. Rn̄det q tales pn̄t eē
dequibus dr apoc. iij. Vbi xp̄us ait Scio opa tua qꝛ neqꝫ
frigid9 es neqꝫ calid9 vtinā frigidus eēs aut calidus ſꝫ qꝛ
tepidus es et neqꝫ frigidus nec calidus incipiā te euomere
de ore meo glō euomere id ē decōſorcio ſanctoꝝ ſegregare
Calidus ē qui feruens eſt in bonis opibus frigidus qui ſim
plicit deſiſtit a bonis opibus Tepidus qui medio mō ſe hēt
itelligit Maior ſpes ē de frigidis quā de tepidis Et rō qꝛ
tepidi ſecuri ore recipiunt eo qꝫ aliquid boni agunt et iō ſe
non corrigunt Sꝫ frigidi ſe eſſe pctōres cognoſcūt et q nō
bona agūt iō cicius ɔuertunt Tepidus euomit qn̄ initiora p̄
cipitatur et in penitens morit et a ɔſorcio ſanctoꝝ ſepat ꝛc̄
Applica Si ergo volum9 accēdere ad pfectōꝫ ut proficiam9
in religionib9 nr̄is vnuſquiſqꝫ ſcḋm profeſſiōeꝫ ſui ordis et re
gule tunc videam9 ne peat infirmus in nr̄a ſcia ꝓpt quē xp̄s
mortu9 eſt et potiſſime ne quis aſſumet exēplū auaricie ſibi
cū auaricia ſit radix oīm maloꝝ Terreat ergo nos fr̄es kmi
horribilis ſnīa xp̄i dicētis Ve mūdo a ſcandalis impoſſibi-
le eſt vt non veniunt ſcandala verū tn̄. ve hoi p q̄ꝫ ſcandalū
venit qꝛ quiſquis ſcandalizauerit vnū ex illis puſillis credē
tibus i me bonū eſt ei magis ſi circūdaret mola aſinaria col
la eius vt dimergat in profundū maris Mat. xviij Mat. ix.
Luce. xvij. vbi di. Criſo9 Dn̄s ſpālit monet diſcipulos de nō
ſcandalizando qꝛ typum gerebant tam religioſoꝝ q̄ plātoꝝ
quoꝝ ſcandalū actm̄ grauius eſt et piculoſius q eoꝝ factū
magis trahit in exemplū Caueam9 ergo fr̄es kmi ab illo illi
cito ɔtractu qꝛ vix ſine ſcrupulo eſſe p̄t illa empcō reddituuꝫ
ad vitam eo mō quo cōiter fieri ɔſueuit vt dicit H. de haſſ.
Actende quid dicit aplūs. j. Coꝝ. viii. Si em̄ inquit q̇s vi-
dit eum qui habet ſciaꝫ in ydolo recūbentē nōne ɔſcia eius
cum ſit infirma edificabit ad manducandum ydolachica et

ꝑibit infirmus in tua conſcientia frater ꝓpter qʒ xp̄s mortuꝰ
ē Sic aūt peccātes in frēs et ꝑcucientes ꝯſciaʒ ipſoꝝ īfirmā
in xp̄o peccatis quaꝓpt̄ ſi eſca ſcandalizat frēm meū non man
ducabo carnē ineternū ne frēm meū ſcandalizem Sic loco a-
ſimili Si quis viderit eos q̄ relinq̄runt oīa et tendūt ad per
fectōʒ ꝓpt̄ voluntarie paupꝑtatis votū et obedīe qʒ caſtitatis
vendentes et ementes redditus ad vitā Nōne ꝯſcia eius cū
ſit infirma edificabit̄ ad faciend̄ talia et ꝑibit īfirmus ī eoꝝ
ꝯſcia ꝓpt̄ qʒ xp̄s mortuꝰ ē Sicut aūt peccātes in frēs ꝑ mala
et ſcādaloſa exēpla ꝑcucientes ꝯſciaʒ eoꝝ infirmā in xp̄o pec
cantis Quaꝓpt̄ ſi redditꝰ ad vitā vendere vel emere ſcanda
lizat frēm nr̄m nō habeamꝰ redditus huiōi ineternū ne frēm
nr̄m ſcandalizemus et hoc tm̄ de pꝛio ſcʒ qꝛ illicitū ſit emere
vel vendere redditus ad vitā eomō quo cōmunit̄ fieri ꝯſue-
uit ꝛc̄ Quantū ad ſcđm ſcʒ qūo iſte ꝯtractus aliquo mō licitus
ē aduertenduʒ qꝛ dr̄ deutro. xvi. iuſte qd̄ iuſtū ē pꝛoſeq̄ris
vt viuas et poſſideas terrā quā dn̄s deꝰ tuꝰ dedit tibi Et
qꝛ ſcđm aliquos iſte ꝯtractus ſcʒ redditū ad vitam dr̄ licitus
ſiue iuſtus vide ergo ut iuſte pꝛoſeq̄ris eū non ꝓpt̄ ab vſionē
ipſoꝝ redditū ſiue ꝓpt̄ defectū in circūſtancijs debitis ipſiꝰ
ꝯtractus fiat iniuſtus et vſurarius et ſic moriatis ſpūalit̄ et
ꝑdas terrā celeſtis glē daturā tibi a dn̄o deo tuo Pro quo
notand̄ qꝛ H. opā ponit talē ꝯcluſiōʒ dicens licet ꝯtractus
empcōis et vendicōis redditū ad vitā ſit freq̄nt̄ piculoſus
tā ementi qꝛ vendenti Non tam̄ eſt de ſe viciosus ſeu illicitꝰ
Prima ps ꝯcluſiōnis pꝛobata ē ſupꝛa Sʒ ſcđa ps pꝛobat̄ ſic
in tali ꝯtractu pt̄ iux̄ cōem hoīm eſtimacōʒ fieri talis adequa
cio int̄ datū et acceptū cōpando vtrūqʒ ad vſum hoīm inq̄ʒ
nata ſunt venire vt exinde nec dāpnificat̄ emēs nec vēdēs
pmo pocīꝰ vtqʒ lucꝝ vel ꝯmod̄ ꝯſequat̄ vel etiaʒ vt exinde
res publica non accipiat decrementū ſʒ accipiat incrementū
et pꝛofectū Sʒ talis adequacio int̄ datū et acceptuʒ ad hoc
ſufficit qꝛ ꝯtractus empcōis et vendicōis ſit iuſtꝰ et licitus

dummō ibi ſint ſubſtācialia ad ꝯtractū requiſita ñec intuem
at fraus vel aliqd accidentale qd viciet ꝯtract⁹ ſubſtanciā
igit illa ps ꝯcluſiōis vā ꝯſequencia nota deſe ſꝫ añcedens pꝫ
ex dictis in p̄cedenti ca. de ꝯtractu quo emunt̄ reddit⁹ ꝑpe
tui vt ſupra in prima pte principali Nā in tali ꝯtractu p̄t ta
lis fieri adequatio rōe cuius fit ꝯtractus iuſtus et licit⁹ igi-
tur a forciori talis p̄t adequatio fieri in tali ꝯtractu vbi emū
tur redditus ad vitā Hec ille Hic dicit q̄uo ꝯtractus reddi
tuū ꝑpetuū debꝫ fieri ſꝫm eundē doctorē ut ſupra ſigno tali
c. viij Hoc etiā probat̄ ꝑ doctorē ſollennē mgr̄m. h. d gau
dano. viij. quolibꝫ. q. xxiiij. vbi dicit. q̄ pecūia tale q̄ ē in
qua pſe non cadit̄ empcō et vendicō vt extremū ſꝫ ut mediū
vtriuſqꝫ Et iō vbicūqꝫ ut q̄ñcunqꝫ tradit̄ pecunia i ꝯtractu tā
q̄ extremū non tanq̄ mediū empcōis et venditionis mutuo
tradit̄ ꝓpt̄ qd ſpes accipiendi aliquid pro huiōi pecunie tra
dite procul dubio ſꝫm dictū aug̃. vſura ē q̄ di. Si feneraue
ris hoī ſcꝫ ſi mutuā dederis pecuniā tuā aquo pluſq̄ dediſti
expectes nō ſolū pecuniā ſꝫ aliquid pluſq̄ dediſti Siue illō
ſit triticū ſiue vinū ſiue oleū ſiue qdlibꝫ aliud Si pluſq̄ de-
diſti expectes accipe fenerator es et in hoc reproband⁹ non
laudandus. xiiij. q. iij. Si feneraueris Si ergo pecunia nu-
da dat̄ et nulla oīno empcō et vendicō intueniat ſiue vt to
ta ſimul recipiatur poſt lapſuꝫ tpis et aliq̄ amplius de quo
nullus dubitat q̄ñ ſit vſura ſiue vt ꝑ quotā ſingulis āniſ re-
cipiatur intencōe plus recipiendi recepta ſorte Plus dico re
cipiendi ūel quo pſe ad vitam ſuaꝫ vel pſe vel ꝑheredes ſiue
ſucceſſores ſuos ad vitam plurimū aut ad ꝑpetuū procul du
bio ñ video q̄ñ ſit vſura nec em̄ quo dr̄et emere tales reddi-
tur ad vitam q̄ ad ꝑpetuū ñ q̄ maior eſt cupiditas ampli⁹
recipiendi vltra ſortem ad ꝑpetuū q̄ ad vitā Nec in rei ve-
ritate eſt empcō licet ſic ſolet applicari Vt palliet̄ viciū qa
ut dictum eſt extrema h⁹ ꝯtractus et obligacōis pſe ſunt pe
cunia ſimul data et ꝑquotas recipiendi ſed eſt purū mutuuꝫ

Si enim eſſet emptio et venditio vt vere poſſet dici qꝛ pro
data pecunia emerent̃ redditus tunc opteret inuenire cō
tractū aliū p̄mo duos ꝯtractꝰ circa rē aliā que ſe extremū na
ta eſt eſſe empcōis et vendicois vt videlicꝫ res illa puta fū
dus aut menſura terre vel ſignata et det̃minata vel indeter
minata ī maiore mēſura t̃re ꝯtenta Primo ꝓpecunia iuſta ema
tur et deinde pro aliqua quota pecunie ānuatī vel ad vitā
vel adꝑpetuū reuendat̃ vel hereditarie cōcedat̃ vel quota
huiōi a tali emat̃ cui debet̃ iure vēdicōis puta q̄ fundū aut
mēſurā t̃re vēdidit cōitati alicꝰ ciuitatis vel domui religio
ſoꝝ pro certa quota pecunie ānuatim iꝑpetuū reddēde aut
dedit ꝓpetatē reſeruādo ſibi pro vſu illos redditꝰ . ſi enī velit
redditꝰ iſtos vendere et om̄e ius qđ hꝫ ī eis licitū eſt aliū q̄
emat eos nec reputabit̃ dare pecuniā pro redditibꝰ ſꝫ pro iu
re tpali qđ ille habuit ī recipiēdo ſcꝫ redditꝰ illos pro fūdo
ſuo vel ꝑpetuo vſu eius Ita q̄ ambo iſti in recipiendo illos
redditꝰ reputent̃ eadeꝫ ꝑſona et vendicōꝫ quā fecit primus
reputet̃ fecisse et ſcd's vñ iſtis duobꝰ modis licꝫ emere red
ditus ſiue ꝑpetuos ſiue ad vitā abſqꝫ pc̄tō Nec emunt̃ red
ditꝰ n̄ in recōpenſacōꝫ alterꝰ rei in q̄ p vendicōꝫ et empcōꝫ
res data ab emente eos ꝯmutuari potuit ut non ꝓprie emant̃
redditꝰ vel pecunia ꝓpecunia ſꝫ pro re alia vñ in ꝯſilibus fa
ctis ex ſolo mō ꝯtractꝰ vnū licꝫ fieri aliū nō licꝫ puta ſi vnꝰ
vēdit fundū ſuū pro aliqua quota pecunie iꝑpetuū ſoluēde
vel ꝯcedit ꝓpetatē et redimet tn̄dē pro uſu et velit aliū ꝯce
dere pro certa ſumma pecunie Jus om̄e qđ hꝫ in recipiendo
illā quotā iꝑpetuo bñ licꝫ emere Si vo alius hꝫ fundū ꝯſilēꝫ
et vult pro tanta ſum̄a pecunie eideꝫ obligare fundū ſuū ad
ſoluend iꝑpetuos redditꝰ equalē quotā nō licꝫ qꝛ hic nulli
us rei vendicio ē ſꝫ ſola obligacō fundi in pignꝰ ſꝫ ſi iſte primo
emere fundū ita q̄ ſuꝰ eſſet poſſꝫ licite ꝯcedere vel reuerent̃
eundē eidē prodicta quota iꝑpetuū vel ānuatim recipienda
Hec heinricꝰ de gaudano doctor ſollēnis Itē dr̄ q̄ emēdo

redditus ad vitā ſi pecuniā eſt finis et principiū qꝛ pecuniaꝫ
dat et pecuniā recipit ſi de hoc ſcꝫ nuda pecunia recipiatur
emolimentū ſiue vſura eſſe nō p̄t. Cum ſꝫm btm̄ thomā ſcḋa
ſcḋe. q. lxxviij. Vſura nō aliud ē q̄ȝ recipe ḋ vſu rei cꝰ vſus
nō diſtinguit̄ ab ip̄a re vt ḋ vſu pecunie pluſq̄ȝ ip̄aꝫ pecuniā
recipe qꝛ pecunia de ſua natura nō pducit ptū ſꝫ ē metallū
ſterile ſꝫm btm̄ Gg̃o. Si aūt ut dic̄ egidiꝰ talis empcō nō ſit
ſolū in dn̄. Jta qꝫ dn̄. ſit ſibi finis et pn̄cipiū et etiā medium
ſꝫ etiā ī ipſis rebꝰ vſu fructualibꝰ p̄t eē licitū cū tn̄ ibi ſꝫuen
tur debite circūſtātie Pro quo ſcḋo notāḋ qꝫ aſten̄. ī ſum̄a
ſua li. iij. ty. ij. arti. v. Querit de hys qui emūt ab eccleſijs
vel monaſterijs c̄tas poſſeſſiões tenendas tanto tp̄e vite ſue
Jta qꝫ pꝰ mortē dēant ad ecciaꝫ redire Rn̄det ſꝫm richar
dū ī quodā qōe de quoḋ ſuo quolibꝫ Talis ɔtractus ē licitꝰ
dūmō ſꝫuet̄ in equalitas iuris natalis Ad hoc em̄ qꝫ ɔtractꝰ
empcōis et vendicōis ſit licitꝰ requirit̄ qꝫ int̄ ementē et vē
dentē eq̄tas iuris natalis ſꝫuet̄ q̄ ē qꝫ tm̄ valeat res q̄ emit̄
quantū valꝫ id qḋ pro eo dat̄ et ecōuerſo Hec tn̄ equalitas
magnū latitudinē hꝫ vn̄ pverſus exceſſus eq̄tatē illā corrū
pit ſꝫ tūc tm̄ corrūpit eā qn̄ ibi eſt tantꝰ exceſſus qꝫ in equa
litas clare ibi videt̄ et talis exceſſus ɔtractū viciosuꝫ reddit
Et hoc qm̄ tm̄ in cōſpectu dei ſiue īforo ɔſcīe vn̄ qn̄ eſt citra
dimidiū iuſti p̄cij qn̄qꝫ etiā īforo iudiciali ut qn̄ ē vltra dimi
diū iuſti p̄cij Qn̄ ergo p̄diū aliqḋ vel aliq̄d ſilē emit̄ heredi
tarie vel ad vitaꝫ ementis ē ɔtractꝰ licitus ex forma ſua qꝛ ē
ɔtractus vere empcōis et vendicōis Et dico ex forma ſui q̄a
poſſet eſſe ī emēte et vendente itencio corrupta Eſt inq̄ȝ li
citus ſi ī tanta ſꝫuet̄ equalitas qꝫ cōpenſatis oībus circūſtan
cijs ſꝫm rectā rōꝫ ɔſiderantis ex oī pte non apparet maīfeſte
quis ſcꝫ vendens vel emens hēat in illo ɔtractu ptē notabi
lit̄ meliorē tūc vnꝰ alti reſtituere nō tenet̄ quicq̄d ɔtingit ſi
v̓o appareat maīfeſte qꝫ alt̄ hēat ibi ptē notabilit̄ meliorem
tūc eſt cōtractus illicitus qꝛ ibi corrumpitur equitas iuris

naturalis que ſuari debet inter ementē et vendentem Hec rich. et ɔuenit cū eo hoc in ſuma et ī glō ſup ca. iniuitate et iuro ſup idē ca. Preſumit aūt talis venditio fieri in fraudē vſurarum et illis circūſtancys videlicz ex eo q̄ ē modicū p̄ciuz reſpectu valoris rei et ex eo q̄ emptor vſurari9 eē ɔſueuit ut ex̄ de emp. et ven. ad nr̄am Hec Ho. et bn̄. ex̄. e. Conqſtus et etiā ex etate et ſanitate ex quib9 p̄t bn̄i vtrum parum vel modicū vel multū debeant viuere q̄ ſm hoc maius vel minus rei empte p̄ciū dz eē in iudicio tn̄ aīe ſtandū ē ɔfeſſiōi ſue Sz ex anima ɔſciaz eorum ꝓpt ɔtrarias p̄ſumpcōnes diligent et caute ne decipiaris Sz tn̄ in tali vendicōe mōaſteriū eſſz deceptū enormit vel manifeſte licet ibi fuerit pura vendicō et recta ī tencio nec fuit dol9 habit9 et iō excuſet ab vſura Jlle tn̄ q̄ decipit dz remouere decepcōz vel p̄ciū iuſtū ſupplēdo vel reſtituēdo p̄cio qd̄ habuit de re vēdita ex̄ de ven. et emp. cuz dilecti et ſm rich. ī qōe ſupradictā qn̄ exceſſus notabilis apparet manifeſte ex pte ementis ſiue ſit vlt̄ dimidiū iuſti p̄ciū ſiue cit̄ tenet emens aut p̄ciuz iuſtū ſupplere aut totū q̄ vlt̄ ſortē recepit reſtituere et cōtractū quitare Qn̄ vo eſt ex pte vendentis tenet vendens aut illō qd̄ vlt̄ iuſtū p̄ciuz recepit reſtituere aut ſaltim quitare ɔtractū aut dimittere rē emptā in manu heredis illi9 q̄ emerat quouſqz de re empta ſortē recepit vt qn̄ p̄diū emerit ad vitā ſuā et morit anteq̄ ſortez recepit Hec rich. et ɔuenit cū eo tho. ī ſuma Quid de illis q̄ a cōitatib9 ī ciuitatū vel monaſterys emūt certos redditus annuos vel certos modios annuos ad vitam ſuam nunq̄ eſt vſura Reſpondetur tenendum eſt q̄ contractus talis ex forma ſua licitus dummodo ſuetur equalitas iuris nat̄alis de qua dictū ē in p̄cedenti qōe hec oīa Aſtſteñ Et ɔcordat cū eo joh. ī ſuma li. ij. tp. vij. q. xxiij. et. xxv. q. xxvij. et. xxxix. et xxxj. vbi etiā probat qūo reddit9 ad vitā pn̄t ſtare vbi inter alia. q̄ qn̄ emunt aliq̄ prouent9 vel reddit9 ad vitaz venditoris ſuatis debitis circūſtancys de quibus loquit hic mgr̄

tollerabilius ē h9 empcio q2 nō est piculū q7 alter deſideret
mortē alteri9 Sȝ vbi emit̄ ad vitā ementis non est tutum ne
vēditoꝛ deſidreet mortē emptoris iō em̄ ībibita ē promiſſio
p̄bende vel bn̄ficy non vacantis et pactū de futa ſucceſſiōe
ī hereditate teſtatoris pactū dico factū dū adhuc viuit nō
tamē p̄ciſe dico mortale eē pctm̄ vendere vel emere ad vitā
emētis q2 nō iuenio hoc ībabitū dūmō ꝯuenit̄ debite circum
ſtācie Vlricus aūt ſimplicit̄ dicit q7 credit licitū eſſe cū eme
rit q̄s redditus aliquos ad tps vite ſue ab eccia vel etiā a
priuata pſona et hoc ꝗpt dubiū dūmō īſpectis oib9 circum
ſtācys ꝯuēt̄ ī tali ꝯtractu equalitas iuſticie ꝯmutatīe vel ſal
tē non ſit tanta inequalitas q7 eccia ſit enormit̄ leſa vel mai
feſte decepta Nā ſicut ſi ſupplebit̄ p̄cū vt ſupradictis dixit
raymund9 etiā glō et ꝯcordat in hoc cū vlrico bo. v. Certe
ſalua et addit q7 ſi prauā hn̄t intencōȝ purgent ꝯſciaȝ videt̄
quoqȝ cū hoc ſatis ꝯcordare eē ad priuatas pſonas Inno.
et ī glō ſup. c. ī ciuitate. D. q7 illa dicere ſatis innuit q7 ſi a
liq̄s procerta pecunie quātitate emeret aliq̄ȝ redditū grani
vel vini vel ſilē ppetua vel ad tps certū vel ad tps vite vel
alic9 alteri9 q7 licitus ē hui9 cōtractus exforma dūmō iuſto
p̄cio ſm̄ cōem eſtimacōȝ p̄cipue ſi reddit9 ꝯſtitut9 ſit an̄ cō
tractū ſiue ꝯſtitut9 fuerat reddit9 ī re puta ī domo vel poſ
ſeſſiōe vel alys huiōi Hec Io. Lectoꝛ ī ſumā ꝯfeſſoꝝ li. ij. tp.
vij. q. xxxj Ex quo igit̄ iſte ꝯtract9 ſcȝ reddituū ad vitā ſm̄
p̄dictos doctores ē iuſtus in ſe et licit9 ex forma ſua ſm̄ de
bitas circūſtācias vide ergo iuſte et licite formalit̄ q7 ſm̄ de
bitas circūſtancias ſupradictas proſequaris eū nichil em̄ eſt
ſimplicit̄ et abſolute bonū n̄ veſtiat̄ debitis ꝯdcōib9 et circū
ſtancys vt dicit Bonauen. xlvj. d. videlicȝ ſi hȝ et rectitudi
nē quo ad deū Diſcrecōȝ quo adteipm̄ et fructuoſitatē quo
ad proximū vn̄ bn̄ in floꝝ. li. viij. c. lxxxv. Actus inq7 iuſtus
erit ſi fuerit rectus diſcret9 fructuoſus Rectus p bonā intē
cionē Diſcretus per menſuram poſſibilitatis fructuoſus per

vtilitatē proximoꝝ Hec ille Sic ſimilit̄ iſte actus ſcꝫ empcōis
et vendicionis cenſuum ad vitam iuſtus erit ſi fuerit rectus
inſe et bonus addeū in itencōe Diſcret⁹ adte et menſurat⁹
in eius opacōe fructuoſus proximo et vtilis in oī edificacōne.
Ita qꝫ proxim⁹ nō habeat tꝑale dampnuꝫ nec aliqs exinde
currat aīe ſue decrementū et tūc iuſte qđ ſuū eſt proſequat̄
Nūc quantū ad pⁱmū ſcꝫ ut actus empcōis et vendicōis red
dituū iuſte fiat tūc optꝫ qꝫ ſit rect⁹ inſe et bon⁹ in intencōe
addeū pꝫ qꝛ lucerna corpis tui ē oculus tu⁹ Mat· ij. et luc. xi
glō itelligit̄ Toci⁹ vite opacō ē mentis itencio cuius merito
opa lucis an tenebraꝝ ſint diſternunt̄ Et ſcđm bn̄. i floribus
li. lxxvij. ca. lxv. Duo quid i itencōe neceſſario reqꝛunt̄ res
et cā id ē quid itendas et ꝓpt̄ quid ex hys ſane duobus aīe
vel decus vel deformitas indicat̄ hec ille Querit̄ ergo pⁱo
quid ē hoc qđ itendas qñ vis emere reddit⁹ ad vitā Sicut
tunc optꝫ pⁱo videre quō iſte ɔtract⁹ ſit iuſtus vel īiuſt⁹ li
citus vel illicit⁹ Iniuſt⁹ et illicitus ē qñ ibi nō ſunt ſubſtan
cialia ad ɔtractū requiſita et qñ ibi nō ſuet̄ equalitas iuris
naturalis dꝛ inqꝫ talis ɔtract⁹ īiuſtus qñ ibi nō ſunt ſubſtā
cialia ad ɔtractū requiſita ut qñ tradit̄ pecuīa tāqꝫ extremū
nō tanqꝫ mediū empcōis et vēdicōis qꝛ tūc mutuū tradit̄ ut
ſcꝫ ſi pecuīa ē finis et pⁿcipiū qꝛ pecuīaꝫ nudā dat et accipit
pecuniā nudū Si de hoc ſcꝫ d nuda pecunia recipit vel ſpe
rat aliquid vlt̄ ſortē vſura ē quā prohibꝫ dn̄s luc. vi. d. Mu
tuū date nichil inde ſpantes vn̄ doctor ſollēnis dicit vbicūqꝫ
qꝫ dat̄ mutu⁹ ſub ſpe recipiendi maius vſura ē Hec ē natura
ɔtractus vſurarij qꝛ vſurari⁹ dat mutu⁹ ſub ſpe recipiendi vt
oibus notū ē Si ergo das nudā pecuniā pro nudis pecunijs
et nulla oīno empcō et vendicō intuenit ſi p quotā aliquaꝫ
ſingulis annis recipis intencōe plus recipiendi recepta ſorte
vſura ē ergo īiuſtus ē talis ɔtract⁹ ſcđm illū doctorē Sꝫ dica
tur ut quidaꝫ dicere ſolent qꝫ emit ius hm̄oi tm̄ pecunie vel
bladi de bonis monaſterij ānuatim qua monaſteriū hēt ius

babendi aliquid de vineis vel agris ꝛc Ex hoc q̄ ſunt res
ipſius igit̄ ius hn̄di rē vel aliquid de ea ↄſurgit ex ſuitate rei
Hanc aūt monaſteriū non transfert ī ementē redditus ſup
ip̄m igit̄ ꝛc Itē empcō alic⁹ rei vt ſcʒ vinee vel domus facit
ementē hr̄e ius poſſidendi illā et vtendi prout vult p̄ſe et
primarie ex eo q̄ empcō facit rem illā eſſe ſuā et iō non cadit
empcō p̄rio et p̄ſe in ius poſſidendi Sʒ hoc ius cōſequit̄ rei
ſuitatē q̄ facit primarie ip̄a emptio Itē quid eſt emi reddi-
tus vni⁹ modij ſup bona mōaſterij ū ipſi⁹ bona p eos quorū
ſunt obligari emente admodū ſibi porrigendū vbi nec occurrit
q̄ emat̄ qꝛ nō modi⁹ bladi cū lōge minus valeat q̄ pecunia
data nec hoc ↄplexū qd̄ ē mediū quolibʒ āno ī ppetuū reddi
qꝛ hoc infinite pl⁹ valʒ q̄ pecunia data igit̄ modi⁹ talis in
p̄ciabilis ē Si leges q̄daʒ ſcripture dicūt Jus aliqd̄ eē emp
tibile hoc iō dicere p̄nt q̄ īſepabilit̄ ſequit̄ rei empcōʒ nō q̄
empcō p̄iarie et deꝑſe ēminari poſſit in ius ip̄m appet ergo
q̄ nō licʒ qui cenſum emit ad vitā recipe plus q̄ dedit quia
aliquis poſtq̄ de re empta tm̄ recipit q̄tuʒ pro ea dedit ad
huc vlt̄ licite recipit qd̄ prouenit vel ex fructu vel ex vſu rei
illius vel ex ingenio quo hn̄s eā exercendo lucrat̄ Cū ergo
nullo talimō excuſari poſſit ille qui non recipit pl⁹ q̄ dedit
procenſu ſup aliqd̄ monaſteriuʒ iniuſte recipit amplius Hec
h. de haſ. de ↄtractib⁹. c. xxxiij. ſcdi Dicit̄ ergo talis ↄtra-
ctatus īiuſtus qꝛ non ſunt ibi vera ſubſtācialia ad iuſtū ↄtra
ctū requiſita Dicit̄ etiā iſte ↄtractus illicit⁹ exforma ſua ſi ū
hr̄et ibi equalitas iuris natalis q̄ ſcʒ ſm̄ rich. ē q̄ tm̄ vale-
at res q̄ emit̄ q̄tū valet illō qd̄ pro ea dat̄ et econuerſo Qd̄
probatur p ſanctū tho. ſcda ſcde. q. lxxvij. vbi ſic arguit. d̄z
Mat. vij. Oia q̄cunqʒ vultis ut faciāt vobis hoies et vos fa
cite illis Sʒ nullus vult ſibi rem vendi carius q̄ valet ꝛc ſic
ecōuerſo nullus vult rē vilius emi ab eo q̄ valeat ergo nul-
lus dʒ ab alt̄ vilius emere rē q̄ valeat qꝛ ſi uel p̄auʒ p̄cedat
p̄ciū tolletur iuſticie equalitas ſiue equalitas iuris natalis

et ideo ſꝫm ſctm̄ tho. carius vendere et vilius emere rem ꝙ̄
valeat ē ſꝫm ſe īiuſtū et illicitū et ſꝫm rich. Vn̄ ī ꝯtractu red
dituū ad vitā ē tantꝰ exceſſus ꝙ ibi equalitas iuris natura-
lis clare videt᷑ tūc talis exceſſus ꝯtractū viciosum reddit et
ſic ex foꝛma ſua erit illicitꝰ igit᷑ tali mō emere et vēdere red
ditus ad vitaꝫ īiuſtum et illicitū ē ꝛc̄. Videamus ergo ſcdo
qūo iſte contractus ī ſe ſit iuſtus et exfoꝛma ſua licitꝰ Pꝛo
quo notand ꝙ iſte ꝯtractꝰ dꝛ iuſtus ī ſe ſi ſunt ibi ſubſtācia-
lia ad ꝯtractū requiſita ita ꝙ pecunia non ſit extremū ſꝫ me
diū empcōis et vendicōis vbigrā Vendā t agrꝝ meū pꝛoiu
ſto p̄cio poſtea tu potes michi vel alii reuendere cū pꝛo ali-
qua quota pecunie recipiende ānuatim vel ad vitā vel ad ꝑ
petuū vel hereditarie ꝯcedere et tūc ſꝫm mod et foꝛmā red-
dituū pn̄t taxari quote pecunie ānuatī recipiende et poſtea
alius vult a te redditus tuos quos de agro q̄ fuit meꝰ non
tuus ꝛc̄ emere et dat t iuſtū p̄ciū pꝛo oī iure tuo qd habes ī
me rōe p̄dictoꝝ reddituū licet t vendere iſtos redditos ſibi
et om̄e ius qd hēs ī eis et licitū ē alii ꝙ emat eos nec repu-
tabit᷑ dare pecuniā pꝛo redditibus ſꝫ pꝛo iure tꝑali qd tu ha
buiſti in recipiēdo ſꝫ redditꝰ illos pꝛo agro tuo q̄ fuit meus
ita ꝙ vos ambo tu et ille q̄ emit a te ius tuum inrecipiēdo il
los redditus reputē ead pſona et vendicōꝫ vel ꝯceſſiōꝫ quā
tu feciſti michi ſcꝫ agrū tuū qui fuit meꝰ pꝛo ānuis cenſibus
reputet᷑ feciſſe et alter et iſtis duobꝰ mōis licꝫ emere reddi-
tus ſiue ꝑpetuos ſiue ad ad vitā abſqꝫ pctō qꝛ dꝛ ꝯtratus iu
ſtus ī ſe ſꝫm h. de gaudano Sꝫ ꝙ etiā ſit licitꝰ exfoꝛma ſua
tūc actende q̄d di. Rich. Vn̄ inq̄ꝙ p̄diū aliqd vel aliqd ſilē
emit᷑ hereditarie vel ad vitā ementis ē ꝯtractꝰ licitus exfor
ma ſua qꝛ eſt ꝯtractꝰ vere empcōis et vendicionis et dico ex
foꝛma ſua qꝛ poſſꝫ emente et vendente eē coꝛrupta ītencio ē
inq̄ꝙ licitus ſi ītanta ſuet᷑ equalitas iuris nat᷑alis ꝙ cōpen-
ſatis oībus circūſtancys ſꝫm rectā rōꝫ ꝯſiderantis ex oi pte n̄
appet manifeſte q̄s ſcꝫ vendens vel emens hēat in illo con-

tractu ptē notabilit̄ meliorē Hec ille Et ſic ſʒm doctores qn̄ in iſto contractu ſeruet̄ contract9 iuris naturalis qḋ eſt ſʒm ſcripturā ſacrā Oīa quacūqʒ vultis ut faciāt vobis hoīes et vos eaḋ facite illis hec ē eīn lex et ꝓphē Mat. vij. thob. iiij. dꝛ Quod abalio oderis fieri tibi vide ne altⁱ tu aliqn̄ facias Sʒ vnuſquiſqʒ odit decipi ab alio in ꝯtractib9 ergo null9 dʒ altm̄ decipe et ſic ſʒuat̄ equalitas iuris naturalis q̄ facit cō tractū empcōis et vendicōis reddituū ad vitā licitū exfor= ma ſua Et nota ſʒm. h. de haſſ. Si res ſine negligentia poſ ſidētis vel ipa prohibere nō potente deſinit eſſe aut ī utilis fiat vel auferat̄ cenſus n̄ poterit amplius exigi iuſti ab alio q̄ ipm̄ dare ꝯſuevit rō ē qꝛ obligacō ad cenſum cadit priarie in rem in qua ꝯſtituit̄ et nō in pſonā poſſidentis Hec ille pʒ ergo qꝫ ſi ager dequo hēs reddit9 vt dictū ē patit̄ damnū in pte vel in toto ſn̄ negligēcia mea vel ſi peat qꝫ ī peat vel illi q̄ accipit anni cenſus n̄ michi alias eēt ꝯtract9 illicit9 q̄a quilibʒ talis ꝯtract9 ē illici9 vbi vn9 ꝯtrahenciā expectat ſo= lū damnū et lucꝝ nō alt̄ vo vniformit̄ ſp recipit penſiōʒ ſuaʒ certā āuuati qḋ probat̄ p ioh. rod. et monalḋ et ioh. ī ſumā li. ij. tp. vij. q. xxix. qui dicit. Quid de illis qui a cōitatib9 ciuitatū vel monaſterys emūt ctos annuos reddit9 vel ctos modios ānuos ad vitā ſuā nunqꝫ ē vſura rn̄det̄ ſʒm glō ibiḋ ſolū vbi patus emere nō ē vſura exforma ꝯtract9 cū tn̄ hui9 reddit9 annu9 pſonalis ſit ſiue burſalis nō p̄dialis. Credo licʒ quiḋ legiſte dicūt ꝯtrariū qꝫ illicit9 eſt ꝯtract9 cū quia vēditor de facile poſſet deſiḋare mortē emptoris vt ſic libe= ratus eſſʒ cū qꝛ nullū ē emptoris piculuʒ deſterilitatē terre aut tēpeſtatib9 q̄ ſolent fructus terre iam patas admeſſem aliqn̄ deſtruere qḋ piculū emptoris p̄dioꝝ ſuſtinēt aliqn̄ in tm̄ qꝫ etiā expenſas laboris aliquib9 annis āmittunt Primū ſcʒ deſiḋare de liberato aīo mortē proxi eſt ꝯtra qn̄tū p̄cep= tū decalogi vᷝ dꝛ nō occides exo. ij. deutro. v. di. glō re vel volūtate vᷝ dicūt doctores qꝫ ꝯtra illḋ p̄ceptū peccat q odit

proximum et qui vult aptat et deſiderat ſibi mortē de hoc
intelligitur illud .j. ioh. iij. Omnis qui odit fratrem ſuū ho-
micida eſt et ſatis qm̄ oīs homicida nō hꝫ vitam eternā in ſe
manentē glō ibid et ſibi viuēs int ſanctos cernit in ppetuū
tn̄ cū Capn damnabit. q₇ aūt redditun̄ venditores ad vitaꝫ
facile deſiderāt mortē emptoris legit i li. expienciе ꝛc̄ Sed
ſꝫm ſcꝫ q₇ nullū ē emptoris piculū pt directe eſſe ꝯt illud .j.
pet. ij. vbi monet oēs fideles vitare auariciā et ut totā cu
ram ſuā in deū proiciant. d. Omnē ſollicitudinē vr̄aꝫ proiciē
tes in eū qm̄ ipſi cura ē de vobis Sapie. vj. Puſillū et mag
nū ipe fecit et equalit cura ē ei de oībus Videat ergo talis
emptor qui oīno vult certus eē de vite neceſſarijs et nō ſub
mittere ſe aliquo piculo q₇ nō ſit filiꝰ deficientie et ne talis
prouiſiua ſollicitudo qua nitit ſe oīno ꝯtificare de ſufficiēcia
rerꝫ tpaliū pro vita ſua veniat exprudētia carnis q̄ ſi ſic tūc
morit ſpūalit vn̄ ad Ro. viij. Prudētia carnis mors eſt glā
etna id ē dignꝰ ē morte etna q̄ hꝫ prudētiaꝫ carnis qd ē cuꝫ
ſtudio ſi illa iplet q̄ carnis ſunt appetēdo bona tpalia q₇ fu
giendo mala hec glō Sꝫ pdictū ꝯtractū ꝯcludit ludevuicus
ex de empcōe et ven. d. In hoc cāu mgr̄ h. de gaudano. d.
q₇ ſi quis dat pecuniā conmunitati vt tantundē recipiet ab
illa ānuatim ad vitā vel ppetuo ſpēs vſure ē Secus ſi trāſfe
rat aliqs hereditatē ſuam ad alios et ſibi reſꝫuct vſu fructū
ad vitā et pro ipo recipit aliquā ſummā pecunie ab illo in q̄ꝫ
hereditas tranſiata ē qꝛ licitū ē Et ſic ſꝫm doctores iſtos cō
tractus iſte dꝛ in ſe iuſtus ſi ſunt ibi ſubſtācialia ad ꝯtractuꝫ
requiſita et dꝛ licitus exforma ſua dūmō ſꝫuet ibi equalitas
iuris natalis et ſic hēs primū neceſſariū intencōi ſcꝫ res id ē
q̄d intēdas Nūc q₇tū ad ſꝫm narrat mgr̄ ſen. quarto notand
ſcōi aug. dicentē ea quippe opa hoīm ſi cās habuerīt bonas
vel malas nūc ſunt bona nūc ſunt mala q̄ n̄ ſunt p ſe pctā ſic
victū pbere paupibꝰ bonū ē ſi fit cā miſericordie et recta fide
et ꝯcubitꝰ ꝯiugalis fit cā genandi ſi fide ea fiat vt gignant

regenerandi hec rurſus mala ſunt ſi malas habeant cāſ vel ut ſi iactātie cā paſcit paup Aut laſciuie cā cū vxore ꝯcubit aut filꝯ geñant nō vt deo ſꝫ vt ꝯpabulo nutant Hec ille ergo non ſufficit bonū facere ñ illd qd bonū ē bn̄ fiat et recta itencōe adquā non ſolū requirit ut res ſit bona id ē quid intendas ſꝫ etiā bona cā id ē ꝓpt quid Oīa em̄ hoīs opa ſꝫm itentionē et cām indicant bona vel mala exceptis hyſ q̄ pſe mala ſunt id ē q̄ nō ſine p̄uaricacōne fieri neq̄ant ut di. mgr intextu ibid Ex quo igit hēs quid intendas qꝛ iſte ꝯtractus dꝛ licitus iuſtus inſe et ex ſua forma ſꝫm debitas circūſtācias licitꝰ ergo tu vis emere vel vendere tales redditus ad vitā ſic Tūc optꝫ qꝫ iſte actus iuſtꝰ fiat ſcire cām et ꝓpt quid dico ergo ꝓpt q̄d vis emere reddituū amore ocꝯ ut neceſſarioꝝ copia ſine aīa et labore vitā pn̄tez tranſſigere poſſꝫ nō licet qꝛ ſꝫm Bn̄. Nos oms accepimꝰ illā ſnīam in adā in quo oms peccauimꝰ inſudore vultꝰ tui veſceris pane tuo ita qꝫ tam layci q̄ꝫ clerici et religioſi vnusquiſqꝫ ſꝫm ſtatū ſuuꝫ dꝫ laborare nullꝰ ē exemptus dū ſine exempcōe oms in adā peccauimꝰ Nec etiam ea intencōe debemꝰ laborare vt in vno die vel āno vellemꝰ lucrari de iſtis rebus tpalibꝰ intm̄ modico et ſine labore vitā nr̄aꝫ trāſigeremꝰ Quaꝓpt dn̄s nō ſolū dixit Inſudore vultus tui veſceris pane tuo ſꝫ etiā addidit illud dicēs Donec reuertaris in terrā de qua aſſumptꝰ es qꝛ puluis es et in puluerē reuerteris Geñ. iij. Ex hoc innuit qꝫ nō ſolū debemꝰ p vnū diē vel aliquos ānos laborare ſꝫ cunctis diebus vite nr̄e Dicit igit ibid Inlaboribꝰ cōmedes eā cunctis diebus vite tue ſi ſaltis ſanus et aptus es ad laborand qꝛ in firmis et debilibus nō ē lex impoſita et illi hn̄t ſe exercere i pacia in qua poſſidebūt aīas ſuas Sꝫ ſanis et adultis oībuſqꝫ rōe vtentibus ſnīa illa data qꝫ debēt laborare vnuſquiſqꝫ ſꝫm vocacōꝫ ſuā et non ociari qꝛ vuilhel. lugvuñeñ. in ſuma vitioꝝ de vicio accidie ca. xv. di. qꝫ ociosus facit locuꝫ ꝯpabulo ꝯtra illud appli Nolite ꝯpabulo locum dare Unde

videtur dyaboli ſocietatem amare apud hominē occupatū
non hȝ dyabolꝰ vͥ poſſet eē qꝛ res pfecte occupata non ē ca-
pax alicꝰ rei Jdō di. Jere. Semp aliq̄ꝫ boni opis facito ut
te dyaboꝰ inueniat occupatū Ex hoc vͦo qḋ aliquis dyabulo
inſe locū facit iā eſt idignꝰ oī loco p̄terq̄ꝫ iferno vn̄ ꝓpriꝰ lo
cus ociosi ē infernꝰ ſicut et dyaboli Qḋ ſic p̄t oñdi Conſtat
qꝫ ociosus celo nō recipiet̄ celum em̄ merces erit tm̄ eoꝝ qui
opary fuerint vn̄ mat. x. Voca operarios et redde eis merce-
dē Jnparadyſo trestri etiā nō recipiet̄ vnde gen̄. ij Tulit dn̄s
deus hoīeꝫ et poſuit eā in paradyſo voluptatis vt operaret̄ Jn
purgatorio etiā nō recipiet̄ vn̄ i ps̄ Jn labore hoīm nō ſunt
et cū hoībus non flagellabunt̄ Ociosi nō laborāt cū hoībus
ī mundo et iō nō flagellabunt̄ cū hoībus in purgatorio ſȝ cū
demonibꝰ ī inferno Ociosus etiā indignus ē eē in mūdo iſto
vn̄ luc. xiij. Deficulnea ſterili ſuccinde eā vt quid etiā t̄ram
occupat relinquit̄ ergo qꝫ ſolū inferni digni ſunt ociosi hec
vuilhel. Jdcirco nō licȝ te emere redditꝰ ad vitā ad ociandū
ſi ſaltē n̄ vis itrare ī infernū Scḋo ꝓpt quid vis ergo emere
ſeu hr̄e redditꝰ ad vitā ꝓpt voluptatē corpis Nō licet qꝛ vt
di. jeroꝰ ſup Oſee Voluptas ī ſaciabilis ē et q̄to magis ca
pit̄ tāto plus vtentibꝰ ſe famē creat pmo qui ſolū emit red-
ditus ſeu procurat ſibi neceſſaria hꝰ vite ꝓpt voluptatē car
nis ē iniuſtꝰ et vix euadit eternā damnacōꝫ Vn̄ glō ſup illḋ
Ro. viij. Qui ſȝm carnē ſunt q̄ carnis ſunt ſapiūt vbi di. glō
vere ābulans ſȝm carnē nō eſt iuſtꝰ qꝛ nec etiā ille q̄ ē ſȝm eā
et hoc ē q̄ em̄ ſȝm carnē id ē q̄ mente ꝯſenciūt carni nō ſunt
iuſti Cur nō qꝛ ſapiūt ea q̄ carnis ſunt id ē intenti et curioſi
ſunt ī carnalibꝰ carnalia proſumis bonis ꝯcupiſcentes qḋ re
pugnat iuſticie hec glō Sup quo etiā di. allexanḋ de allex̄.
Fuga damnacōis inq̄ꝫ nō ē illis q̄ ſapiūt q̄ ſunt carnis ſȝ ma
gis q̄ ſunt ſpūs. ſȝ illi q̄ ambulāt ſȝm carnē ſapiūt q̄ ſunt car
nis ergo nō effugiūt damnacōꝫ Et hoc ē qḋ di. lr̄a Qui em̄
ſȝm carnē id ē q̄ mente conſenciūt carni nō effugiūt eternam

dampnationē qꝛ q̄ ſunt carnis ſapiūt ponētes finē ſuū in car
nē ↄcupiſcēdo carnalia pꝛoſumis bonis qḋ ē ↄtrariū iuſticie
qꝛ ſummū bonū nulli bono dꝫ p2poni Hec ille Ergo ꝑt hūc
finē ſcꝫ carnis voluptatē emere reddit2 ad vitā oino nō licꝫ
Si em̄ ſꝫm carnē vixeritis ſeq̄ndo eius voluptates moriemi
ſcꝫ moꝛte ſpūali vt di. allex. Dico ergo .iij. ꝑt quid vis hre
reddit2 ad vitā No augendō diuicias nō licꝫ Nā qui volunt
diuites fieri īcidūt ītemptacōꝫ et laqueū dyaboli et deſide-
ria multa et inutilia et nociua q̄ mergunt hoīes in īteritūꝫ et
pꝛodicōꝫ .j. adthy. in glō. Nō eſt em̄ genus mali qḋ nō excu
piditate aliqn̄ pꝛoueniat qꝛ radix oīm maloꝝ eſt cupiditas
p̄mo bn̄ dꝛ Eccia. x. nichil iniqui2 q͛ pecuniā amare Hic em̄
et aīam ſuā venalē hꝫ qꝛ in vita ſua pꝛoiciet intima ſua ītelli
git intent2 vili lucro pꝛoiciet ītima id ē v̄tutes ꝑt qḋ vuil-
helm2 lugḋ. de vicio auaricie ca. xvi. di. Auarū eē inſanū et
in iſta inſania vno mō p̄t oñdi p hoc q͛ volūtari2 vadit ſub
mergere ſe Singulis dieb2 facit dietā vnam in īfernuꝫ quis
adio ſapiēs ē qui inſan2 reputari poſſit ſi requiſit2 quo eat
rn̄deat vado me ſubmergere vel ſuſpendere Hec aūt rn̄dere
p̄t quicūqꝫ ē in moꝛtali pc̄ō vadit em̄ ſubmergere inabyſſuꝫ
inferni qḋ ē ſum̄a ſtulticia ſic̄ ſapīa ſum̄a ē in padyſuꝫ ire vn̄
eccia. vj. Quid hꝫ amplius a ſtulto ſapiens et q̄d paup̄ niſi
vt pat illō illuc v̄ eſt vita hec ille Nōne xp̄s qui ē veritas di
cit Luc. xviij. Quā difficile q̄ pecunias hn̄t regnū dei intra-
būt vbi di. Nico. de goꝛ. Difficile q̄ pecunias hn̄t in regnū
dei intrabūt mq͛ difficile di. nō impoſſibile qꝛ q̄ hꝫ diuicias
p̄t eas ↄtempnere ſꝫ certe hoc ē difficile iō difficile ē eſſe di
uitē et eē ſine pc̄ō tucius ergo ē nec amare nec hr̄e diuitias
nā hr̄e et nō amare piculoſuꝫ Ecci. xxxj. Beat2 diues qui in
uentus ē ſine macula et q̄ p2 auꝝ nō abyt nec ſpauit īpecu
nie theſauris Quis ē hic et laudabim2 eū amare et non hr̄e
infructuoſuꝫ ē eccia. v. Qui amat diuicias fruct2 nō cupiet
ex eis et ergo vanitas amare et hr̄e puicioſuꝫ ē Johānis. v.

Agite nunc diuites Plorate vllulantes in miſerẏs veſtris q̄
aduenient vobis et ſequit᷑ pꝰ pauca thaurisatis vobis irā in
nouiſſimis diebꝰ Nec amare nec hr̄e pfectū ē prouer. iij. mē
dicitatē et diuicias ne dederis michi tbue tm̄ victui meo ne
ceſſaria ne forte saciatus illiciar ad negand̄ et dicā Quis ē
dn̄s et egeſtate ɔpulſus furet et piurē nom̄ dei mei Qui pe
cunias hn̄t id ē cū amore cᵗ deū poſſident tales difficile eſt
ītrare in regnū dei Sꝫ q̄ hn̄t cū amore ſupra deuꝫ tales non
ſolū eſt difficile eſt intrare in regnū dei vn̄ ierō. Difficile ē
pmo impoſſibile ut pn̄tibꝰ et futuris q̄s fruat᷑ bonis vt hic
ventrē ibi mentē impleat vt de diliciẏs ad delicias tranſeat
vt in utroqꝫ ſclō primꝰ et ī celo et in t̄ra appeat glōſus vn̄ q̄
hic diues morit᷑ in īferno cū diuite ſepelit᷑ Hec nico. d̄ got.
Idcirco ad augend̄ diuicias nō licet emere redditꝰ ad vitā
Quarto ꝑt q̄d vis emere tales redditꝰ ad defraudend̄ he-
redes tuos bonis tuis qꝛ nō hēs pueros Tūc actende q̄d di
cit ſanctꝰ tho. in quadā qōe de qōlibꝫ vt recitat ioh. in ſumā
ɔfeſſoꝝ li. ij. tẏ. v. q. lxxxxiij. Vbi ſic habet᷑. qꝛ ſi ꝑpinq̄ in-
digerēt illa hereditate īdigentia manifeſta tūc tenet᷑ eis q̄s
dimittere hereditatē illaꝫ niſi eſſent mali et huiōi bonis in-
digni tenent᷑ inq̄ꝫ ex debito honoris pentele qꝛ cui p̄cipitur
honorare pr̄eꝫ et mr̄eꝫ p̄cipit᷑ etiā honorare pentelā ī hẏs q̄
ptinēt ad pentelā Si aūt non īdigēt manifeſte p̄t refundi ī
alio dicēte ſaluatore Da paupibus et ſeq̄re me Hec ille Ex
dictis nota duo documūta Primū qꝛ ſi nō hēs pueros aut pa
rentes ſꝫ heredes collaterales et iſti ſunt oppulentes ſeu nō
īdigentes vel ſunt mali et ī obedientes mādatis dei et eccie
ꝛc̄ Tūc licꝫ t̄ corpus et ſubſtāciaꝫ dare ad vnuꝫ hoſpitale ſeu
domū pegrinoꝝ Ita tn̄ qꝛ cū corpe ſuias infirmis ī miſtran
do et cū tua ſubſtācia eas cibando et ſic poſſis hr̄e etiā ali-
qualē ſecuritatē ſꝫm diuinā prouidenciā de neceſſarẏs huiꝰ
vite et̄ne cū in iudice extremo t̄ dicet᷑ cū alẏs electis q̄ erūt
ad dextrā regis Sitiui īfirmꝰ erā et viſitaſtis me pmmo non

ſolum viſitaſtis ſed quicq̄ habuiſtis tpalit̄ ſcʒ corpus et res
corpales ſeu tpales dediſtis michi Venite ergo bn̄dicti pr̄is
mei poſſidete patū vobis regnū a cōſtitucōe mūdi mat. xxv.
Scōm documentū ē q̄ ſi heredes tui collatorales ſunt boī
et deū timētes et aliqua īdigentes et tu malꝰ es ī obediēs
dei mādatis et ſancte mr̄is eccie ſupbus vite et rixoſus et in
uidus qʒ cōtra proximū tuū Hoc vidētes heredes tui diſpli-
cet eis vita tua peſſima Et īgratitudinē tuā erga prēꝫ mrēꝫ
et deū tocius cōſolacōis abhoīat̄ ſocietatē tuā fugiūt Nolūt
ē adulare ī ſupbia tua. d. Gnod Junckherr. Gnode frovue
gnode. pecūia inciſta cui mō fiunt reuerētie nō ē non audēt
cōſentire pomponitatibꝰ tuis qꝛ timēt deū Abhorrēt gerere
īimicicias tecū cōtra proximū qꝛ tu odis ſciētes q̄ oīs q odit
frēm ſuū hoīcida ē et oīs homicida nō hꝫ vitā eternā īſe ma-
nentē. j. Joh. iij. Ergo pocius volunt pdere amiciciā tuam
et renūciare oībus tuis q̄ pterire p̄ceptū dei de proxi dilec-
tione et pdere vitam eternā ꝛc̄ Jdeo incipis cōqrere de eis
di. cognati mei puipendūt me nunq̄ oñdūt ſe amicos nec fa
ciunt michi aliq̄ reuerentiā ꝛc̄ Ex quo non curant pdere ami
ciciam meā Jdo nunq̄ tm̄ gaudebūt de bonis meis ſic cre-
dunt ſiue eſtimāt ergo volo emere redditus ad vitā vt ſatis
habeā dū vixero et ut nunq̄ pꝰ mortē meā iuenient vnū obu
lū Non ſic impp nō ſic Non em̄ licꝫ tali ītencōe emere reddi-
tus ad vitā ꝛc̄. vultis vincere in malo bonū qd̄ ē directe con
tra illud ad Ro. xij. v̄ di. aplūs Noli vinci a malo ſꝫ vince ī
bono malū Videte kmi quāta puerſitas ē iſta Jlli em̄ ſunt
boni timētes deū odiētes malū adherentes bono. Sed iſti
ecōuerſo peſſimi ſupbi auari iuidi p̄ceptis dei īobediētes cō
tempnentes mandato ſancte mr̄is eccie nichil curantes n̄ de
vanitate hꝰ mūdi odiētes bonū adherentes malo Et qꝛ illi
boni nolunt cōſentire actibꝰ eoꝝ peſſimis cū em̄ pari pena fa
cientes et cōſenciētes cōphendūt. xvj. q. iiij. Oīs iō iſti ſen-
ſu reprobi ex q̄dā puerſa vindicta ītendūt eos exhereditare

bonis ipſoꝝ et emere redditus ad vitam Non licȝ qꝛ exdebi
to pentele honoris teneť eis hereditas vt di. Sctūs tho. v̓
ſupꝛa aut vis emere p̄bendā ī hoſpitali vel domo pegrinoꝝ
ſeu alibi ita qꝫ pꝰ mortē tuā oīa bona tua maneāt ibi Et ſi
hoc facis cā vindicte vt heredes tui nichil habebūt de boīs
tuis nec aliqꝫ hūanitatē cn̄dis cū corpe īfirmis ſiue pegrīis
et letificas eas de tua ſubſtācia ymmo pociꝰ defraudas eos
elemoſinis ſuis q̄bꝰ dꝛent ipi īfirmi et paupes ac debiles ſu
ſtētari tu ſuſtētas corpꝰ tuū peccabile qꝛ tu devoras pullos
et alia delicata fercula de quibꝰ ipi dꝛent recreari ſȝm īten-
cionē eoꝝ q̄ talia dederīt ac ↄſtituerūt Sȝ prochdolor optȝ
ipos īfirmos qui vix lac pn̄t deglutire cōmedere olera et ra-
pulas quibꝰ tu nō es dignꝰ veſti ꝓpť pctā tua qꝛ ut di. augꝰ
Pctōr nō eſt dignꝰ pane quo veſtiť Sȝ q̇d diceť talibꝰ ab-
equiſſimo iudice ī extremo iudicō cum erūt collocati a ſini-
ſtris diciť inq̄ꝫ eis a iudice ſtrennuiſſimo diſcedite a me ma
ledicti ī ignē eťnum q̄ patus ē dyabulo et angelis eiꝰ qꝛ nō
ſolū nō dediſtis mādŭcare et bibere ym̄o etiā depdaſtis me
in mēbris meis ſcȝ paupibꝰ īfirmis cibo delicato et potu nec
nō exliuore vidicte exhereditaſtis fideles ſꝫuos meos qꝛ no
luerūt ↄſentire pctis vr̄is ꝓpterea hec di. dominꝰ deꝰ vt ſcri
biť yſa. lxv ecce ſꝫui mei ↄmedēt et vos eſuritis ecce ſꝫui mei
bibēt et vos ſicietis ecce ſꝫui mei letabunť et vos ↄfundemī
Ecce ſꝫui mei laudabunt p̄exultacōe cordis et vos clamabi-
tis p̄dolore cordis et p̄cōtritōe ſpūs vllulabitis Hec ille et
ibūt hy ī ſuppliciū eťnuȝ iuſti aūt in vitā eťnā ſeu dare mat.
xxv. Ido in tali intencōe nō licȝ emere redditꝰ ad vitaȝ ſeu
dare corpꝰ et ſubſtanciam ad hoſpitalia ꝛc̄ Quia dꝛ quicq̄ꝫ
agūt hoīes ītencio iudicat oīs ꝓpť q̇d igiť vis emere cēſus
ad vitā Forte vt exoculto dei iudicō pecunia tua tecū ſoluȝ
ſit ī pdicōȝ Si em̄ illa quota pecuīe cū qua intendis emere
iſtos redditꝰ ē male acq̄ſita Tūc exſpāli gr̄a miſꝫicors deus
ne heredes tui fiant tecū filij eťne dampnacōis ſi talia male

acquiſita venirent hereditarie ad eos et ſcient non reſtitue-
rent ꝑmittit te tales redditꝰ emere vt tecū moriant̄ ne veni
ant ad heredes tuos vñ vuilhel. lugd̄ de vicio vſure ca. v.
de pena qua dñs punit vſurarios di. qꝛ vna pena vſurarꝝ ē qꝛ
hereditas ipſiꝰ ñ tnſit uſqꝫ ad tciū heredē vñ Ecci. xxi. q̄ edi
ficat domū ſuā īpendijs alieis q̄ſi q̄ colligit lapides ſuos ī
hyeme Edificiū eñ qd̄ fit in hyeme cito ruit Sic diuicie ma
le acq̄ſite cito dilabūt̄ hec ille et reuera timend̄ ē qꝛ ſint nō
nulli qui ſymoniace aut in fraudē vſurarū vel alijs peſſimis
modis ꝯgregauerīt pecunias et cū hoc irritauerūt dñm deū
intm̄ qꝛ iuſto dei iudicō ita indurati ſunt qꝛ nō pn̄t reſtitue-
re qꝛ nolūt et iō ne heredes taliū eand̄ dānacōꝫ incurrāt pr̄
miſericordiaꝝ et deꝰ tociꝰ ꝯſolacōis q̄ nō letat̄ in ꝑdicōe mo
riencium ꝓſeruat electos ſuos a ꝯtagione iniuſtaꝝ reꝝ male ac
quiſitaꝝ et ꝑmittit vt tales īdurati aliqñ emūt redditꝰ ad
vitā vt illa pecunia male acq̄ſita moriat̄ cū eis vt pecunia il
la cū eis ſolū ſit in ꝑdicōꝫ Et ad hoc pt̄ exponi illd̄ qd̄ dicit
allexand̄ de allex̄ Sup illd̄ ad ro. xi. Quā incomꝓhenſibilia
ſunt iudicia eiꝰ ſcꝫ dei et īueſtigabiles vie eiꝰ vbi ſic ait q̄d
vocat aplūs iudicia dicend̄ qꝛ iudiciuꝫ vocat̄ dei diſpoſitio
vñ haymo Judicia dei diſpoſicōes ſunt de oībꝰ rebꝰ quibꝰ
nunc iſtos eligit nūc iſtos abicit dequibꝰ in pſ̄ Judicia tua
abyſſus multa Quid vocat vie dñi Ad hoc rn̄dꝫ augꝰ de ci-
ui. xxi. Vie dñi ſunt de quibꝰ dr̄ in pſ̄ qꝛ vniuerſe dñi miſeri-
cordia et veritas et hec ſunt īveſtigabiles qm̄ cuiꝰ vult mi
ſeret̄ nō ī iuſticia ſꝫ miſericordie gr̄a Et q̄ꝫ vult īdurat nō in-
iquitate ſꝫ veritate hec ille Notate vba ſignate miſteria qūo
iudicia dei ſunt abyſſus multa id ē ꝓfūda et inſcrutabilia
quare ſcꝫ hunc eligit illū reprobat Et nota bñ qūo nō ī iuſti
cia ſꝫ miſericordie gr̄e eripit heredē ipſiꝰ q̄ male acq̄ſiuit res
tꝑales videlicꝫ aut cū ſymonia aut cū vſura ⁊c̄ ne ītret ī etnā
dāpnacōꝫ cum eo. Quāuis heredes taliū aliqñ ſolēt ꝯfiteri
ſeu facere pniaꝫ Qꝫ poſſidēt talia male acq̄ſita ſcient et nō

reſtituunt non ſufficit eis talis pnīa ad ſalutē Aug̃. Si res
aliena ꝓpt q̄ꝯ pctm̄ ē cū reddi poſſit et non reddit̃ pnīa non
agit̃ ſꝫ ſimulat̃ Si aūt veraciť agit̃ nō remittit̃ pctm̄ n̄ reſti
tuat̃ ablatuꝫ ſic̃ dixit Si reſtitui p̄t. xiiij. q. vj. Si res et qꝛ
vt di. Ambꝰ de bono mortis Dū auꝝ petimꝰ ſtrangulamur
dū argentum q̄rimꝰ faſto eiꝰ heremꝰ dū p̄dia īuadimꝰ alligi
mur ne igit̃ electi dei ꝑ iſta tꝑalia alligent̃ ut ad eū nō vale
ant venire p̄ſꝫuat eos miſꝫicordie gr̄a non in iuſticia id ē ꝓpt
ipſius iuſticiā q̄ꝫ p̄ſꝫuat qꝛ nō ex opibꝰ iuſticie q̄ fecimus nos
ſꝫ ſꝫm ſuā miaꝫ ſaluos nos fecit Ad tytū. iij. ergo nō in iuſti-
cia ſꝫ mie gr̄e p̄ſꝫuat electos ſuos ab iſtis fiſcoſis male acq̄ſi-
tis vſurarioꝝ ne cū eis et̄nalit̃ damnāt̃ Et iuſto ſuo iuditio
ꝑmittit vt aliq̄n vſurarÿ et ſymoniaci et ceteri qui bona ſua
tꝑalia male acq̄ſierūt emūt reddit ꝰ ad vitā vt male acq̄ſita
pecunia eoꝝ ſimul cū eis ſit in ꝑdicōꝫ qꝛ deus īdurauit eos
nō iniq̄tate ſꝫ veritate vindicte nō qꝫ deus ſit cā eoꝝ diuicie
vt di. allex. de allex̄ Sꝫ malicia eoꝝ excecauit eos et iō ob-
durant ponūt obſtaculū gr̄e Nā deus q̄ꝫtū ē de ſe vult oīs
hoīes ſaluos fieri vn̄ ſicut nō ex defectu lucis ē qꝫ hō q̄ clau
dit feneſtras ſibi nō videat ſꝫ ex defectu pctōꝝ ponentis ob-
ſtaculū Hec ille vn̄ ſuꝑ illō ioh. xij. Excecauit oclōs eoꝝ et
indurauit coꝛ eoꝝ ut nō videāt oclīs et intelligant corde
et ꝯuertant̃ Dicit inco. de lyra Excecauit oclōs eoꝝ ſubtra
trahendo lumen gracie propter eorum maliciam quia auerte
bant ſe ab hac luce et indurauit coꝛ eorum quia ad ſubtra-
ctionē dīne gr̄e q̄ coꝛ mollificat ꝑ deuocōꝫ Sequit̃ cordis i-
duracō ꝑ obſtinacōꝫ vt nō videāt oculis ſcꝫ mētalibꝰ et nō ī
telligāt corde et ꝯuertant̃ Hec ille Prochdolor timendū eſt
qꝫ multi ſint q̄ ſe auertūt alumine gr̄e ad iſta tꝑalia qꝫ cor
eoꝝ ita indurabit̃ qꝫ nullo mō volūt mollificari qꝛ quicquid
legūt quicq̄ꝫ audiūt nō curant induratū ē eñ coꝛ eoꝝ ſicut
lapis Et qꝫ lamētabile ē dd̄. aliq̄ eoꝝ ſunt ita īdurati ī mali-
cia eoꝝ qꝫ nō ſufficit eis ꝓpa dāpnacō qui etiā amant̃ alios

ſimplices et lr̃as neſcientes ꝑuertere et attrahere ad eorum
dãpnabilē obſtinacõꝫ qd̉ eſt directe contra illd̉ prouer. iij.
Noli prohibere bñfacere eũ qui poteſt Si vales et ipſe bñ=
faciat Et bñ ponit ibi illa dcõ ſi vales nõ valēt bñfacere q̃a
īdurati Subtracta ē em̃ eis gr̃a diuīa ꝓpt eoꝝ maliciã q̄ ex=
cecauit eos ſꝫ q꞉ peſſimũ ē vt malicia eoꝝ corã hoīb꞉ eo mi=
nus actendat occultãt veritatē ſacre ſcripture prauis expo
ſicõib꞉ et cũ malo exēplo īpediũt et prohibēt illr̃atis ne ipſi
reſtituant et eternam dampnationē euadant recte te tales
ſunt ſimiles phariſeis a deo maledictis ad quos ſaluat dixit
hēt mat. xxiij. Ve vobis mḡ꞉ ſcribe et phariſei ypocte quia
clauditis regnũ celoꝝ añ hoīes vos em̃ ñ itratis nec ītroeun
tes ſinitis ītrare dicit ergo ve vobis id ē etna dãpnacõ vo=
bis immet Scribe q̄ putatis vos pitos ī lege et phariſei q̄
dicitis vos p̄claros in ſctitate. ypocte ſilãtes qd̉ nõ eſtis q̄
clauditis regnũ celoꝝ añ hoīes id ē q̄ vr̃is prauis expoſicõi=
bus abſcõditis veritatē ſcripturaꝝ vñ ſꝫm Criſo. Regnũ ce
loꝝ hic dicunt ſcripture in q̄b꞉ inſertũ eſt regnũ celoꝝ ianua
vo ē v̉a expoſicio ſiue itelligētia veritatis ſꝫm jero. Claudi=
tis malo exēplo vñ di. Rap. Oīs mgr̃ q ſcãdalizat malo ex=
emplo ſuos diſcipulos claudit regnũ ce. añ illos vos aũt nõ
ītratis q꞉ itelligere et credere nõ vultis nec introeũtes id ē
ītroire volētes id ē credere cupiētes ſinitis itrare pmo erra
re facitis ɔtra illd̉ prouer. iij. Nolite prohibere bñfacere euꝫ
qui p̄t hec poſtilla Quieſcite agere ꝑuerſe diſcite bñfacere
O ſtulti et tardi corde ad credend̉ ſacre ſcp̄ture et doctorib꞉
ſctis noui et vetis teſtam̃ti nõne legiſtis vel audiſtis q꞉ igs
non di. ſufficit prouer. ij. ſꝫm em̃ ligna ſiluaꝝ ſic ignis exar=
deſcit Ecci. xxviij. Sic et īfern꞉ ē inſaciabilis et ſic augm̃ta
bit numerus dãpnatoꝝ ſꝫm augm̃tacõꝫ eoꝝ ſic augm̃tat pe
na eoꝝ cottidie vſqꝫ ad diē iudicij et hoc de pena accidēta=
lis Nunq̃ audiſtis vel legiſtis q꞉ p̄miũ accidētale btõꝝ erit
et ē q꞉ vn꞉ alteꝝ videre nõ potit qñ mirabilit gaudeat vnde

gg2 Tāta vis caritatis oms faciat vt bonū qđ quis in ſe nō ſuſcipit in alio ſe gaudet accepiſſe Sic econtra vnuſq̄ſq3 ad proximū ſuū ſtupebit pſa. q2 q̄lib3 ab eo nauſeā et paſſiō3 re-cipiet et maxime in viſu tactu et oderatu iō dr pſa. xiiij. Tu quaſi ſtips meus pollutus ſanie et i volut2 cū hys q interfecti ſunt gladio et deſcēderūt in profundū lacus quaſi cadauer putridū nō hēbis conſorciū Qđ ergo faciūt illō iſti miſeri idu-rati et obſtinati attēdendo alios ſimplices ſecū in ifernū ñ q' in hoc augmētant penas ſuas accidētales ſed tu ſimpliciane noli eis credere q2 ut di. Ari. iiij. ethymo. Qualiſcūq3 vn2-q̄ſq3 ē. talit di. talia opat et talit viuit et tales ſunt ceci ex-cecauit eī eos malicia eox Sūt idurati excarētia dme gre q̄rūt ergo q̄ ſua ſunt non q̄ ihū xpi adphilipp. ij. ergo ſolūt alps et ſic ipſi viuūt ſic eč volūt alios viuere S3 vos ſimpli-ces videte ne ſeducami Luc. xxj. Et declinate abillis Huiōi eī xpo dño nřo nō ſuiūt ſ3 ſuo ventri et pduplices ſmōes et bñdctōes ſeductū corda inocenciū Ad ro. xvj. glō alps ei adulant et alps detrahunt vt poſſint ſuū ventrē ad implere nolite ergo ſentire eis nā finis illox id ē exit2 vite et actuū ē mors etna q̄ illis opib2 et talia opantib2 ſuccedit a morte eī pcti ad mortē etnā tnſit Hec ille Nolite ergo krmi ſu-pradictis itencōib2 emere reddit2 ad vitā q2 nouiſſima eox ducūt ad mortē vnde prouer. xiiij Eſt via q̄ videt hoī iuſta nouiſſima aūt eius ducūt ad mortē Jdčo tu fidelis xpiane ſi non hēs tales reddit2 ſ3 forte vis emere q2 ptract2 iſte dr in ſe iuſt2 et licit2 exforma ſua ſ3m debitas circūſtācias Et li-cet t de ncčrio ſ3m ſtatū tuū emere tūc inuoca xpm direct orē nřm vt diriget itencō3 tuā in ſe ipm q2 ipe principiū et finis oīm bonax actōm et dic tu pš Perfice greſſus meos i ſemi-tis tuis vt nō moueant veſtigia mea v dicit Nico. de gor. q' greſſus hōis dicūt opa eius q̄ greſſus a deo ſidant p aptā viſiō3 prouer. v. reſpicit dñs vias hōis et omes greſſus illi2 ſidat dinumerant a deo p diſtrictā diſcuſſiō3 job. xiiij. Tu

qui dē greſſus meos dinumeraſti ſz p̱ce p̱ctis meis et dirigū
tur p̱ rectā intencōz prouer. iij In oib2 vicps tuis cogita il
lū et ip̄e dirigz greſſus tuos ergo ſi de nccīio optz te emere
reddit2 ad vitā Cogita xp̄m in corde tuo et rogo illū ut ip̄e
iſtū actū p̱ rectā intencōz inſe ip̄m dirigat ꝛc̄ Sz ille q̄ emerīt
tales reddit2 ſi habuerīt malā intencōz purgēt ɔſciaz vt di.
bo. Sz q̄d eſt aliud purgare ɔſciaz q̄ corrigere prauā iten-
cionē et facere rectā Vt autē hoc bn̄ fiat neceſſe erit hr̄e for-
mā vel exēplare ad qd̄ corrigit̄ Sume ergo t̄ libꝝ grandem
libꝝ vite ſcz xp̄m et hūc crucifixū q̄ ē et dr̄ liber vite eo q̄ in
eo ē forma vite viuendi Sume ergo libꝝ iſtū et pone eū ad
libꝝ ɔſcie tue ut corrigat̄ intencio et fiat recta ꝛc̄ vt aūt bn̄
et vera cit̄ ſcias purgare ɔſciaz tuam et iudicare te ip̄m hic in
pn̄ti vita ut euadas iudiciū futuꝝ Actēde bn̄ cum diligētia
quociēs et qūo xp̄s iudicat2 fuit āteq̄ portauit crucē ī qua
fuit ſuſpēſus ꝛc̄ Et inde ſume t̄ documētū quociēs et qūo dēs
iudicari ꝓpctis tuis in pn̄ti ad euadend̄ iudiciū etne dāpna-
cōis Proquo notand̄ ut philipp2 d̄ mōte gallerio di. q̄ ſzm
btm̄ aug̃. xp̄s fuit iudicat2 ſiue ɔdēpnat2 morti corā pn̄cipe
ſacdotū capph a nona hora noctis p̄cedētis feriāſextā qn̄ ſcz
iudei dixerīt reus ē mortis Scd̄o di. b. g̃g2. q̄ dn̄s linguas
iudeoꝝ clamanciū crucifige eū n̄ eſſz malefactor nō t̄ euz tra
didiſſem2 occidend̄ Hora t̄cia cruci iudicat2 ē Hic dr̄ mat.
xxvij. mar. xv. Pplat2 v̓o cāz mortis in eo nō īueniens nite-
bat̄ eū dimittere vt dr̄ in vita xp̄i p̱te et ca. lxij. nullaz itaqz
cāz mortis in eo inueniēs dixit Emendatū ergo illū dimittā
Luc. xxiij. Tūc milites accepērt eū et exuerunt veſtib2 ſuis
flagellauerīt qꝫ eū et flectētes coronā deſpinis īpoſuerīt capi
ti eius et veſte purpurā circūdederīt eū joh. xiiij. Sz iij. circa
ca horā ſextā dedit pplat2 ſnīaz diffinitiuā et ɔdēpnauit euz
ad mortem crucis ſzm peticōz iudeorū et nota ſzm mat. xxvii
et mar. xv. q̄ iudei habita ſnīa mortis ī ihm̄ Statim exuerīt
eū purpura qua indut2 illuſorie ſtabat coram ī loco t̄bunali

et reinduerūt eum ſuis veſtibus et eduxerūt eū ex̄ ciuitateꝫ
in caluariā vt crucifigeret̃ Et nota ſꝫm Bedā ꝙ ꝙ̄uis ꝯſue⸗
tudo aꝓbata hoc hēat ꝙ ī ea veſte qua q̄s ꝯdēpnatꝰ fuerit
ad mortē debeat penā mortis ſue ſuſtinere tñ iudei pꝰ ſn̄iam
mortis latā ī dn̄m ihm̄ Exuer̄t eū veſte coccinea ī qua ꝯdēp
natus fuerat et reinduerūt eū ſuis veſtibꝰ vt dū ꝑ ciuitatem
duceret̃ magis cognoſcibilis ī ꝓprijs veſtibꝰ appareret q̄ ī
alienis et ſic magis ꝯfunderet̃ et hic hēs ꝙ xp̄s fuit in alie
nis veſtimētis iudicatus ſꝫ portauit crucē in ꝓprijs quare hoc
ſcies pꝰea Nūc lege cū ſtudio libꝝ iſtū libꝝ grandē libꝝ vi⸗
te et ī eo inuenies formā et moḋ viuendi et potiſſime recipi
es ī hijs factis documētuꝫ ſalutiferꝝ q̄uo dēs veracit̃ penitere
Pro quo notanḋ ꝙ ibūs xp̄s agnꝰ īnocēs t̄bus vicibꝰ et mo
dis ꝓnobis iudicatꝰ ē et vltia vice ꝯdempnatꝰ ſn̄ialit̃ ad
mortē vt nos redimēt a ſn̄ia et̄ne mortis vn̄ ḋr ī vita xp̄i ꝑte
et ca.lxij.Ecce q̄uo agnꝰ innocentiſſimꝰ vt te a iudicō et la
mēto iuſte et et̄ne dāpnacōis eripet īiuſte ꝑpt̄ te iudicō dāp
nari ꝑelegit Hec ibi Sic̃ ergo ille iudicatꝰ ē pro te ita tu ſi
vis veracit̃ penitere pc̄tā tua t̄bꝰ vicibꝰ et modis dēs iudica
ri Et pr̄io mō cōſida illḋ qḋ hēt̃ in vita xp̄i ꝑte.ij.ca.vj.v̇
ḋr Cū aūt p̄nceps dixiſſet Ecce nūc audiſtis blaſphemiā ad
iecit Quid vobis nunc ſꝫm legē de hoc videt̃ Tūc illi om̄es
ꝯdēpnauer̄t eū et rn̄der̄t dicētes reus ē mortis cū tn̄ verita
tē dixiſſet eis Ipi erant accuſantes ip̄i diſcuciētes ip̄i ſn̄iaꝫ
proferentes Scd̄m Bedā Sn̄ia ſua de ꝯdēpnant q̄ eū morti
adiudicāt q̄ꝫ et etiā et opis ſui teſtimonio deū eſſe cognoſce
re pn̄t Ex hoc articlō ꝯdempnacōis xp̄i ad mortē hēmꝰ illō
documentū vt caueamꝰ ne vnq̄ illa vox iudeoꝝ.reus ē mor
tis q̄ xp̄i auribus īnocent̃ inſonuit nr̄is mentalibꝰ auribus in
ſonet et ī nobis locū veracit̃ hēat Nā dequocūqꝫ exn̄te ī mor
tali verꝝ ē dicere reus ē mortis hec in li.vite xp̄i Ideo cog
noſce te ip̄m et cognoſce q̄ꝙ feciſti qꝫ ſine cognicōe nullꝰ ſal⸗
uabit̃ vn̄ di.bn̄,Cogita et examina te ip̄m diligent̃ ſi emiſti

reddꝛitus ad vitam qꝛ ille ɔtractus dꝛ iuſtus in ſe q̄n ibi ſunt
ſubſtãcialia reqſita ad ɔtractū ꝛc̄. ſꝫ ꝓpt q̄d qua decã amore
ocp aut ꝓpt voluptatē carnis ſeu ad augend̄ diuicias vel ad
hẽditand̄ bonos et ĩdigẽtes aı̃cos tuos ſiue ut pecunia tua
male acq̄ſita ſit ſolū tecū in ꝑdicõꝝ Tūc ſcies ꝓ v̄o q᷑ oı̄s
dicte ĩtencões iudicãt te ad mortē etnã clamãtes et dicētes
Reus ē mortis Affect9 em̄ tuus nomē opi tuo ĩponit vt di.
amb9 Cū ergo tu maiorē affectõꝝ habuiſti appetēdo bona
tꝑalia quã fugiēdo mala Jō reus es mortis ſcꝫ etne qui em̄
ſtudioſus ĩplet q̄ carnis ſunt appetēdo bona tꝑalia q᷑ fugi
endo mala dign9 ē morte etn a ſcʒm gloſaꝫ ad ro. viij. Appli
ca vt ſcis et vis qūo oı̄s ɔdēpnauerit ihm̄ reū eē mortis ꝛc̄.
Scd̄o ſic hō naturalit̄ ſe diligit ita odit etiaꝫ oı̄e illud ꝓpt̄
q̄d malū incurrit vt di. bonauē xiiij. diſ. xlj. Sꝫ ñ ē mai9 ma
lū q᷑ etna dãpnacio ad q᷑ hō incurrit ꝑ aliq̄d factū ĩ ſupra=
dictis malis ĩtencõib9 ſeu ꝑ pctm̄ mortale A morte enim pcti
ad mortē etnaꝫ tranſit ut di. amb9 Sequit̄ ergo hō q̄ natu
ralit̄ ſe diligit cognoſcēs ſe iudicatū ad mortē etnã ꝓpt per=
uerſas ĩtencões quas habuit ĩ emendo reddit9 ad vitã inci=
pit odire illd̄ malū et timore etne dãpnacõis penitere qꝛ pe
nitencie v̄tus tiore ɔcipit̄ vn̄ pſa. a timore tuo dn̄e ɔcepimus
et pepim9 ſpm̄ ſalutis vt hẽt̄. xlj. ſniaꝝ. xiiij. diſ. Et tūc hō
feſtinat cū reatu ſuo ad ɔſciaꝫ q̄ ē iudex nr̄ ut di. Ro. xxxix
diſ. ij. Accuſando ſe ipm corã deo et ɔſcia ſua tūc ĩmediate
incipiūt male ĩtencões tue clamare et iudicare te Si hic nō
eſſet malefactor nō t̄ tdidiſſem9 eū crucifige eū ꝑ verã ɔtri=
cionē Quid em̄ male fecit dixit iudex Rn̄det̄ emit cēſus ad
vitã amore ocp cã voluptatis ꝓpt̄ auariciã intencõe exhere=
ditandi pentelaꝫ cã vindicte et vt pecunia ſua male acq̄ſita
ſecū ſolū ſit in ꝑdicõꝝ crucifigat̄ ꝑ ɔdignã ſatiſfactõꝫ Corri=
piã ergo illū ait iudex ſcꝫ ɔſcia cū ꝑuia diſpoſicõe et diſcuſ=
ſione oı̄m pctõꝝ mortaliū in amaritudie aı̃e ſue et dimittam
ſcꝫ ipm ire ad ɔfeſſorē et tunc accipe te ipm in ꝑtoriū tuū et

flagella te cū cuſſiōibus pctōris tui ꝛc̄ Applica legit̄ eṁ in
li. vite xp̄i pte et ca. lxij. qꝫ dn̄s flagellari iubet̄ ſpoliat̄ per
milites apparitores preſidis et veſtib9 q̄b9 indut9 erat ex:
uit̄ coraꝫ oib9 denudat̄ Ex hoc hēm9 tale documentū qꝫ ſic̄
xp̄s exutus fuit veſtimētis ſuis Sic et nos exuam9 veterē tu
nicā et nudem9 ꝯſcias nr̄as corā dō p nudā et purā ꝯfeſſiōꝫ
pctōꝝ deponētes om̄e paliū excuſacōis qꝛ nuda et apta ſūt
oclis ei9 Ad ꝯformand̄ huic articlō recogitet hō qꝫ miſꝫabi
lit̄ et cū quāta iniuria et verecūdia fuit xp̄s exutus veſtib9
ſuis et denudat9 pro nobis vt nos veſtiret v̉tutibus et oret
hoc mō ihesu q̄ veſtimētis tuis exui et ad flagella nudari vo
luiſti da michi nudā pctōꝝ meoꝝ ꝯfeſſiōꝫ ueterē hoieꝫ cū ac
tibus ſuis exuere et ī ꝯſpectu nudū a v̉tutib9 me nunqꝫ appa
rere Amē Et ſic tercio cū p̄uia diſpoſicōe et deteſtacōe pcti
accede ad ꝯfeſſorē Quia ut di. nicola9 dinckelſpuihel ī. iiij
diſ. xvij. Si hō ſe n̄ diſponit ſꝫ cū volūtate peccādi accedit
ad ꝯfeſſiōꝫ peccat mortalit̄ ſcꝫ ſi accipit abſolucōꝫ ſic̄ verus
penitens et nō ē qꝛ ſac̄mentū illd̄ qꝫtū in ſe ē irritū facit qꝫ n̄
ē ſine ꝯtēptu d̄ hoc ec̄ di. ſcot9 qꝫ hō tenet̄ ꝯfiti cū diſplicen
tia pcti conmiſſi et cū ꝓpoſito abſtinendi a pctīs et cum ꝓpo
ſito obediēdi ꝯfeſſori in ſꝫuādo iſtā ſatiſfactōꝫ qꝫ ab ip̄o ſibi
impoſitā volūtarie in ſe ſuſcipit Ita ſꝫm Scotū oportet ſe di
ſpōere ad ꝯfeſſiōꝫ hec ille Iocco Sume ī libꝝ gn̄dē ſcꝫ xp̄ꝫ
et ſtude in eo et ꝯſida quō p̄ſes adduxit ihm̄ foras flagella:
tū ꝯſputū illuſuꝫ portantē ſpineā coronā et purpureū veſtim̄
tū de iudeis Ecce hō ip̄i vo clamabāt nos hēm9 legē et ſꝫm
legē dꝫ mori qꝛ filiū dei ſe fecit Si hunc dimittis nō es ami
cus ceſaris ioh. xix. Timēs qꝫ pilat9 āmittere amiciciā ceſa:
ris t̄didit eis ihm̄ p ſniāꝫ diffinitiuā ad crucifigenduꝫ ex hps
ſume tale documentū Si vis veracit̄ penitere pctā tua tunc
dēs accedere ad ꝯfeſſorē flagellat9 p amaras recordacōes
oīm pctōꝝ tuoꝝ mortaliū Cōſput9 ſuſpirijs et gemitib9 mul
tis illuſus p deteſtacōꝫ pctōꝝ Coronat9 et inclinat9 capite

dimiſſo p profundā huiliatē indutus coccinea penitencie et vere ɔtricōis dicēdo ecce hō nō innocentē xpm q ē deus et hō paſſus proſalute nra Sz ecce hō q nō poſuit deū adiuto rē ſuū ſz ſpauit ī multitudine diuiciaꝝ ſuaꝝ. d. pualuit ī va= nitate ſua ps. xv. Oīs pctōr ponit deū nō adiutorē ſz aduer ſariū ſibi deutro. xxxij. Dereliqt deuz factorē ſuū et receſſit à deo ſalutari ſuo Hec nico. de gor. Dic ergo ecce pctōrez viliſſimū ego em ſum q peccaui et malū corā deo et proximo feci et ſignant emenda reddit9 ad vitā corruptis itencōib9 Sz qm iniquitatē meā ego cognoſco et pctm meū ɔt me ē ſp iō veni ad vos tanq ad iudicē loco dei ɔſtitutū et peto hui lit iudicari crucifigi ad crucē pnie nos em hēm9 legē vt qcū qz auertit ſe ab i ɔmutabili bono reb9 mutabilib9 adherēdo dz mori etnalit qr peccat mortalit vn aug9 v de libero arbi. di. q pctm ē ſpreto i ɔmutabili bono reb9 mutabilib9 adhe= rere qd heu ego viliſſim9 pctōr multociēs feci et potiſſime ī iſto ɔtractu reddituum ad vitam quare ſzm legē iuſticie di uine dēo mori etnalit Sz p miaz dei hēm9 aliā legē videlicz Inquacūqz hora pctōr in gemuerit oim iniqtatū ſuaꝝ deus nō recordabit ampli9 Eze. xvj. Et ſzm illā legez debeo mori peccatis vt vita abſcōdit ī xpo ꝑpterea veni ad vos iudicem loco dei ɔſtitutū et volo purgare ɔſciaz qr habui malā intē= cionē quaꝑpt ſi me dimittis errare et in pctis viuere n eritis aīcos ceſaris ſcz xpi q eſt rex regū et dūs dnancū Apoc qui pro nobis voluit occidi vt nos viuificaret ꝛc videat aūt pru dens et ɔſciencioſus ɔfeſſor q nec timore vel fauore a uerita te iudicy declinat et iuſticiā ſubuertat Circa qd ſciend vt dicit aꝑſteñ. inſuma ſua li. v. ti. xvj. q ɔfeſſor dz eē iuſt9 vn aug9 li. de pnia ca. ix. et hēt de pe. diſ. vj. ca. j. Sacdos ī nullo fit iudicand9 q in alio ē iudicare prompt9 iudicās em aliū q ē iudicand9 ɔdempnat ſeipm et ē hoc argumentū q ī mortali ſcz mortalit peccat abſoluēdo a mortali n peniteat Prius dz etiā eſſe diſcretus vn aug9 ibidē et habetur d pe.

diſ. vj. Qui caueat ſpūalis iudex ut ſicut nō cōmiſit crimen
neq̄cie ita nō careat munere ſcie Sz em̄ vt ſciat cognoſce q̄t ·
quid debet iudicare hec ille Sz an̄ oīa videat ɔfitēs ne bar
rabam xp̄o proferat Et caueat ɔfeſſor ne corpus ɔfitentis li
berat et aīaz etnīs ſuppliciys exponat Multi em̄ ad hec ho-
die deſidant barrabā ſibi ſolui et xp̄m vinctū eſſe Quia di.
Orige. oīs q̄ iudei ſunt ſilēs ſiue ī dogmate ſiue ī vita bar-
rabam ſiue ſolui deſidant. Quicūqz em̄ male agit ſolutꝰ eſt
ī corpe eiꝰ barrabas xp̄s aūt vinctꝰ Qui aūt bonū agit xp̄z
hz ſolutū barrabā vo vinctū Et iō ſic iudei pꝰq̄ pro xp̄o ele
gerūt barrabā latronē latrociniys et ſedicōibꝰ ſunt ſubuerſi
Sic et nunc q̄cunqz aīa p̄elegit barrabam illa ſp latrociniys
dyabolicis extmīnat Ubi em̄ nō ē ihūs ibi lites et p̄lia ſunt
vbi aūt ē ihūs ibi ſunt oīa bona et pax hec orig. Spūalit hō
ē vinctꝰ p pctm̄ et poſitꝰ in carcere ſm corpus et aīaz ita q̄
ſunt duo vincti corpꝰ et aīa Sz de iſtis vnus ſcz aīa poterit
liberari ſi tn̄ corpꝰ pnīe et flagellis exponat qz ſic aīaz a cul
pa liberabit et a pena. Si vo corpꝰ liberet ad hec manebit
vincta aīa et ſuppliciys ac flagellis exponeret etnīs et iō me
lius ē q̄ aīa liberet q̄ corpꝰ qz ſi corpus ſuſpendit in cruce
pnīe tūc aīaz liberabit amorte vn̄ ḡgꝰ Si magna merces eſt
eripe amorte carnē moriturā quāti meritis ē liberare aīam ī
celo ſine fine victurā Sic in li. vite xp̄i pte et ca. lxij. et hys
vbis iſtruimur q̄ ɔfitēs nō dz barrabā id ē corpꝰ ſuū xp̄o p̄-
ferre et ɔfeſſor dz corpꝰ xp̄i pnīe exponere et aīam liberare
Inſup Querit quare xp̄s voluit iudicari in veſtimētis alieis
et nō ſuis Rn̄det ad oñdend̄ q̄ nō habuit xp̄s delictū pro
quo eſſet dignꝰ aliq̄ pati ipe aūt vulneratꝰ ē ꝓpt iniqtates
nr̄as attritus ē ꝓpt ſcelera nr̄a diſciplina pacis nr̄e ſup eū et
liuore eius ſanati ſumus yſa. liij ergo in veſtimētis alienis iu
dicatꝰ ē id ē pro pctis nr̄is nō ſuis ſz alienis Dixit ergo pila
tus Quid em̄ mali fecit Ego em̄ nō inuenio ī eo cāz ſcz cruci
figendi et dandi talē ſnīaz et reuera vm dixit pilatꝰ qz xp̄s

pctm̄ non fecit nec inuent⁹ eſt dolus i ore ei⁹ vn̄ bn̄ di. in eo
qꝫ cā mortis xp̄i nō fuit i eo ſ; i nobis et iō di. bn̄. O pyſſime
ihū quid ē et morti nos peccauim⁹ et tu luis nos debuim⁹ et
tu ſoluis hec i li. vite xp̄i vt ſupra Hic ſiſte pauliſpe et mēora
re ſi innocentiſſimus tam grauiter flagellatus et crudeliter
afflictus eſt et in vltimo morte peſſima condempnatus pro
peccatis alienis quam grauiter putas te nexium multis pec
catis et malis intencōibus flagellandū puniendū et crucifigen
dū p etnā mortē ſi te hic correxeris Scriptū ē em̄ q̄tū glo
rificauit ſe et in delicys fuit tm̄ date illi tormentū et luctum
Apoc. xviij. glō intelligit Quantū glorificauit ſe quantū ad
pctā ſpūalia et i delicys fuit q̄tū ad pctm̄ carnalia tm̄ date
illi tormentū in corpe dt delicias et luctum in aīa dt gaudia
mūdanū deinde. Querit q̄d hoc ſigficet qꝫ an̄q̄ xp̄o crux fu
it data ad portand i qua ſuſpēdēd⁹ erat pro nobis exuerūt
eū purpura qua idut⁹ illuſorie ſtabat corā eis in loco tbuna
li in qua iudicatus fuit et reinduerūt eum ſuis veſtibus et
eduxerūt eum ex ciuitatē ⁊c. Rn̄det p hoc dēm⁹ itelligere vt
oīs qui vult et dz portare crucē pn̄ie ut p mortez xp̄i valeat
etnalit viuere optet de necc̄rio vt reſtituat aliena Nemo em̄
tenens alienū p̄t vere oteri n̄ reſtituat actu vel volūtate qꝛ
ſcȝm doctores i. iiij. xv. diſ. reſtitucō ē p̄ambulū pn̄ie ſn̄ quo
p̄ambulo nō p̄t hō vere penitere de pctis mortalib⁹. De hoc
poit ſcot⁹ exēplū in alijs pctis ſi q̄s tenet ſcȝ focariā vel ma
gis adulterā reſtituere eā viro ſuo nō eſt n̄ ceſſare apctō vel
a tnſgreſſiōe huius p̄cepti n̄ mechaberis Et illd p̄cedit om̄ȝ
ptē pn̄ie accepte et iō ſic tenēs adulterā nō eſt capax pn̄ie ſ;
irriſor et ideo veniēs ad pn̄iaȝ addit pctm̄ pctō Ita itelligē
dum in propoſito qꝫ detinēs alienū volūtate et facto q̄ diu ta
lis ē nō eſt capax alicuius ptis pn̄ie qꝛ nō vere oterit q̄ diu
ab illo pctō nō ceſſat et ſi ofitet et ſuſcipit ſacmentalē ab-
ſolucōȝ nichil ſibi proficit ſ; grauit nocet qꝛ magnū pctm̄ com
mittit i hoc ſacramentū penitēcie indignus ſuſcipit et ſi talis

manens implet pniaꝫ sibi in iunctā nichil ꝑ hoc satisfacit do
vt patꝫ ex supius dictis Videndū est ergo pͤcpter quā cām
restitucio facienda sit Pro illo notandū est qꝫ hoc precepto
nō furtū facies prohibit̄ nō solū furtū ſ; etiā rapina et vsura
et gnalit oīe dampnū qd q̄s facit proximo ī bonis fortune
siue in bonis tpalib9 q̄ exteri9 possidem9 siue illud dāpnuꝫ
faciat i iuste auferēdo alienū siue detinēdo Ex quo pꝫ qꝫ sic
auferre alienū ē pctm̄ mortale et ɔ̄ hoc p̄ceptū diuinū nega
tiuū Non furtū facies ita et tenere alienū in vito dn̄o rei est
ɔ̄ illd p̄ceptū diuinū et ē pctm̄ mortale qꝛ sic proximo īfert
dāpnū in iuste auferendo sua ita infert dāpnuꝫ retinēdo ea
in vito dn̄o rei et cū hoc īpedit eū in vsu sue rei Itē auferre
aut detinere in iuste alienū ē etiā ɔ̄ iusticiā q̄ vnicuiqꝫ red=
dit qd ē suū ɔ̄ qd facit q̄ alienū detinet in vito dn̄o rei iterꝫ
ē ɔ̄ caritatē frnam ſ;m quā hō dꝫ proxio suo bona facere ille
aūt facit proxio suo mala et īfert ei īdebita nocumēta Ex q̄b9
vlteri9 pꝫ qꝫ sic necūꝫ ē ſuare precepta dīna negatiua Ita
necūꝫ ē nō tenere alienū in vito dn̄o et p ɔ̄ns actu resistere
vel aūt volūtate velle reddere cū fuerit oportūitas Ex hys
pꝫ cā vel rō quare alienū restituend sit qꝛ si in iuste retinere
ē pctm̄ mortale eo qd ē ɔ̄ illd p̄ceptū Decalogi nō furtum
facies Est ɔ̄ iusticiā et ɔ̄ frnaꝫ dilctōꝫ. iō necrio restituend
ē alienū. ita docet sctūs tho. in scda scde. q. lxij. et scot9 in
iiij. vt dicit nicola9 dinckelspuhel i. iiij. dis. xv. Hoc totuꝫ
iō dixi Si vis crucem pnie portare fructuose tūc optꝫ de ne
cessario ut restituas aliena videlicꝫ illā pecuniā cū qua vis
reddit9 ad vitā emere siue empti sunt si ē i iuste acq̄sita quo
cūqꝫ mō siue p vsurā siue p symoniā siue p furtū siue p rapi=
nā vel ludū prohibitū siue p defraudacōꝫ in mēsura liquorū
vel humidoꝝ vel aridoꝝ seu pannoꝝ siue p pondera flā siue
p fraudē in rei substācia siue in eius qualitate et huiōi zc vel
etiā si t aliqd tale datū ē aut relictū in hereditatē aut i testam
to Aut etiā si ē tibi venditū ab alio qui ius in eo nō habuit

que res ſua non fuit Aut ius eam dandi non habuit Si igit̃ illi a quib9 tu talia hẽs in iuſte acq̃ſita nõ reſtituerĩt nec vo lunt reſtituere tu teneris ad reſtitucõz ſi venerunt ad te tali mõ ut dictũ ẽ q2 ſcḋm doctores vt nicola9 dinckel .i. iiij. diſ. xv. Om̃e tale optz reſtituere alias ↄt pceptũ agit̃ et g̃uiter peccat̃ ut dictũ ẽ ſupra ergo ſi hẽs talia in iuſte acq̃ſita vel reddit9 ad vitã q̃ cũ talib9 in iuſte acq̃ſitis empti ſunt optz vt reſtituas aut pecunia tua erit tecũ in pdicõz ut dictũ eſt Cum vo alicui qñ et q̃uo ſit reſtituend ſic optz circũſtãcias et ↄdcões pſonaꝝ ac verum in iuſte acq̃ſitaꝝ Relinquo pro pñti ↄſciẽcys et diſcrecõib9 prudenciũ ↄfeſſorũ q̃ talia dent ſcire et iõ di. bonauẽ. Optet ↄfeſſores diſcretos eẽ qm̃ ars arciũ ẽ regimen aiaꝝ ſcḋm g̃go. in pñcipio paſtora. et intextu dz. Caueat ſpũalis iudex ſic nõ ↄmiſit crimẽ neq̃ cie ita nõ ca reat munere ſcie optz vt ſciat cognoſcere quicq̃d dz iudica: iudiciaria eñ ptãs hoc poſtulat vt qd dz iudicare diſcẽnat hec nico .i. iiij. diſ. xix. videat etiã ſacdos q7 i muniis ſit ab illis q̃ iudicat in alys Dicit ei bonauẽ. q7 ſcḋm om̃e foꝝ null9 digne iudex ẽ q̃ ẽ reus et q̃ ẽ in eadẽ dãpnacõe iõ ſacdos q̃ peccauit mortalit̃ qñ talis vult abſoluere penitentem tenet̃ prius de culpa ſua mortali penitere Aliqñ hoc ſacm̃entũ in= digne miſtrat et g̃uit̃ peccat q2 in quo altm iudicat ſeipm cõ dẽpnit Hec ille et hoc actendend q̃ꝰuis ſacdos ſit ſcient̃ in pctõ mortali et peccat ſi nõ prius peniteat abſoluẽdo aliq̃z a pctõ mortali tñ nõ min9 ↄfitẽs abſolut9 ẽ Quia ſi ſacdos hz claues ſcz ſciaz diſcernẽdi et ptãtem abſoluẽdi et ↄfitẽs oĩa req̃ſita ad ſuſtinend ſacm̃entũ pnĩe tũc nulli dubiũ abſolut9 ẽ nõ obſtãte q7 ↄfeſſor peccet q2 iniq̃tas miſtri nõ pt auferre libertatẽ dñi Et ſacdos ẽ ſolũ miſter igit̃ ſua malicia morũ nõ pt donũ a do p ipm tñſmiſſuz nobis auferre ſcḋm doctores in. iiij. diſ. xix. ego ſp ſaluo uc dictũ ẽ vt penitens aliena re ſtituat q̃ ſalutez veraciť vult portare crucẽ pnĩe et hic in vi ta gr̃e crucifigi propeccatis et de meritis ſuis ut in vita glẽ

eternaliter p merita xpi poſſit viuere et hoc debes docere ī
li vite ſcʒ xpo In eo q ipe voluit ſnari ad mortē in alienis
veſtimtis id ē ꝯpctis nr̄is Sʒ crucē portauit ī ſuis veſtib9 di
miſſis alienis Inſignū ſi iudicat9 es ad mortē ꝓpt aliena q
dēs ea reſtituē et ꝓdelictis tuis portare crucez pn̄ie Ideo
ſume ī libꝝ grandē et ſtudeas in eo quō opteat portare cru
cē pn̄ie et quō dēs purgare ꝯſciaʒ Si habuiſti malā itencōʒ
ꝛc Sʒ ſunt nōnulli vt heu timend ē q̄ venerīt in talē errorem
q nō eſtimant nec credūt ſe malefacē ſeu aliqd pctm̄ eē vbi
ꝯſcia eos non accuſat. d. Nō hēo ꝯſciaʒ de illo vel de iſto ꝛc
ergo ſum bn̄ quiet9 nec credo q ſit pctm̄ Illi nō itelligunt
illud dctm̄. b. aug. ſup. lviij pſ Nemo ē īſanibilior eo q̄ ſibi
ſanus videt Hoc ītelligit de ḡuitate piculi nō morbi pmo
ut di. Criſo9 ſup mat. Nō p̄t eſſe eis excuſacō ꝯdempnacōis
ignorātia veritatis quib9 fuit ī remedi facultas ſi fuiſſet q̄
rendi volūtas Nā ſi veritas ſalus ē et vita ꝯgnoſcendū ſe dꝫ
magis dʒ q̄ri q q̄rē ad nr̄aʒ igit doctrinā ē ſciendū q ſeptē
ſunt īpedimta q̄ nos cognoſcē ꝯſciaʒ nō pmittūt vt hēt ī li.
de ꝑpacōe cordis tractatu d cordis appcōe ca. ij Vbi dꝫ q
illa īpedimta pn̄t applicari vij ſigcula liber ſigti ſic ꝯſcriptū
ē in apoc. xxviij. caplis Dign9 ē agnus q̄ occiſus ē apperire
libꝝ et ſolue vij ſigcula eius Agn9 pro nobis occiſus ē xpus
q̄ ſolus p̄t appire libꝝ ꝯſcie qꝛ ipſe ē q̄ claudit et nemo apit
Apit et nemo claudit ſoluit vij ſignacula libri qn̄ amouē vij
impedimta q̄ impediūt ne liber ꝯſcie apiat et ne ī li. ꝯſcie lē
gat Impedimēta aūt ſunt hec Pctōꝝ defenſio. pctōꝝ excu
ſacio. pctōꝝ alteri9 et n̄ ſuoꝝ recordacio. pctōꝝ celacō boni
ꝓpoſiti extinctio. peccancū multitudo ī mūdanis occupacio
ecce hic vij enumerata ſunt q̄ pn̄t appellari vij ſigcula ꝓprie
ꝯſcie q̄ ꝯſciaʒ nō ferant et ſinant vt apiri poſſit n̄ impedimē
tis hys āmotis Hoc pʒ p illa ſeptē q̄ reuelata ſunt iohis In
Apoc. in pdictoꝝ apcōe ſigilloꝝ et ſic notari pn̄t p ordineʒ
Legit em̄ ibi q cū apperuiſſet agn9 ſigillum pmū Audiuit

vocē tanq̄ʒ vocē tonitrui magni et ecce equus albus et qui ſedebat ſup equū hēbat arcū Ecce qꝫ i iſta reuelacōe que in primi ſigilli apcōe eſt facta notat̄ primū impedimentū qḋ ſupra poſuim9 qḋ ē pcti defenſio Sūt aūt aliq qui cuꝫ aliquo defectu arguunt̄ ſtatim emittūt voceꝫ quaſi tonitrui magni cū murmure et clamore ſe ip̄os defendētes et cordis tempeſtatē iudicātes Et de talib9 di. eccleſiaſtic9 ca. xix. Sagitta in fixa femori canis ſic vbuꝫ i ore ſtulti id ē ſic canis qn̄ hꝫ ſagittā infixā femori clamare et diſcurrē nō ceſſat Sic ſtultus cū dr ei verbū qḋ ei non placꝫ diſſilāre nō p̄t et tacē ſed ſtatim p clamorē et q̄rimoniā ſeſe cuilibꝫ manifeſtat Et ſequitur ibid̄ ſcꝫ in apoc. vj. Ecce equus alb9 et q̄ ſedebat ſuper equū hēbat arcū ad eand̄ ſpectat ſig̃ficacōꝫ p arcū ei hic i loco deſignat̄ lingua maledctā ligua doloſa ſp pata ad emitēdas ſagittas vborū vulnerū et penetranciū vſqꝫ ad cor dr i pū. xxvj. Verba ſuſurronis quaſi ſimplicia et ipſa pueniunt vſqꝫ ad iteriora ventris id ē cordis Per equū albū corp9 caſtū ſig̃ficat̄ tales em̄ freq̄ncius amarius locut̄ qui de caſtitate corpis inanit̄ glāt̄ et ſolā exteriorē carnis mundiciam ſibi ſufficere eſtimant Hec inppacōe cordis li. Videte krmi q̄uo ex hys dictis apparet qꝫ de9 ſume odiat pctm̄ et adhuc aliq miſeri defendūt pctm̄ qḋ ē ſignū marie pu̾ſitatis Sꝫ q̄ ſint iſti qui defendūt pctm̄ Rn̄det̄ qꝫ iſti qui inanit̄ glāntur de corpis caſtitate q̄ ſig̃ficant̄ p albū equū q̄ꝫ iohēs vidit P9 q̄ꝫ agn9 ſoluebat primū ſigculū ſꝫ actēde q̄ ſup eū ſedebat arcū hēbat q̄ hic ſig̃ficat linguā doloſaꝫ cū q̄ tales defendūt pctm̄ vel ſeip̄os in pctis. d. Reddit9 ad vitā bn̄ pn̄ſtare q̄ꝫ ē otract9 iuſtus inſe et liat9 ex forma ſua Concedo qꝫ doctores ſic dicant dūmō inſpectis oīb9 circūſtācps ſ̄zuetur in tali otractu equalitas iuſticie omutatiue vt dicit vlricus et etiā vt intencio ſit bona Oia em̄ bois opa ſ̄zm itencōꝫ et cām iudicant̄ bona vel mala exceptis hys q̄ pſe mala ſunt ut hēt̄. iiij. diſ. ſcdi in textu Quare ergo vis emē vel vendē

redditus ad vitaȝ que eſt intencio tua Auaricia qꝫ times de
ficere in neceſſarijs hꝰ vite et diffidis de dei prouidēcia et
bonitate non licȝ qꝛ ſi ex tali timore et diffidētia de dei boni=
tate ſtudioſus imples q̄ carnis ſunt appetendo bona tpalia
qꝫ fugiēdo mala dignꝰ es morte etna Noli igit̄ inanit̄ glāri
de corporis caſtitate qꝛ ad huc reſtāt plā Nōne xp̄us elegit
iudā ſcarioth adcetū aploꝝ vt hēt̄ ioh. vj Nōne cōicauit eū
cū alijs applis et miſit eū p̄dicare infirmos curare mortuos
ſuſcitare leproſos mūdare demones eicē vt hēt̄ mat. x. Nō=
ne lauit et ſibi pedes incena ioh. xiij. Nōne dedit ſibi corpꝰ
et ſanḡneȝ ſuū ſꝫm auḡ. et doctores ī. iiij. diſ. ij. Illis auteȝ
oībꝰ non obſtātibꝰ dāpnatꝰ eſt qꝛ deſpauit et laq̄o ſe ſuſpē
dit mat. xxvij. Que aūt fuit cā deſpacōis et ſuſpenſiōis ēte
qꝛ vendidit xp̄m xxx argēteis et vidēs qꝫ dāpnatus iā eſſet
dn̄s ad mortē corā iudeis ī ꝯſilio ipſoꝝ tunc ſꝫm mat. xxvij.
Pnīa ductꝰ retulit xxx argēteos pn̄cipibꝰ ſacdotū et ſenio
ribus ppli. d. peccaui tradēs ſanḡneȝ iuſtū Et illi dixerunt
q̄d ad nos tu videris et proiectis argenteis in tēplo receſſit
et abiens laq̄o ſe ſuſpēdit Nolite ergo inanit̄ glāri de corpo
ris mūdicia ſꝫ cauete vos ab oī auaricia Luc. xij. Hoc totum
iō dixi qꝫ dēs purgare ꝯſciaȝ ſi cā auaricie emiſti vel vendi=
diſti redditus ad vitā qꝛ habuiſti malā intencōȝ Ad qd̄ faci
endū Sume ī libꝝ ḡndē vite id ē xp̄m q̄ dedit nobis formā
viuendi Legit̄ eñ ī li. vite xp̄i pte et ca. lxiij. qꝫ cū dn̄s ve=
niſſet ad locū caluarie baiolans ꝓpam crucē ut dictū ē exſpo
liauerūt eū oībꝰ veſtimētis ſuis cū maxio dolore et renouate
in eo fuerant fracture qꝛ veſtis intior ꝓpt ſanguinē flagella=
tionis fortit̄ corpi adhēbat et tūc corpꝰ eius tā elegant̄ for
matū appuit totum cruentatū et liuoribus repletū ꝛc̄ ſi er=
go habuiſti in emēdo vel vendendo intencōȝ augendi diui=
cias cā auaricie tūc purga ꝯſciaȝ Pro quo notand̄ qꝫ huiōi ī
tencio auaricie ꝯmittit̄ duobꝰ modis Aut hō cā auaricie in=
tendit proximū decipe aut non Si ſic tunc purga ꝯſcienciā

Eſt em̄ directe ɔ̄tra illud Leuiti. xix. non decipiat vnuſquiſq;
ꝓximū ſuū ergo d̄ēs reſtitue̊ vt di. rich. Jnquadam q̄ōe ſua
quolibȝ ſuo ſȝm arxſteñ. ĭſumma ſua li. iij. ti. ij. ar. v. vbi ſic
hēt Qñ exceſſus notabilit̄ appar et manifeſte ex pte emētis
ſiue ſit vltimū dimidiū iuſti p̄cy ſiue cit̄ tenet̄ oīs aut p̄cuȝ
iuſtū ſupple̊ aut totū qd̄ vlt̄ ſortē recipit reſtitue̊ et ɔ̄tractū
quitare Qñ v̊o ē expte vendētis tenet̄ vendens aut illd̄ qd̄
vlt̄ iuſtū p̄cū recipit reſtitue̊ et ɔ̄tractū quitare aut dimitte̊
rē emptā Nā in manu heredis illi⁹ qui emerat quouſq; de re
empta ſortē recepit vt qñ p̄diū emeret ad vitā ſuā et morit̄
añq̄ ſortē recepit hec rich. vt di. Arxſteñ vñ et doctor ſollē-
nis in. ij. ſuo quolibȝ. q. xv. vñ et ſi talit̄ ɔ̄hentes ꝓt neceſ-
ſitatē hm̄oi patā pecuniā illd̄ abinicio fecerūt ñ ſpando emē-
tes nīn⁹ pcepturos ſi tñ ɔ̄tingat illos cit⁹ mori et nō pape
Non video quo titulo naturalis iuſticie p̄t venditor tene̊ qd̄
ſup ē ꝓ quo inchil dedit hec ille Ex quo igit̄ iſte q̄ bōa ītēn-
cione id ē nō intencōe auaricie ɔ̄pulſus neceſſitatē nec inten
cōe recipiēdi vel recipiēdi aliqd vlt̄ iuſtū p̄cū nō p̄t ſȝm illū
doctorē aliqd ſi ſic ɔ̄tingit vt dictuȝ eſt tene̊ quō tūc p̄t cum
ɔ̄ſcia ille retine̊ aliqd ꝓ quo inchil dedit q̄ intencōe decipiē-
di ſeu recipiendi pluſq̄ dedit et cū auaricie ꝛc̄. Si vero nō
dū recepiſti ſortē tuā ſȝ hēs itencōȝ decipiēdi tūc purga ɔ̄ſci
enciā q̄ ē directe ɔ̄t illd̄ p̄ceptū negatiuū Nō ɔ̄cupiſcas rem
ꝓxi tui Nūc poſſes dice̊ quō purgā ɔ̄ſciaȝ Rñdet Salua iu-
dicio meliori et iformacōe Reuerendiſſimoꝝ prm̄ et docto-
rū mgroꝝ ac ſuppoſitoꝝ hui⁹ ſacri ɔ̄ſily Baſ. in ſynodo ſuo
legittime ɔ̄gregati cuius fili⁹ vere obedie ſp exiſto vt michi
videt̄ Si vis vitare ſcrupulū ɔ̄ſcie tūc ɔ̄t hn̄teȝ tecū roga ut
refundet t̄ reſiduū ſortis tue et quitare ɔ̄tractū Si aūt non
vult face̊ q̄ nō hȝ ꝛc̄ Tūc roga eū qtūs det t̄ inſtrumentū oi
anno quotā dandi pecunie t̄ et hēdib⁹ tuis quouſq; pſolue
rit totā ſortē tuā et nō vlt̄ et ſic null⁹ vrm̄ hēbit lucrū neq;
dāpnū ñ forte tu hēbis modicū dāpni expectando pecuniam

cum qua forte interim lucrareris aliqd Sz nō debes eſtima
re q ſit ī dāpnū expectare pecuniaz ſz crede q ſit pena pcti
et mali intencōis tue zc Queritꝰ .v. liceat emē redditꝰ ad
vitā ibi qris qūo debeas hoīes expedire in caſibꝰ ɔtractuuz
empcōis et vēdicōis ꝑpetue vel ad vitā vel cū ptāte reemp
cōis ſup hys pono ī aliquas ɔcluſiōes Prima ē illa loqzdo ī
gñe zc. Empcio reddituū quo ad ꝑpetuū ꝑpetualiꝰ ſoluen-
doꝝ ē licita ꝓbatꝰ a priori et a poſteriori A priori ſic qñ datꝰ
tm̄ ꝓtāto et nō intueniat aliqua fraus intꝰ ementē et vendē-
tē et ē intencio recta exutrqz pte ita breuiꝰ q ſuatꝰ mediū iu
ſticie ɔmutatiue iſte cōtractꝰ ē licitꝰ ſz hoc pt fieri ī cōtractu
empcōis reddituū ꝑpetuoꝝ ita q oīa ſubſtancialia ad ɔtra-
ctū vim et iuſtū reqſita obſuentꝰ Vn ſi emo vnū agꝝ vel vi-
neam aut pratū ad ꝓpetatē et vſuz meū ꝑpetuū ꝓ me et hē-
dibus meis pro iuſto pcio oī anno hēo aliq emolimenti ide
cōpenſando vnū annū relinquo quare nō equaliꝰ poſſez emē
ꝓpecunys redditꝰ pecuniaꝝ ꝑpetue ſoluendarū ſuper domo
agro pratis vineis et ſic de ſilibꝰ ita q ſuetꝰ inter dantē et
accipientē ſeu ementē et vendentez A poſteriori Arguitꝰ ſic
ꝓducēdo q talis ɔtractꝰ ē licitꝰ additis addendū Nam ſic
emuntꝰ redditꝰ ꝑpetui ꝓāniuerſarys faciend ꝓ aīabꝰ defū-
ctoꝝ ɔſtruuntꝰ altaria monaſteria eccie officia pdicacōis de
quibꝰ docti et ſancti viri viuūt et ñ eſt veriſilē qz talia leua-
rent ſi huiōi ɔtractꝰ corā et hoībꝰ eſſent illiciti Itē ſi eſſet
illi ſimpliciꝰ et vlr̄ abſqz aliqua accepcōe vel cuiuſcuqz con-
dicōis apposicōe tūc om̄s emētes eſſent publice pdicand et
eſſent rephendēdi et om̄s ɔtractꝰ tales eſſent irritandi ſeu
caſſandi qd hoc eſſz aliud ñ deſtruē cultū dinū in ecc̄ys mo
naſterys āniuerſarys et om̄s illi q emerūt peccauerint et cū
ɔſenſert cū ꝓhibē potuiſſent et om̄s ad hec ɔtinuātes tales
redditus leuādo mortaliꝰ peccarēt Sz abſit q talia ɔcedā-
tur et q ſancti viri tā defuncti q viuētes ſic illa querentꝰ et
dampnentꝰ ſpūales et ſeculares et q hoīes ad tm̄ ſcandalū

ponant Sed hic ſunt duo dubia Primũ eſt Quia tu dicis in
pbacõe ꝯcluſiõis qñ dat tm̄ ꝑtāto Quid ē hoc vbigia ego
volo emē vnũ flor ppetuũ quot flor optȝ me dareꝗ ſit tm̄
ꝑtanto hoc ē iuſtũ pcũ rñdeo ꝙ hoc eſtiari dȝ a viris prudē
tib9 et circũſpectis ꝯſidata qualitate loci ſeu regiõis et aliaꝝ
rũ circũſtanciaꝝ vbigra hic ī heydelberga ē ꝯſuetudo dare
xx. flor. p vno et eſtimat ꝙ in iſto loco tm̄ valeāt xx flor.
venditi vno flor. ppetuis tempib9 ꝗtũ michi et ſuceſſorib9
meis vtpȝ vn9 flor. et ſic poſſibe eſt et bñ ſtat id qd hic hey
delberge eſſet iuſtum precium alibi eſſet in iuſtum et quod
alibi eſſet iuſtum hic eſſet in iuſtum et ſic oprotet circum⸗
ſtācias pondare et credo ꝙ nõ ſit d neceſſitate ſp in talib9
punctuale mediũ q̄rē vel repire Sicut ꝗ menſurat g̃na ttici
ī modio nõ optȝ ipm ad hoc reſpicē qd obſȝuet vt ī vno g̃no
plus nec mi̇n9 mēſuret mēſurādo decē maldra vnũ p9 aliud
Sic etiaȝ menſurando. x. menſuras vini vt vna menſura vna
gutta nec hēat pl9 vel mi̇n9 ridiculoſuȝ eēt illd ſp velle ob⸗
ſeruare et credē ꝙ ſi nõ obſȝuaret talit ꝙ exinde peccaret
Veꝝ ſi hõ ex pposito abſtrahēt vnũ granũ tritici vel vnā gut
tam vini qñ tñ credēt ꝙ eſſȝ iuſta menſura et ſic defraudarȝ
ꝓximũ ſuũ ſcient ille peccaret qꝛ auferret ꝓxio ſuo ſuũ pſer⸗
tim qñ verſilr credēt Hoc ſibi nõ placere Sic volo dicē de
empcõe vni9 flor. p. xx. Hic heydelberge qꝛ talis eſtimacio
hic punctualis vt iſti xx florem ī vno obulo vel aſſe pl9 vel
mi̇n9 valeāt venditi ꝙ vn9 flor. ppetualis ementi et ecõtra
Quis em̄ ñ deus vel cui reuelaſſet illd punctuale mediuȝ pt
in venire ſic etiā in alys ꝯtractib9 qñ vn9 emit domũ agrum
vel vineā Nõ optȝ ibi q̄rere mediũ pũctuale qꝛ forte impoſſi
bile eēt repire Scda dubitacio quare ponit in pbacõe con
cluſiõis et ē itencio rctā nunꝗ poſſuȝ emē vnũ equũ dando
tm̄ ꝑtanto Ita ꝙ eſt iuſtũ pcũ et ē verus ꝯtractus non ob
ſtante ꝙ cũ equo intēdo hos depdari et equitare ad ſpecta
cula vel alia in honeſta facē Rñdeo ꝙ qꝛ ī foro aīe medic9

aciſſime hēt ꝯſulere non ſolum quo ad exteriora ſed etiam quo
ad interiora ſcꝫ ad intencōꝫ vbigr̄a Vnus dat elemoſinam
ꝓpt deū alt̄ ꝓpt vanā glām vnus bn̄ agit et meritorie alt̄ vero
male et de meritorie et ergo ſolet dici Quicqd agit mundꝰ
itencio iudicat oēs licet īforo extiori ſeu iudicō iudicet̄ iſte
ꝯtractus iuſtus et licitꝰ qꝛ nō ē hoīs in hoc reſpicere ad cor
ſeu cogitacōes tn̄ in foro aīe ſecus ē vbigr̄a Aliqs emit pan
nū a venditore pannoꝝ iſte vēditor nō hꝫ q̄rere nec q̄rit q̄d
de panno velit facē licet intencio ſua ſit facē veſtes ad pom
pam vel dare alicui muliercule ad alliciendaꝫ ad malū et ſic
de alijs vꝫ dat̄ tm̄ ꝓtanto et tn̄ emens valde male facit īten
cōe Si īꝑpoſito tu vis emē redditꝰ ꝑpetuos vt ociatis vane
ꝯſumēdo tu et filij tui nec delectent̄ in mūdo ſine iugo ade
ſꝫ ſpacient̄ indelicijs viuēdo cū filijs dyaboli Jſto mō ſi q̄ſ
piā filioꝝ hoīm adte veniet pr̄ ſcꝫ licitū ſit michi emē reddi
tus ꝑpetuos potes et dēs inquirē ſuā intencōꝫ etiā dato qꝰ
velit dare iuſtū p̄ciuꝫ et ſi audieris deliramentū expte finis
ſeu ītencōis tu q̄ locū dei tenes hēs iudicare ſicuti ſcis deuꝫ
velle et non ut carnalis hō ſapet et diceret ſciens qꝰ filij hꝰ
ſeculi prudētiores ſunt filijs lucis in gn̄acōe ſua et qꝰ prudē=
cia carnis mors ē apud deuꝫ Et ſcire te volo qꝰ ī hoc ſcripto
meo volo ſpeculatiue ꝓcedē ſubtilibꝰ argumētoꝫ replicando
Sꝫ pleniſſime merā ſeu purā veritatē ꝓut ſencio ponēdo et
vt ꝯfiteres ī eo loco vꝫ locū dei tenēt hēs expedire Simplex
em̄ vetula hꝫ ꝯfiteri fidei articlōs licet ſcolaſtice ꝓcedendo
mille fieri pn̄t argucie q̄ tn̄ nichil valent in ꝯfeſſiōe ꝯtra cre
ditā veritatē Scda ꝯclō Eſto qꝰ redditꝰ ꝑpetui ſint empti
ꝓ iuſto p̄cio ad diuinū cultū hn̄dū ſcꝫ infundacōe altariū ec
cleſiaꝝ monaſterioꝝ āniuerſarioꝝ officijs p̄dicacōis nō ē lici
tū eos emē ſub ꝯdcōe reempcōis Hoc ē dando libertatē vē=
ditoris et ſuis hēdibꝰ qꝰ qn̄cūqꝫ reddiderint pecuniā qꝰ re=
ceperūt qꝰ tūc emptor teneat̄ illas recipē et ceſſare a ꝑcep=
cione cēſuū ꝓbat̄ ꝯtingeret fore qꝰ alibi nō tam boni a nullis

ꝯſitēs cenſus pn̄t inueniri et ſic ex hoc diuin⁹ cultus qui dꝫ
eē ꝑpetuus in toto ceſſaret qꝛ dei miſter non hn̄t vn̄ viue=
rent cū ſpūalia ſine tpalib⁹ nō pn̄t ſubſiſtere Tercia ꝯcluſio
Si ſortes emit ꝑpetuos reddit⁹ ꝓſe et ſuis hedibus ſeu ſuc
ceſſorib⁹ et ꝓ iuſto p̄cio Licite p̄t facē grāꝫ vēditori dando
ſibi volūtatē reemendi qn̄ voluerit ſeu poſſꝫ reemere et ita ſa
ne ſcribit᷑ in lr̄is ſup hoc ꝯfectis Et faciꝫ ſibi talē grāꝫ ꝛc̄.
Jſta ꝯclō manifeſta ē Nam ſi empcō vni⁹ flor. pro xx ſit li=
cita Hic heydelberg. et aſſint ꝯdcōes qn̄ in iſto ꝯtractu req̄
runt᷑ Quare ego non poſſum iuri meo qꝫ habeo in vno flo=
reno ꝑpetuo leuando libere renūciare qꝛ poſſem in toto ſibi
dare vel alteri illū flor. Eꝫ q̄ris a me ſor᷑ vult vendere vnū
flor platoni pro xx flor et non faceret n̄ ſciret qꝫ plato illaꝫ
grāꝫ ſibi facēt et ꝯuenit etiā ſecū de illa reempcōe ſibi faciē=
da et plō libenci⁹ hr̄et ꝑpetue abſqꝫ apposicōie illi⁹ ꝯdcōis
reempcōis Vidēs tn̄ qꝫ ſor᷑ non alit᷑ vult facere anq̄ꝫ plō fo=
rū dimitteret pocci⁹ admittit illā ꝯdcōeꝫ an hoc ſit licitū rn̄=
deo qꝫ ſor licite p̄t ſibi petere fieri illā graciā et plō licite p̄t
facē ſi nō exauaricia moueat᷑ vel alia itencōe in iuſta et licꝫ
exꝑte plōnis ſit aliq̄d ibi in volūtarꝫ qꝛ libenci⁹ hr̄et ꝯdcōe
nō apposita tn̄ hoc exſe non viciat ꝯtractū ſic ego volēs eme
re vnū equū libenci⁹ darē pro eo xx flor quā xxx ſꝫ vēditor
non vult alit᷑ facere Quarta ꝯclō Si xx flor ſint iuſtū p̄ciuꝫ
pro vno flor ꝑpetuali et ſi ꝓpt᷑ illā grām faciendā ſcꝫ dando
facultatē reemendi det᷑ mi⁹ vbi grā xvj vel xviij. iſte ꝯtrac
tus illicit⁹ ē et ſapit ſpēm vſurarie iniq̄tatis recte ſic vende
rem t᷑ vnū maldror ſiliginis pro vno flor qd̄ nō valꝫ n̄ medi
um flor et ꝓpt᷑ hoc t᷑ carius vendo qꝛ dēo tibi expectare ad=
integꝛ vel mediū annū certū ē qꝫ hoc ē illicitū Pro quo em̄
das michi mediū flor n̄ pro expectacōe et ita facit vn⁹ iude⁹
qui ꝯcedit t̄ vnū flor et in ſeptimana dēs pro huiōi expecta=
cione vel ꝯceſſiōe dare vnū vel duos denarios Sed dicunt
tales emptores volo ſibi gratis facere illā grām vel vēditor

bladi vel panni et ſic de alijs quare deberē ſibi gratis expec
tare tanto tpe Iſti nō actendūt legē equitatis nat̄e p̄mo le
legē diuinā q̄ dicit mutuū date nichil ī ſpantes et illō nichi
il facias alii qd̄ tibi mīme fieri vis Sic tu grauans p̄ximum
tuū cui teneris ſʒm legē nat̄e et diuinā ſuccurrē Si nō vis
ſibi facē graʒ ad min9 noli ip̄m ḡuare et ſic diſcret9 ꝯfeſſor
q̄ didicit cōem et rōnalē curſuʒ p̄rie ſciens q̄d ſit iuſtū p̄ciuʒ
et audiēs mīoracōʒ p̄cꝑ ꝓpt̄ iſtas ꝯdcōes appoſitas hʒ infor
mare ꝯfitentē vt ſe cōformet iuſticie et reformet et refūdʒ ī
iuſte ablatū et d̄ponat ḡuamē xp̄i ſui et ſit ſibi carior aīa ſua
quā iſta caduca et t̄rena bōa ne ſint ſibi occaſio et ne damp
nacōis Exiſtis ſequit̄ . v . ꝯclō q2 oīs illi ꝯtract9 ſunt illiciti
hic heydelberge q̄bus emit̄ vna lib . hallis p̄ x lib . vel vnus
flor̄ p̄ x flor̄ ſub ꝯdcōe reemendi et ē vſuraria iniq̄tas Vt
quicq̄d ē leuatū dʒ cōputari in ſortē . et cū hoc p̄nīa ē iniun
genda emptori aut ei q̄ leuauit pʒ q2 xx flor̄ dicunt̄ hic hey
delberge iuſtū p̄ciū p̄ vno flor̄ Aut xx lib . p̄ vna lib . et quic
q̄d min9 dat̄ ꝓpt ꝯdcōʒ appoſitā de poſſe reemē ē iniquū vt
pʒ ex dictis ī p̄cedenti ꝯclōe Et ita ſi emas vnā lib . p̄ x et cu
pis reemē p̄nūc et leuaſti p̄ x ānos dēs ceſſare Itē ſi leuaſti
p̄ xii ānos dēs duas lib . refundē et p̄ ꝑpetrato ſcelē dolo
re et p̄niam agere et ita hoīes ſunt ī formādi et ē publice ꝯt̄
illos ꝯtct9 p̄dicand̄ vn̄ ꝯtigit q2 aliq̄s angariat̄ hr̄e pecuīas
quacūqʒ ex cā et vadit ad diuiteʒ petēs mutuū ille nō vult
ſibi ꝯcedē paup dicit ematis ſup domo mea vel agro aut vi
nea orto vel prato vnā lib . hal . et detis michi x lib . et omni
āno reddā vnā ita q2 qn̄ reddidero x lib . ſim libē ex quo x li
bre nō ſunt iuſtū p̄ciū ſequit̄ q2 ꝯtract9 ē illicit9 Itē licʒ in
terſerat̄ ille t̄min9 emē vel vendere tn̄ nō ē empcō et ē ſoluʒ
palliacio exp̄ſſe noīs vſura Pro vi ꝯclōe dubitat̄ mod9 in p
tibus iſtis q2 p̄curatores ſctōꝝ ita noīant̄ Iſti q̄ leuant ob
latōes ſanctis datas et ꝯuertē hn̄t ad vſum eccīe vel fabricā
vel alterius commodi in honorē talis uel talis ſancti accidit

verbigr͞a q̄ hn̄t xl lib. hal. Venit paup̄ et dicit illis pcura-
toribus Date michi xl lib. hal. et oī āno dabo vobis iiij. li.
tanq̄ census de istis xl. tā diu donec reddā simul inteḡliter
psoluēdo xl. lib. Tūc isti pcura sic faciūt vertendo istas xl
lib. hal. ī comodū eccie emēdo luīaria vel libros et huiōi vel
tā diu cōgregāt tales pecunias quas census vocāt donec cū
capitali sum̄a erit tanta sum̄a q̄ ī ppetuū bn̄ficiū pn̄t funda-
re sicut sepe fit et factū est An hoc sit licitū Rn̄deo pferta
conclusione q̄ ille contractus simplr̄ ē illicitus ut patet ex
cclōe pcedēti nec ex hoc iustificat q̄ pecunia vertit ī eccie
vtilitatē q2 nō placet deo tales mām̄one iniq̄tatis Et dico
vlterius q̄ fundatis istis altarib9 de talib9 pecunijs si scirent
tur isti a quib9 talis recepcō facta ē dzent execrari et pecu-
nie restitui si supessent quib9 cōpeteret restitucio fienda Et
ī hoc videāt sacerdotes vel alij clerici quō vtant istis bn̄ficijs
de talib9 vsuris fūdatis q̄ merito dn̄t sibi facē cōsciaz sicut
alij hoīes rōe vtentes qn̄ de vsurarijs bonis viuūt scient nisi
in dultū esset qn̄ nō posset fieri restitucio Pro vij. cclōe du
bitat Ciuitas heydelbergensz obligat michi ī mille flor. et
petit a me q̄ pmittā solucōz stare et oī āno q̄diu nō solue-
rit michi integre mille flor. vult dare michi centū flor. tāq̄
censum de mille flor. quos tenet solue et nos faciam9 pactū
in simul et placet michi q̄ ita fiat q̄rit an sit cōtractus licit9
Rn̄deo q̄ n̄ sit iusta empcō et iustū p̄ciū iuxta mentē prime
cclōis et etiā t̄cie et non interueniat fraus nec auaricie stimu-
lans intencō recta ꝛc̄ Tūc ē licitū q2 tūc datur tm̄ ptanto et
et vtrobiq3 fit translacio v̄a dn̄i Si aūt nō est cōtractus iuste
empcōis et vendicōis q̄uis solū hēat nom̄ s3 ī veritate cōces-
sio et solū p expectacōne dant. 100. flor. et q̄ ille mutuans
expectat et tacet a repeticōe vel saltis renūciat iuri suo repe
tendo p. 100. flor. ānuis et tā diu donec psaluāt mille flor.
Dico q̄ simplicit ē vsura quicq̄d inde leuat Etiā si de mille
flor. nō daret n̄ vnus flor. in anno p̄mo n̄ vnic9 obulus Et

tñ mille floꝝ ſunt ita vtiles ciuitati hꝰ heydel. et amplius ꝙ̄
ſint. 100. florem et ĩ plus proſunt. 100. floꝝ qui ĩde dantur
ꝙ ſi hr̄es mille floꝝ Igit̄ videt̄ ꝙ ꝯtractꝰ ſit licitꝰ qꝛ nulle
ꝑti nociuꝰ ſꝫ vtriqꝫ ꝓficuꝰ Rn̄deo nō ſequit̄ ꝯtractꝰ ille eſt
licitus qꝛ neutra ꝑciũ ē nociuꝰ ſꝫ vtqꝫ vtilis qꝛ etiā requirit̄
equalitas int̄ datū et acceptū et ꝙ aliq̄s vendit hoc qđ eſt
ab eo vendibile ſꝫ vſurariꝰ vēdit tps qđ nō hꝫ vendē qꝛ ꝑex
pectacōe caput pecuñas Pro viij ꝯclōe dubitat̄ Et ponat̄ ca
ſus ꝙ ego vendā t̄ domū meā ꝓtrecētis floꝝ et etiā valeat
ccc. floꝝ et ꝯductū ē ꝙ dēas eos m̄ ſoluē infra ꝑmū ānum
qđ ſi nō feceris dēs michi dare. l. floꝝ hoc eſt de centū. v.
Quero. v. hoc ſit licitū Rn̄do ponē octauā ꝯclōꝫ ꝙ ſi ĩ āno
aliũde hr̄eꝫ. ccccc. floꝝ de domo mea tūc licite poſſuꝫ cape
ĩmineat ꝑiculū domui medio tpe ꝙ ego habeā illđ ꝑiculuꝫ
v̓bigr̄a cōburat̄ dn̄s tūc dāpnū dꝫ eē meū Rō ē qꝛ prius fui
ſti in tali ꝑiculo añ vendicōꝫ et ꝓpt̄ hoc accipis. l. floꝝ locā-
do vm̄ domū et etiā ꝙ domꝰ de die in diē indiget reforma
tione ſꝫ ſi ñ ſubmittā me tali ꝑiculo videt̄ michi ꝙ ſit vſura
et ꝙ illos. l. floꝝ leuē de t̄centis rōe expectacōis ac ſi aliũ-
de ꝯceſſiſſem ſibi. ccc. floꝝ et leuarē ānuatim inde. l. Item
iux̄ hoc arguit̄ ego vendo t̄ vnū pratū ꝓ ccc floꝝ quos dēs
m̄ ſoluē infra annū qđ ſi nō fecis ego leuabo fenū qđ creſcet
videt̄ michi hoc licitū et debite ꝯdcōis appoſicō qꝛ ſi modi
cū creſcat modicū dabit Si multū multuꝫ qꝛ nichil rōnabilit̄
videt̄ ex hoc ꝙ ꝓprietas et dn̄ium vident̄ ſub ꝯdcōe trāſla
ta in aliū videlicꝫ ſi et ĩquantū ꝯdeat michi tricētos flo. et
cū hoc ſubmitto me ꝑiculo et expēſis Secus eſſꝫ ſi alt̄ feciſſꝫ
expenſas et ego leuarē fructus tūc eſſꝫ in iuſtū Pro ix ꝯclōe
dubi. Et ponat̄ cāus talis Dn̄s dux ludevicꝰ domꝰ hꝰ op-
pidi heydel, ĩdigꝫ pecunys et t̄dit ĩ pignꝰ. B. Militi ditiſſi
mo Heydelberge q̄ dat duci ludevuico mille flo. Et. b. mi-
les accipit ad ſe heydelbergā et hꝫ claues portaꝝ q̄ cedūt tā
inſcurris quā vngeltē ĩ decimis de iuris ꝯdcōibꝰ et breuiter

quicq̄d dux ludvuicꝰ ɔſueuit de heydelberga et ſuis attinē
cys leuare hoc B. militi ɔcedit tā diu donec mille flo. pſol-
uant rn̄deo ſi. b. miles hēat defendere oppidū heydelberg
et facē expēſas et labores et ponē ſe in piculo et iſti puen-
tus quos ānuc leuat equiualēt iſtis iux eſtimacōez Dico p ix
ɔclōe q̄ ē licitū ſi nō habeat reſpectꝰ ad pecuniar ɔceſſiōez
q̄ rōe ɔceſſiōis. b. miles aliūde deſuit ſubeūdo talia onera
et q̄ non nimis exceſſiue ḡuet ducē ludvuicū aliūde apperz
inequalitas et foret illicitū Et hic diſcretꝰ ɔfeſſor dz diligē
ter et bn̄ i veſtigare q̄ q̄ntū quare et iformare eū qui impig-
nus accipit oppiduz villā vel caſtr p̄dia vineas agros et ſic
de alys qualit ille ɔtractꝰ ſit factus et proquo dant ſibi red
ditus puentꝰ penſiōes et quibꝰ piculis ſubmiſerūt an rōne
ɔceſſiōis leuet talia tūc ē vſuraria īpietas et cū iā illō ē val
de cōe int nobiles et ſurda auere tranſeūt qūo ɔmittāt val-
de ḡue pctm̄ vſure Vnꝰ em̄ iudeꝰ capit vnū denariū p ɔceſ
ſione vniꝰ florem pſeptimanā et repiunt aliq̄ q̄ rōe talis cō
ceſſiōis pro vno flo. rn̄debūt i vna ſeptimana x dn̄ ita q̄ oī
āno decētis flo. leuāt xx vel xxx flo. et ē maxia vſura. quare
tales vt ſaluēt aīas ſuas ſunt de reſtitucōe informādi ſi pn̄t
hēi q̄bus ē reſtitucio facienda aut alia pctā ſua p eleōſinas
et ppa opa redimē Quid em̄ prodent hoī ſi totū mūdū lucr-
ret et aīe ſue decremētū paciat Videāt inſup filȳ et hēdes
q̄ bona ſic male acq̄ſita ſubmtrāt qūo ſūt male fidei poſſeſ
ſores vt talia bona n̄ ſint eis ſicut ſuis pdeceſſoribꝰ occaſio
dāpnacōis et de iſtis hn̄t diligent iueſtigare qz ignorantia
non excuſat eos a pctō Alius cāus ē ſoz ē paup mercator et
vadit ad platonē diuitē rogans eū vt cōcedat ſibi 100 flor
cū quibꝰ ipe ſoz vult negociari et quicq̄d lucratꝰ fuerit da-
bit dimidiū lucri plōni ita cum ſi pdiderit ipſe plō dimidiū
dāpni portabit ita breuit q̄ plato dz fortune lucri vel dāpni
recte ſicut ſoz ſubmitti An hoc ſit plōni licitū Si em̄ ſoz ſpo
lietur iā plō pdidit. l. flo. vel ſi aliunde negociando dāpnū

incurrat illi9 dampnū plato medietatē portabit. Et videtur michi ꝓ decia oclōe q; simplr̄ vt cāus ꝓponit illa ouencio ē li cita ex pte plōnis Et rō q2 ſoꝛ hʒ laboꝛes et fatigacōes et ex= poſuit ſe maioꝛi piculo quā plō q2 piculo dāpnificacōis quo ad pdicōꝫ Itē piculo maris latronū et multoꝝ alioꝝ ergo ꝓ iſtis dʒ ſibi fieri aliqualis refuſio poito ec̄ q; cū illis c flo. vel lucret̄ Si dicis q; hoc n̄ ſufficit q2 p hoc nō ē ſatiſfactū laboꝛi ſoꝛ et fatigacōib9 et tu es foꝛte ī domo tua et q̄eſcis nec es ſub ſole ardoꝛe imbꝛe. piculis et alpſ ī omodis ſic̄ ſoꝛ ſʒ ſec9 eēt ſi ouenires ſecū ſiue lucrat̄ ſoꝛ ſiue pdat tu cū vis ſibi ꝓlaboꝛib9 ſuis dare aliq̄d ad recōpenſaꝫ qd̄ rōnale fue rit ſʒ tot et tātis piculis et alpſ ī cōmodis Ali9 caſ9 ē iob. ē paup et venit ad petꝝ petēs ab eo ut ocedat ſibi x flo. pe trus di. n̄ hēo pecuūas ſʒ vina Si vis a me emē vnū plauſtrū vini et dat ſibi vnū plauſtꝝ vini pro decē flo. et dicit petr9 ad iohēꝫ ecce illud plauſtrū vini ē mō tuū vis michi reuēdē et dabo t̄ ꝓmptā pecuniā Joh. ncc̄itate artat9 et āgariat9 di. placꝫ et reuēdit ſibi plauſtrū vini ī eodē loco manēs ꝓ ſex aut viij flo. quos pe. ſtati ſibi reddit Et ita Jo. obligat̄ pe tro in x floꝝ rōe p̄rie vendicōis facte An hoc ſit licitū Dico ꝓ ix oclōe q; iſte otract9 ē plus q̄; iniqu9 q2 cogit̄ iob. emē vinū ad placitū pet̄ cogētis et cogit̄ ſtati reuendē ī eodē loco ꝓ minoꝛi p̄cio et ī quo ē mutacō fc̄tā q; vinū qd̄ ſtati an̄ valuit x flo. et tā ſubito nō valꝫ n̄ ſex vel octo et tales peſſimi vſu= rarÿ iudeis ī hoc detioꝛes īducēdi p̄mo cogendi ſunt ad re= ſtitucōꝫ et cū hoc ꝓtali nephanda ꝑpetracōe ē eis pnīa ſalu taris ī iungenda Querit̄ ꝓxij oclōe ſi licꝫ emē reddit9 ad vi tā r̄ndeo q; ē caſ9 dabilis vel ſunt caſ9 dabiles in quo vel ī quib9 ē illicitū ita q; vni pſone et quo ad ſuā ītencōꝫ ē licitū et alti pſōe vel quo ad ſuā ītencōꝫ ē illicitū et ergo ſilr̄ r̄ndē ſic vel nō Nō ē cautū eo q; in talib9 practicis īdiffinita cōir accipit̄ ꝓ vli q2 ſi dicēs ita ē licitū Poſſʒ credi q; oīb9 eſſet licitū vel īquocūqꝫ cāu Si di. q; nō poſſʒ credi q; nulli eſſet

licitū vel ī nullo cāu qḋ non eſt vm. Videt̉ itaqꝫ michi qꝛ ſi
ioh. ſit valde et ꝑdiues potens ſe bñ iuuare cū licitis labori
bus ad īnſeundē hāc mortalē vitā emat redditꝰ ad vitā ſu:
am quaſi diffides de dei prouidēcia vel ut poſſit ſine labore
ociari et tñ hr̄e ſatis exꝑuiſiōe reddituū qꝛ ē illicitū ſibi emė
redditꝰ ad vitā ſuā qꝛ hō naſcit̉ ad laborē ſic̉ auis ad volāḋ
et milicia ē vita hoīs ſup t̄raꝫ et ē ſuꝑflua ſollicitudo q̄ꝛ re:
ꝓbat dñs. d. Nolite ſolliciti eē ⁊c̄ Itē ſi ſis diues ecciaſticꝰ
et ſatis hēs de bonis eccie ⁊c̄ et emis et redditꝰ ad vitā eſt
illicitū Itē ſi ſis diues laycus et hēs filios et tu emis filys
tuis redditꝰ ad vitā exꝑſſe uel implicite vel eēncialit̉ inten:
dens eos a laboribꝰ et iugo filys ade poſitis eripe vt ociosi
īnſeant et voluptuoſe viuāt ſic̉ plerꝫqꝫ fit in magnis et opu
lentis ciuibꝰ quo ad ciues vel burgenſes et eoꝝ filios qui
de talibꝰ redditibꝰ ad vitā viuūt pōpoſe luxurioſe diſſolu:
te et ocioſe et ꝑentes ipſoꝝ vel aīa nimia ſollicitudīe ꝓ ſuis
filys celātes et mō carnali amore eos diligētes nō ꝓcurauė
nō vſqꝫ quaqꝫ flagellū dei et vindictā euadēt ⁊c̄ Alius caſꝰ
ē nā ē valde cōe hic in ꝑtibꝰ Vbi ſunt cremita vinoꝝ qꝛ pe:
trus vince cultor vadit ad iohēꝫ diuitē ċca feſtū natiuitatiſ
xp̄i aut paſce aut penthecoſ. aut alio tp̄e lōge añ autumpnū
et petit ſibi ɔcedi pecunias ſup vina a iohē leuandas Ad ve
niente autūpno. uenīūt pe. et ioh. et cōputāt pe. leuauit in
rōe mutui a iohē. xxx. flo. et capit tria plauſtra vini q̄ bñ va
lent pro tūc. xxxvj. floꝝ Sed ioh. vult hr̄e ꝓ xxx flo. rōe cō
ceſſiōis Et breuit̉ ſi paulꝰ veniret et vellet vina emė ipē nō
poſſꝫ remiſſiꝰ emė q̄ꝛ pro xxxvj. floꝝ q̄ꝛuis ioh. hėat pro xxx
qꝛ diuañ ɔceſſit petro pecuīas an illḋ ſit licitū Et pono xiij
ɔclōꝫ qꝛ ſic̉ caſus ſonat ē ſimplr̄ illicituꝫ et ē manifeſta vſura
Si q̄s vendēt pannū aut blada carius qñ non dat̉ prompta
pecuīa Alius caſus ioh. diues q̄ hꝫ multa blada vel frumēta
ī meſſe qñ cōit̉ ſunt ī bono foro ɔcedit petro x vel. c. maldra
ſiliginis ſilē ſub illa ɔdcōne qꝛ ċca feſtū paſce qñ cōiter ſunt

cariora dz ipe pe. reddē malorꝝ ꝓ maldro vel saltē dare tm̄ de pecunia q̄ntū ꝓ tūc valebat Itē aliq̄ apponūt illā odiciōz verbigr̄a Ioh. dicit ecce ocedo tibi vnū malorū et tu pe. dabis michi vnū malorꝝ ċca festū pasce aut tm̄ depecuīa q̄ntuz tūc valz ī foro ita tn̄ q̄ ī ptāte mea ē ate exigē malorꝝ uel pecuniā an hoc sit licitū Dico ꝑxiiij. oclōe q̄ illicitū est. et est sensus vsure valet em̄ tm̄ sic si dicerē Ecce in messe ocedo t̄ mediū florꝝ ut ċca festū pasce des michi plus Itē aliq̄ pepores vsurarꝑ faciūt sic qd̄ ad vemente pasce dicunt ego nolo blada sz pecuīas et paup n̄ hz soluē et nec vinū nec relinquū et pmittūt sic stare vsqz ad messez iterum redigūt pecuīas ī blada ċca festū pasce vnū maldrū soluit vnū flo. ꝓ isto flo. petit duo mal. i messe et forte itēꝝ pmittit ista duo mal. stare vsqz adseq̄zs pasca q̄n frum̄ta iteꝝ sunt cariora et valent forte duo maldra duos flo. et ita d̄ pı̄o adultimū Aliꝰ casꝰ ioh. ē diues et hz x vaccas quas ocedit paupibꝰ ꝓmedio vitulo īde ꝓuenturo et ꝓ vno maldra siliginis Hoc ē dequalibet vacca tm̄ et ioh. stabit ī piclō si vacca moriat̄ aut a raptoribꝰ vel lupo capiat̄ et isti paupes nutriūt se d̄ vacca quo ad lac caseū butirū ⁊c̄ An hoc sit licituz Ibi dico ꝑxv oclōe q̄ n̄ aliud īdecēs intueniat vel assit sz sic casꝰ ꝓponit illd̄ ē licitū Rō qꝛ vacca ē mea et ocedo t̄ sic ocederē t̄ domū meā ꝓqua postula t̄ iustū locagīū pc̄iū nō nimiū ḡuet̄ tunc nō video diuersitatē in ocessiōe vacce vel pocius locacōe q̄ in locacōe domꝰ mee q̄ si cōbureret̄ aut destrueret̄ ego essem solus in dāpno q̄n saltē nō p inhabitatorē cōbureret̄ Hoc est q̄n inhabitās nō essz ī cā obustionis ipe nō portaret dāpnuz si aūt essz ī cā tūc aliq̄d esset et ita si petrꝰ cui locaui vaccā sit negligens circa eā q̄ moriat̄ vel a lupis rapiat̄ ipe tenet̄ eā soluē Iteꝝ ꝓ prima oclōe dubitat̄. Vtꝝ licitū sit ogregare blada vina ligna fenū et osilia et sruare illa ea intencōne ut q̄n sunt ī caro foro q̄ tūc ipsaꝝ reꝝ possessor eas vendat et lucret̄ Si dixeris scilicz illicitū eē simpliciter tunc penes te

ementes pullos aucos poma ſal piſa caſeos oua farina et ſi-
milia ſp peccarēt qd̄ falſuȝ ē qꝛ in cōitatibꝰ tales hoies ſūt
neceſſarÿ ſic et pannicide et inſtitores Itē non oīs hō pt in
autūpno tm̄ de vino vna vice ſibi cōpare q̄ ſibi ꝑtotū ānnū
ſufficiat Nec ī meſſe tm̄ d̄ bladis Igit̄ in re publica neceſſe
ē vt aliqui vendāt talia vel ingroſſo vel ī ducillū indigenti-
bus Et quare nō poſſent vendē cariꝰ q̄ ipſi emer̄t ꝓpt̄ labo
res curas et ꝑicula q̄ tꝑe medio ſuſtinuer̄t Puta ſi vinum ef
fluxiſſet Si putruiſſet ſi mures et glires blada deuoraſſent
Si ignis cōbuſſiſſet et ſic de alÿs ꝑiculis Verū tn̄ hee inten-
cōes hoīm ſunt examinād̄e nā ſi quis deſid̄aret ſeu vellet q̄
vnus modius frumti q̄ȝ emit ꝑ vno floreno ad tantā kariſtiā
veniret q̄ valēt xxxvj. flor̄ etiam ſi paupes dꝛent mori fame
vel ſi aliqui diuites tantum emerent de vinis et frumtis q̄
ex hoc fieret accn̄talis cariſtia ex eorū empcōe et detencione
procul dubio foret illicitū et procedēt ex radice auaricie et
in ordiata cupiditate et eēt rephenſibile ſicut ecōuerſo eēt
meretoriū et laudabile q̄ aliq̄s diues veriſilr̄ ꝑcognoſcens
futurā famē ꝯgregaret multa blada vt paupibꝰ in opia preſ
ſis ne fame morerent̄ ſuccurrēt aut g̃tis dando aut aliunde
remiſſe vendendo paupes nō g̃uando Quis em̄ vellet dicē
q̄ in nullo cāu illicitū eſſet prefata bona et ꝯſilia cōgregare
Quis econt̄ vellet dicē ſaltē rōnabilit̄ q̄ in oī cāu et cuilibȝ
licitū eēt Et dꝛ cuilibȝ ꝓpt ſac̄dotes q̄ nō dn̄t eſſe caupones
ſeu mercatores emēdo talia et reſeruando vt inde ditentur
Manifeſtū nanq̄ ē ex hyſtoria geñ. q̄ joſeph vir deo carus
ſanctus in domo pharaonis ꝑſcius future famis ſeptē annis
durature fecit prouiſioȝ ſingula horrea replēdo ex quo mltās
gentes fecit regi egypti ſubiectas et tributarias vrgente pe
nuria eos compellente.

Deo gracias.

A 2181204

Fol. 20 a 21 ontbreken.